

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Analýza mluvního projevu současných českých politiků
Speech Analysis of Current Czech Politicians

Bakalářská diplomová práce

Jakub Kučera

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí práce: Mgr. Kopečková, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval pod odborným vedením
Mgr. Michaely Kopečkové, Ph.D., a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem
použil.

V Olomouci dne: 25. 4. 2023

Podpis

Děkuji Mgr. Michaele Kopečkové, Ph.D., za příkladné vedení mé práce, cenné rady a ochotu si vždy najít čas a pomoci.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Mluvený projev.....	8
1.1. Veřejný mluvený projev	8
1.1.1. Výslovnost ve veřejném projevu	10
1.2. Politický projev	11
1.2.1. Manipulace s voličem.....	11
2. Ortoepie a ortofonie.....	13
2.1. Segmentální rovina.....	14
2.1.1. Kvalita vokálů	14
2.1.2. Kvantita vokálů	16
2.1.3. Výslovnost konsonantů	17
2.1.3.1. Znělostní asimilace	18
2.1.3.2. Artikulační asimilace	19
2.1.3.3. Redukce hlásek.....	20
2.1.4. Ráz.....	20
2.1.5. Řečové vady	21
2.2. Suprasegmentální rovina	22
2.2.1. Intonace.....	22
2.2.2. Frázování	24
2.2.3. Mluvní tempo	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
1. Materiál a metoda práce.....	27
1.1. Vlastní postup	28
1.2. Pořízení zvukových nahrávek	30
1.3. Výběr zkoumaných položek a postup při vlastní analýze	30
1.3.1. Segmentální rovina	31
1.3.2. Suprasegmentální rovina	33
1.4. Fonetická transkripce.....	34
2. Analýza	36
2.1. Segmentální rovina.....	36
2.1.1. Kvalita vokálů	36

2.1.1.1. Vlastní analýza	36
2.1.2. Kvantita vokálů	49
2.1.2.1. Vlastní analýza	49
2.1.3. Výslovnost konsonantů	56
2.1.3.1. Znělostní asimilace	56
2.1.3.2. Artikulační asimilace	57
2.1.3.3. Redukce hlásek.....	58
2.1.4. Realizace rázu	59
2.1.5. Řečové vady	63
2.2. Suprasegmentální rovina	63
2.2.1. Intonace.....	64
2.2.2. Frázování	67
2.2.3. Mluvní tempo	70
2.3. Shrnutí výsledků analýzy.....	72
ZÁVĚR.....	74
ANOTACE.....	76
RESUMÉ.....	77
BIBLIOGRAFIE.....	78
SEZNAMY.....	87
PŘÍLOHY	90

ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodl zaměřit na fonetickou analýzu mluvního projevu současných českých politiků. Jedná se totiž o profesionální mluvčí, kteří svými projevy ve veřejném prostoru denně hovoří k širokému okruhu posluchačů, proto by se od nich dalo očekávat dodržování ortoepické normy češtiny. Protože však nemají vždy příležitost si svůj projev pečlivě připravit, navíc musí reagovat pohotově a použít efektivní argumenty, dbají spíše na vhodnou volbu slov než na samotný způsob pronesení výpovědi. Veřejný projev je jedním z hlavních prostředků, pomocí něhož politici komunikují se svými voliči. Ti mohou mj. očekávat i standardní a srozumitelnou výslovnost, proto by mluvčí měli dostatečně dbát i na tuto složku řečového projevu.

Projevy mluvčích působících ve veřejném prostoru se v minulosti staly předmětem mnoha analýz. Moderátory televizních stanic zkoumaly např. J. Janoušková a J. Veroňková (2008) a M. Kopečková (2022), skupinou mluvčích tvořících na platformě YouTube se zabývala K. Bujoková (2022). Téma projevů českých politiků ve své práci zkoumala A. Bělinová (2022), která se však zaměřila na lexikální rovinu.

Při hodnocení projevů mnou sledovaných mluvčích vycházím z tradičního popisu zvukové roviny (Palková, 1994; Krčmová, 2008) a z pravidel uvedených v ortoepických příručkách (např. Hůrková-Novotná, 1995). Získané výsledky z mé analýzy poté tedy porovnáám jak s tradičními popisy zvukové roviny a ortoepie, tak s výsledky současných fonetických analýz, o kterých se zmiňuji v předchozím odstavci. Cílem mé práce je vytvořit obraz současného stavu projevů této skupiny mluvčích, a zjistit, zda jejich projevy odpovídají spíše tradičním popisům, nebo se shodují s nejnovějšími daty v této oblasti zkoumání.

Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části nejprve vymezím pojem mluveného projevu, poté se zaměřím na jeho normativní výslovnost ve veřejném prostoru. Dále blíže specifikuji, čím se vyznačují projevy politické, přičemž se budu blíže věnovat způsobům politické manipulace a argumentace, ačkoliv dále nejsou přímo předmětem mého zkoumání. V druhé polovině teoretické části představím ortoepická, fonetická a fonologická pravidla jevů z roviny segmentální i suprasegmentální, které následně zkoumám ve své analýze (viz níže).

V praktické části představím metodologii, na jejímž základě jsem prováděl analýzu dílčích jevů. V segmentální rovině jsem zkoumal kvalitu a kvantitu vokálů, výslovnost konsonantů, včetně jejich asimilace znělostní i artikulační, řečové vady a redukci rázů před vokály. Zkoumanými jevy v suprasegmentální rovině pak byly intonace, frázování a mluvní tempo. Výsledky jednotlivých analýz v práci u každého politika komentuji, pro porovnání s ostatními mluvčími přikládám tabulky a grafy.

Pro svou analýzu jsem vybral šest politiků, kteří do současného politického dění v České republice frekventovaně zasahují. Pro genderovou vyrovnanost mluvčích jsou zastoupeni jak muži (3), tak ženy (3): Andrej Babiš, Ivan Bartoš, Petr Fiala, Jana Černochová, Markéta Pekarová Adamová a Alena Schillerová. Jelikož jsem předpokládal, že určitou roli bude hrát připravenost či nepřipravenost projevu, u každého politika jsem použil vždy šest projevů monologických a šest dialogických.

V závěru práce shrnuji dílčí výsledky svého zkoumání a vyhodnocuji úroveň mluvního projevu zvolených mluvčích.

I TEORETICKÁ ČÁST

1. Mluvený projev

V této kapitole vymezím pojem mluveného projevu, blíže se zaměřím na jeho veřejnou podobu a vhodnou výslovnost, kterou by měli profesionální mluvčí, k nimž mnou zvolení politikové a političky patří, ve svých projevech dodržovat. Popíšu také typické prvky, jimiž se politické projevy vyznačují – blíže přiblížím termíny manipulace a argumentace.

Projev má dvě formy – mluvenou a psanou. Mluvený projev je kontinuální, v jednotlivém výpovědním úseku jsou jednotky (slabiky, slova) zvukově spjaty natolik, že plynule přecházejí jedna v druhou. Psaný projev je diskontinuitní (Krčmová, 2005 (c), s. 1). Teorii psané formy projevů však blíže přibližovat nebudu, protože není předmětem mé analýzy v praktické části práce.

Mluvený projev probíhá jak v jednosměrné (monologické), tak ve vzájemné (dialogické) komunikaci. Řečová (verbální) komunikace je jedinečná, univerzálnější a přesnější než jiné způsoby dorozumívání (např. řeč těla). Cílem řečníka je nejen posluchače seznámit s prostou informací, ale také jej přesvědčit a získat na svou stranu (Lotko, 2009, s. 11–12).

Protože je pro nás užívání mateřského jazyka naprostou samozřejmostí, nevěnujeme mu zpravidla dostatečnou pozornost. Obsah sdělení je chybně upřednostňován na úkor formy sdělení, i když jsou tyto dva aspekty vzájemně spjaty. Nevhodná, tj. chybná jazyková forma může (Tamtéž, s. 11):

- a) u posluchače vyvolat dojem nedostatečné kulturní úrovně mluvčího,
- b) ztěžovat chápání sdělovaného obsahu a způsobit jeho nesprávné pochopení,
- c) zesměšňovat obsah sdělení i samotného řečníka,
- d) odvádět pozornost posluchače od obsahu sdělení.

1.1. Veřejný mluvený projev

Veřejné mluvené projevy jsou koncipovány především se záměrem působit na vnímatele a správně zvolit mluvený kód. V každém projevu se podle tradičního pojetí musí vyskytnout čtyři složky projevu: invence, dispozice, stylizace a elokuce. Tyto složky jsou především zájmem nauky zvané rétorika¹ (Krčmová, 2005 (a), s. 1).

¹ Tato společenskovědní disciplína poskytuje potřebná poučení o tom, jak komunikovat v různých řečových situacích (Lotko, 2009, s. 12).

S tímto pojetím pracovaly i starší koncepce rétoriky ještě z období antiky, ale ne ve dnešním smyslu – fáze elokuce byla brána jako zapamatování si řeči tak, aby mohla být srozumitelně přednesena. Na srozumitelnosti se podílela správná volba dechového rytmu, hlasu a členění řeči (dnes bychom hovořili o frázování). Cílem přednesu bylo „získat náklonnost, přesvědčit a zapůsobit“. V období Národního obrození byla představa o kultivovaném znění češtiny ještě ve fázi zrodu. Regionální výslovnost, která je v současném projevu považována za příznakový prvek, nebyla pokládána za chybnou, ale brána jako osobnostní charakteristika mluvčího (Tamtéž, s. 1).

Ještě v 1. polovině 20. století trvala představa o tom, že by kultivovaná řeč měla odpovídat psané podobě textu. V polovině 50. let byla pro mluvčí ve veřejném prostoru vytvořena kodifikovaná ortoepická příručka *Výslovnost spisovné češtiny I* (1955) (Tamtéž, s. 2). Pravidlům ortoepie se blíže věnuji v Kapitole 2.

V dnešní době je vlastní přednes řečníkem opět posunut do pozadí a větší pozornost věnuje mluvčí volbě vhodného lexika. Mluvčí se totiž snaží tvořit řeč co nejpočetněji. Důsledkem je např. nedbalá výslovnost hlásek, členění textu na základě potřeb dýchání. Ne podle tematických celků. Mluvčím nedochází, že způsobem pronesení své řeči mohou vyjádřit svůj vztah k situaci, k partnerovi v dialogu, k tématu (Palková, 2008, s. 19). V psaném projevu se dá správnost promluvy lehce korigovat, při přednesu mluvčí chybuje častěji, u nepřipraveného projevu často opakuje slova či realizuje hezitační zvuky (Krčmová, 2005 (a), s. 2).

Ze samotné promluvy můžeme vyvodit i emotivní a expresivní vyznění výpovědi – ty podávají posluchači informace o postoji nebo citovém stavu mluvčího. Hranice mezi promluvou příznakovou a nepříznanovou není pevně určena, ale oba typy expresivity jsou dány prozodickým průběhem, jejich vzájemné odlišení je v kompetenci mluvčího (Vlčková-Mejvaldová, 2006, s. 26–27).

Jak jsem již zmínil, mluvní projevy se dělí na monologické a dialogické. Ve své analýze zkoumám obě formy projevu, je tedy nutné přiblížit, čím se od sebe zásadně odlišují. J. Mukařovský (1941) hovoří o monologu jako o jazykovém projevu s jediným aktivním účastníkem bez ohledu na přítomnost či nepřítomnost dalších, pasivních účastníků. V komunikační praxi jsou ale monology většinou přímo zaměřeny na adresáta (Hoffmannová, 2017)². Naopak dialog se vyznačuje komunikací dvou nebo více účastníků, kteří se v promluvách střídají. Účastníci se střídají v rolích

² <https://www.czechency.org/slovník/MONOLOG>

mluvčího a posluchače a v zastávání aktivní a pasivní komunikační role. Avšak účastník komunikace, který je v jednu chvíli pasivní, zároveň interpretuje partnerovo sdělení a připravuje se na vlastní vstup do komunikace (Hoffmannová, 2017)³.

1.1.1. Výslovnost ve veřejném projevu

Ve veřejném projevu jsou kladeny zvýšené nároky nejen na obsah a jazyk projevu, ale také na přednes samotné výpovědi. Zvýšeny jsou požadavky na vlastní tvorbu řeči – artikulaci hlásek a hláskových skupin a na silové, melodické a časové ztvárnění celé promluvy. Mezi časté chyby ve výslovnosti například patří (Krčmová, 2005 (b), s. 2):

- **nezřetelná artikulace**, která může způsobit komolení hlásek či jejich úplnou redukci nebo omezování kvantity dlouhých hlásek,
- **stereotypní melodie řeči** zapříčínující ztrátu pozornosti ze strany posluchače,
- **frázování** může zapříčinit nesprávné porozumění výpovědi,
- **nevhodná volba mluvního tempa** má vliv na správnou výslovnost hlásek či frázování, příliš pomalé mluvní tempo působí „trhaně“,
- **komolení přejatých slov**,
- **regionální výslovnost** narušující neutralitu projevu.

V minulosti bylo zvykem, že projev mluvčího probíhal v přímém styku s posluchači, proto si mohl řečník svůj projev pečlivě připravit v písemné podobě a poté se soustředit jen na vlastní přednes. Dnes tomu již tak není, protože se mj. s technickým pokrokem rozšířil okruh dosahu veřejných projevů, při kterých nemusí docházet k přímému kontaktu mezi řečníkem a posluchačem. Změnil se také přístup posluchače k samotnému projevu, který kromě lexika dává pozor např. na přirozenost mluvčího a jeho přesvědčení o obsahu a smyslu vlastního projevu (Tamtéž, s. 1–2).

Veřejní mluvčí se stávají tzv. řečovými vzory. Mezi ně patří mluvčí, kteří svým projevem ovlivňují mluvní projev ostatních lidí z hlediska způsobu vyjadřování a bohatosti a kvality slovní zásoby. Kromě rodiny a učitelů, jejichž mluvou jsme ovlivněni nejdříve, se mluvními vzory stávají také osobnosti známé ze sdělovacích prostředků – hlasatelé, komentátoři, moderátoři či politici (Svobodová, 2002, s. 64).

Z hlediska výslovnosti tedy od mluvčích očekáváme znalost ortoepické normy češtiny, a to jak pro realizaci segmentů, tak pro složky suprasegmentální roviny, která

³ <https://www.czechency.org/slovník/DIALOG>

je pro posluchače percepčně výraznější a odchylky v ní můžou odvádět jejich pozornost od samotného projevu mluvčího (Kopečková, 2022, s. 16).

1.2. Politický projev

Předpokládaným příjemcem politického projevu je občan čili jeho potenciální volič, o jehož přízeň v podobě voličova hlasu politik usiluje. Politici se ve svých projevech snaží vyhrotit rozdíl mezi pozitivním světem vlastních hodnot a mezi záporným obrazem politika v opozici, vytváří tak domnělou vzájemnost mezi řečníkem a posluchačem. Politický projev je nejvíce ohrožen opakováním stejných témat a slovních spojení, čímž se snadno může proměnit v klišé. Důležitou součástí politických projevů se však kromě samotného obsahu jejich řeči stává i způsob jejího podání (Kraus, 2010, s. 128–129). Politik hledá vhodnou formu sdělení, aby dosáhl ze strany recipienta požadovaného výsledku.

1.2.1. Manipulace s voličem

Zdůrazněním určitého aspektu ve svém projevu může politik posilovat takovou interpretaci problému, která vyhovuje jeho vlastním záměrům a cílům. Politik tak neusiluje o pouhé sdělení informací, ale chce u příjemce vyvolat určitý způsob uvažování o daném tématu. (Svobodová, 2016, s. 45–46).

Politici k získání voličů na svou stranu použijí manipulaci – to je změna, která přináší mluvčímu užitek, v případě politického diskurzu je to volič. I když jsou pojmy přesvědčování a manipulace od sebe morálně odlišné, využívají stejných rétorických prostředků. Manipulované osoby tedy neví, že jim interakce s manipulátorem užitek nepřinese, i když jim to manipulátor tvrdí (Bartošek, 1993, s. 29–30).

Jaroslav Bartošek ve své monografii *Jazyk současné české politiky* zmiňuje způsoby přesvědčování a manipulace v jazyce politiky a reklamy, vzhledem k povaze práce, která není zaměřena na manipulativní principy, jich uvedu jen několik:

- **Texty vyjadřující postoje (nálepky)** – politické projevy jsou charakteristické svou subjektivitou. Politici se snaží posluchačům své myšlenky vnutit, aby je získali na svou stranu. Např. věcnou informaci „*Posluchači vysokých škol budou od příštího roku platit školné,*“ označí nálepkami *je žádoucí* či *bohužel*, čímž k situaci zaujmají svůj vlastní postoj (Tamtéž, s. 39).
- Pomocí **textů působících na city (vyšší emoce)** chtějí politici v posluchačích vyvolat určitá duševní hnutí, nejčastěji jsou to motivy společenské (*láska,*

nenávist, úcta k vlasti či k rodině), etické (*smysl pro dobro, povinnost či čest*) a tvůrčí (*pocit uspokojení či zklamání*) (Tamtéž, 42).

- **Texty působící na základní lidské motivy (nižší emoce, pudy)** se v politice projevují nejčastěji propagací strachu. Politici např. apelují na pud sebezáchovy, hovoří o obavách z nepřítele či hladu a touze po bezpečí a harmonii života (Tamtéž, s. 46).
- **Texty manipulující se skutečností** se nejčastěji projevují záměnou slov či změnou jejich významu, zjednodušení skutečnosti, zamlčení podstaty skutečnosti nebo je pravda nahrazena nepravdou (Tamtéž, s. 48).

Politické projevy jsou velmi specifické zejména z ohledu argumentace a logických důkazů. Je očekávána dokonalá znalost problémů a co nejméně „planého krasořečení a nactiutřačných řečí a pomluv“. V současných politických projevech však dochází k narušení těchto zásad a je častěji přítomno „nicneřikající žvanění, vzájemná nevraživost a verbální konflikty“ (Svobodová, 2002, s. 69–70).

M. Švehlová (1999) považuje parlament za prostředí mimořádně „konfliktotvorné“. Každý dialog je potenciálně konfliktní, protože je většinou založen na četných komunikačních asymetriích. Z tohoto hlediska je konflikt v dialogu přirozeným úkazem (Hoffmannová, 2003, s. 41–42).

J. Svobodová ve své monografii *Manipulace a argumentace v politickém a mediálním diskurzu* hovoří o dvou strategiích – argumentační a diskriminační. V argumentační strategii funguje jako nejúčinnější prostředek politiků pro získání přízně voličů slovní útok na politické oponenty. V projevech politiků tak přestávají být hlavním tématem otázky politického veřejného života, ale jde spíše o diskreditaci osobnosti politického protivníka. Hovoříme o jakési verbální agresi jakožto prostředku komunikační strategie (Svobodová, 2016, s. 40). Politici, kteří čelí útokům svých oponentů, se musí náležitě obhájit, aby voliči nebyli zmanipulováni slovy protivníka. Argumentace se skládá z premisy, která je brána jako základ argumentu, a závěru, který je tím, co tvrdíme. (Tamtéž, s. 41–42).

Diskriminační strategie je používána v případech, kdy politici a jejich politické strany hovoří o tématech týkajících se menšin, aby získali přízeň potenciálních voličů. Ve svých projevech tak zmiňují tradiční hodnoty, které by představitelé těchto skupin mohli narušit. Argumenty, které politici používají, jsou v těchto případech založeny na zastrašování adresáta a jsou ve své podstatě falešné (Tamtéž, s. 47–52).

Manipulace a strategie se mohou projevit mj. ve výslovnosti, především v suprasegmentální rovině – politici používají střídavé tempo, dávají důrazy na důležitá slova, realizují delší pauzy pro vyvolání napětí apod. Právě vlivem záměrného užívání pauz či rychlého tempa pak může docházet k odchylkám v jiných jevech.

2. Ortoepie a ortofonie

V této kapitole představím pojmy ortoepie a ortofonie, dále se budu věnovat popisu zvukové roviny jazyka, přičemž zohledním ortoepická pravidla pro jevy, které jsou součástí mé analýzy. Zmiňuji se také o možných odchylkách, které mohou u těchto jevů nastat.

Ortoepie je stabilizovaná norma spisovné výslovnosti. Název pochází z řeckého *orthos* = správný, *epein* = mluvit (Hůrková-Novotná, 1995, s. 17). Jedinou kodifikovanou ortoepickou příručkou u nás je *Výslovnost spisovné češtiny I. Zásady a pravidla: výslovnost slov českých*. od Bohuslava Hály (Palková, 1994, s. 320). Ten ortoepii definuje jako: „*souhrn obecně platných zásad a pravidel výslovnosti spisovného jazyka*“ (Hála, 1967, s. 8). Kromě této publikace staršího vydání nemáme současnou kodifikovanou příručku, která by byla pro mluvčí zavazující a která by jasně definovala, jak určité jevy realizovat. Jedná se tedy spíše o soubor určitých doporučení, kterými by se měli profesionální mluvčí při svých projevech řídit⁴. Do ortoepie spadají jevy segmentální i suprasegmentální roviny – výslovnost jednotlivých hlásek a hláskových spojení, normativní přízvukování a členění souvislé řeči, kam patří frázování, větný přízvuk a intonaci vět a větných úseků (Hůrková-Novotná, 1995, s. 17). Ortoepie tedy stanovuje pravidla pro mluvený spisovný projev, je však nutné si uvědomit, že ortoepická pravidla češtiny se neshodují s pravidly psané spisovné češtiny (Krčmová, 2017)⁵.

Ortoepie může sloužit širokému okruhu uživatelů. Dodržováním pravidel ortoepie mluvčí zachovávají mj. neutralitu svého projevu. Řečovým vzorem⁶ se pak může stát profesionální mluvčí, který denně hovoří k více posluchačům – např. televizní moderátoři, učitelé ve škole či politici. Tito mluvčí utvářejí nějaký standard, který si poté posluchači přisvojují.

⁴ Aktuálními ortoepickými příručkami jsou např. *Česká výslovnostní norma* (Hůrková-Novotná, 1995), *Základy české ortoepie* (Zeman, 2008) a *Vývoj české kodifikace výslovnosti* (Štěpánová, 2019).

⁵ <https://www.czechency.org/slovník/ORTOEPIE>

⁶ O řečovém vzoru se zmiňuje např. Z. Palková (Palková, 2008, s. 19–20).

Ortofonie je součástí ortoepie, zabývá se tím, jakým způsobem by měly být vyslovovány jednotlivé hlásky. Odchylky ve výslovnosti hlásek mohou být např. v kvalitě a kvantitě vokálů, ale patří zde mj. také řečové vady či nedbalá realizace konsonantů. Mluvčí s řečovou vadou však nutně nemusí porušovat pravidla ortoepie (Krčmová, 2008. s. 191).

2.1. Segmentální rovina

Segmentální rovina představuje popis na bázi elementární zvukové jednotky získané deskriptivní analýzou – hláska nebo foném (Krčmová, 2017)⁷. V segmentální rovině jsem zkoumal kvalitu a kvantitu vokálů a realizaci konsonantů (včetně hláskových změn v souvislé řeči), u nichž mohou odchylky v artikulaci zapříčinit nepochopení informace a narušit neutralitu projevu.

Vokály

Jak je uvedeno v tradičních fonetických a fonologických monografiích, ze kterých ve své analýze primárně vycházím (Palková, 1994; Krčmová, 2008), inventář monofongických vokálů v češtině obsahuje pět fonémů krátkých (*a, e, i, o, u*) a pět dlouhých (*á, é, í, ó, ú*). Těmi se budu zabývat z hlediska jejich kvality a kvantity. Dále v češtině realizujeme tři diftongy – [au]⁸, [ou] a [eu], z nichž dva ([au] a [eu]) se vyskytují jen v přejatých slovech. (Palková, 1994, s. 170).

2.1.1. Kvalita vokálů

Všechny vokály by se v češtině měly vyslovovat plně a nepodléhat redukci, a to ani v případě vlivu hláskového okolí, které může výslovnost vokálu ovlivnit. Na výslovnost vokálů v češtině mají vliv čtyři faktory – posun jazyka ve směru horizontálním či vertikálním, tvar retní štěrbiny a postavení měkkého patra (Tamtéž). Rty jsou při realizaci zadních zaokrouhlených vokálů (*o, ó, u, ú*) otevřenější a u vokálů předních (*i, í, e, é*) je výslovnost zaostřenější. Na artikulaci středních vokálů (*a, á*) se rty nepodílejí (Krčmová, 2008, s. 134–137). Vokalická kvalita krátkého vokálu se od jeho dlouhého protějšku příliš neliší. Výjimkou je dvojí *i/í*, o kterém se zmiňuje R. Skarnitzl – krátké [i] je centralizovanější, zatímco dlouhé [í] má výslovnost „zavřenější“ a přednější (Skarnitzl – Štrum – Volín, 2016, s. 50). Na základě polohy

⁷ <https://www.czechency.org/slovník/FONOLOGIE>

⁸ K přepisu jsem používal českou fonetickou transkripci, legenda viz Praktická část, Kapitola 1.4.

jazyka lze artikulaci vokálů demonstrovat pomocí tzv. vokalického trojúhelníku, viz Tab. 1 (Palková, 1994, s. 171):

Tab. 1 – Základní klasifikace vokálů v češtině – vokalický trojúhelník

Podle polohy jazyka	přední	střední	zadní
vysoké	í i		u ú
středové	é e		o ó
nízké		a á	
Podle postavení rtů	nezaokrouhlené		zaokrouhlené

Z hlediska akustiky je podstatou vokálů tón. Jednotlivé vokály jsou od sebe odlišeny tzv. formany, tj. zvuky, které vznikají rezonancí v prostoru artikulačního ústrojí. Základní tón, kterým disponují všechny hlásky, bývá označován jako F0 (tzv. laryngální hlas), u vokálů určujeme formanty dva – F1 a F2, které nám stačí ke klasifikaci, i když se v rezonančním prostoru tvoří formantů více (Palková, 1994, s. 172–174). Formanty slouží jako charakterizační prvek, výška formantů se pohybuje v hodnotách tzv. frekvenčních pásem (uvádí se zpravidla v Hz). Ve své analýze budu vycházet z průměrných hodnot Z. Palkové (Tamtéž, s. 174), viz Tab. 2. Nejsou zde uváděna přesná čísla, protože jednotlivé hodnoty výslovnosti vokálů jsou ovlivněny dalšími jevy – např. koartikulací (realizace vokálu bude jiná např. v sousedství s nazální hláskou než s hláskou orální) či kvantitativní redukcí (Tamtéž, s. 145).

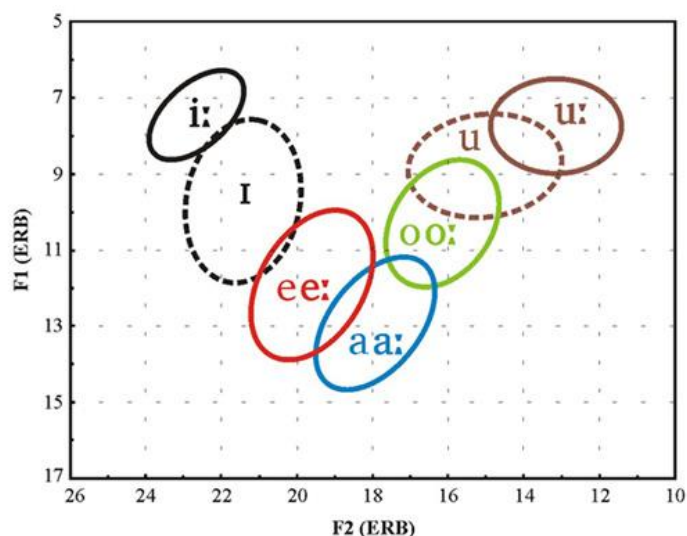
Nejčastější odchylkou kvality vokálů je otevřená výslovnost předních vokálů *i/í*, *e/é*, případně zadního vokálu *o*. Opačným případem je zavřená výslovnost vokálů, která je typická pro mluvčí pocházející z Moravy. Častou současnou odchylkou je pak centralizace vokálů, kterou dokládají např. studie Z. Palkové (2001, s. 141–142) či P. Pořízky a M. Kopečkové (Pořízka – Kopečková, 2018). Na Obr. 1 je vidět rozmístění českých vokálů v grafu podle hodnot frekvenčních pásem F1 a F2⁹.

Tab. 2 – Souhrnná frekvenční pásma F1 a F2

Formant	F1 (Hz)	F2 (Hz)
i, í	300–500	2000–2800
e, é	480–700	1560–2100
a, á	700–1100	1100–1500
o, ó	500–700	850–1200
u, ú	300–500	600–1000

⁹ Autoři uvádějí hodnoty v jednotkách ERB.

Obr. 1 – Formantová pole českých vokálů; krátké vokály jsou ohraničeny plnou čarou, dlouhé přerušovanou (Skarnitzl – Volín, 2012)¹⁰

2.1.2. Kvantita vokálů

V projevu mluvčího by se měly výslovnostně odlišovat krátké a dlouhé vokály, aby nedocházelo k případné záměně slov, např. *rada* × *ráda*. Rozdíl mezi krátkými a dlouhými vokály je především v jejich trvání. Podle tradičních fonetických přístupů (Palková, 1994; Krčmová, 2008) by mělo být trvání dlouhého vokálu dvakrát delší než jeho krátkého protějšku. Podle novějších analýz reálné řeči však poměr 2 : 1 doložen není. Ve svém výzkumu tedy budu vycházet z průměrných hodnot uvedených ve studiích R. Skarnitzla a J. Volína (Skarnitzl – Volín, 2012, s. 9), K. Kalové (Kalová, 2019, s. 54) a M. Kopečkové (Kopečková, 2022, s. 70). Tyto novější studie dokazují, že poměry jednotlivých vokálů dosahují různých hodnot, viz níže (Tab. 3).

V aktuálních studiích fonetiků, kteří se zabývali poměrem délky dlouhých a krátkých vokálů, dosahuje nejbližší průměrného poměru 2 : 1 pouze dvojice *á/a*. U poměru dvojice fonémů *é/e* a *ó/o* jsou průměrné hodnoty dlouhých vokálů o 70 % vyšší než krátké fonémy, u fonémů *ú/u* je dlouhý vokál delší o 60 % a u fonémů *í/i* o 30 % (Skarnitzl – Volín, 2012). Podobné hodnoty zjistily i K. Kalová (2019) a M. Kopečková, ale v jejich analýzách dvojice *á/a* poměru 2 : 1 dlouhých a krátkých vokálů odpovídala. Vokál *ó* je dubletní jak v textu, tak v mluvené podobě, např. *balon/balón* (Kopečková, 2022, s. 23), proto mohou být výsledky ve zmíněných studiích rozkolísané.

¹⁰ <https://fonetika.ff.cuni.cz/vyzkum/materialy/referencni-hodnoty-formantu/>

Mezi nejčastější chyby při realizaci vokálů patří tendence krátké vokály dloužit a ty dlouhé krátit. Zkracování dlouhých vokálů se nejčastěji týká vokálů vysokých – [í] a [ú]. Stát se tak může u nepřízvučných slabik, např. *rohlik* → [rohlik], u přivlastňovacích zájmen, např. *tvůj* → [tvuj] a u přízvučných slabik, např. *vím* → [vim] (Hůrková-Novotná, 1995. s. 20). Ke dloužení vokálů dochází nejčastěji ve finální pozici na konci promluvových úseků (Štěpánová, 2019, s. 207). Tendenci k dloužení i krácení dokládají práce J. Janouškové a J. Veroňkové (2008), v analýze K. Bujkové (2022) mluvčí vokály převážně dloužili.

Tab. 3 – Referenční hodnoty kvantity vokálů dle nejnovějších studií

autor	vokál	i	í	e	é	a	á	o	ó	u	ú
	V:/V										
Skranitzl – Volín (2012)	53,5	68,9	53,5	91,8	63,1	113	51,7	89,3	57,3	91,4	
	1,29		1,72		1,79		1,73		1,6		
Kalová (2019)	51,38	78,54	57,3	92,87	57,52	120,3	53,69	104	58,02	87,89	
	1,53		1,62		2,09		1,94		1,51		
Kopečková (2020)	50,03	79,15	52,95	93,75	54,95	115,6	50,36	93,17	51,13	84,21	
	1,58		1,77		2,1		1,85		1,65		

Konsonanty

2.1.3. Výslovnost konsonantů

Podstatou tvoření konsonantů je překážka (striktura) v mluvním ústrojí a místo a způsob jejího překonávání (Kopečková, 2022, s. 24). Správná realizace konsonantů je ovlivněna čtyřmi faktory (Krčmová, 2008, s. 141–142):

1. Podle **místa artikulace** rozlišujeme tyto skupiny konsonantů – *labiální* (např. [p], [m], [f]), *alveolární* (např. [t], [n], [č]), *palatální* (např. [tʰ], [ň], [j]), *velární* (např. [k], [x], [ŋ]) a *laryngální* ([ʔ], [h]).
2. Způsob **artikulace** – zda je při artikulaci konsonantů přítomna úplná překážka, tj. závěr, nebo zda je tato překážka jen relativní a je vytvořena úžina. Podle toho, jak je překážka uskutečněna, rozlišujeme *okluzivy* (např. [b], [n], [g]), *semiokluzivy* (např. [c], [č], [ž]), *konstriktivy* (např. [f], [s], [ž]), *vibranty* ([ř], [r], [r]) a *aproximanty* ([l], [j]).
3. Podle **postavení měkkého patra** jsou tvořeny nazální hlásky ([m], [n], [ň]; v závislosti na hláskovém okolí ještě velární [ŋ] a labiodentální [ɱ]). Tyto konsonanty vznikají díky průchodu mezi měkkým patrem a nosní dutinou.

4. Podle účasti hlasu **rozdělujeme konsonanty znělé a neznělé**, u tzv. párových konsonantů je vždy jedna hláska znělá (např. [d]) a druhá neznělá (např. [t]). Nepárové konsonanty (sonory a hláska [j]) jsou vždy znělé.

Chybnou výslovností konsonantů se projevují řečové vady, kterým se blíže věnuji v Podkapitole 2.1.5. Kromě vad řeči mohou být odchylky v realizaci konsonantů způsobeny výslovností oblastní (nářeční) nebo nedostatečnou artikulací způsobenou nedbalou mluvou. Ta poté může způsobit částečnou či úplnou redukci hlásek.

2.1.3.1. Znělostní asimilace

Ve své analýze se věnuji primárně znělostní asimilaci před jedinečnými hláskami, proto zde vynechám teorii týkající se asimilace před párovými konsonanty (viz Krčmová, 2017)¹¹. Asimilace znělosti je nejrozšířenější souhláskovou změnou v češtině a zároveň je jevem, který odlišuje optický a zvukový obraz slova (Palková, 1994, s. 329). Konsonanty nepárové (též jedinečné) jsou vždy znělé a nedochází u nich k procesu znělostní spodoby v žádné pozici slova (Hůrková-Novotná, 1995, s. 28).

V *České výslovnostní normě* (Tamtéž, s. 28–29) jsou zmíněny situace spojení konsonantů párových a nepárových:

- Před koncovkou *-me* ve tvaru 1. os. mn. čísla rozkazovacího způsobu, pokud končí kmen na neznělý nepárový konsonant; jako normativní se považuje výslovnost s neznělým konsonantem, např. *kupme* → [kupme],
- pokud končí kmen na konsonant znělý, je doporučena výslovnost s konsonantem neznělou na konci kmene, např. *bud'me* → [buťme],
- ve spojení předložky *k* se slovem, které začíná nepárovým konsonantem a před konsonantem [v] (viz níže), např. *k ránu* → [k ránu]; za nenormativní je považována výslovnost [g ránu],
- ve spojení párové a nepárové konsonanty v mezisloví, např. *tak málo* → [tak málo]; za nenormativní je považována výslovnost [tag málo],
- tvar pomocného slovesa být *my jsme* je normativně vyslovován zjednodušeně (hláska [j] je redukována), nemělo by však docházet k výslovnosti se znělým konsonantem – [mi zme].

Velmi často probíhá znělostní asimilace znělé hlásky [v] na neznělou hlásku [f]. Hláska [v] je asimilována vlivem realizace neznělé hlásky, která po ní následuje, např.

¹¹ <https://www.czechency.org/slovník/ASIMILACE>

vtip → [fʔip]. Samotná hláska [v] však asimilační schopnost nemá a „chová“ se jako sonora, např. *sval* vyslovíme jako [sval] (Krčmová, 2008, s. 185).

K odchýlkám znělostní asimilace nejčastěji dochází u mluvčích z Moravy a Slezska, jedná se tedy o regionalismus (Krčmová, 2017).

2.1.3.2. Artikulační asimilace

Artikulační asimilace probíhá za účelem mluvčího zjednodušit výslovnost hlásek takovým způsobem, že dochází ke sblížení jejich artikulačních rozdílů. V češtině rozlišujeme dva typy artikulační asimilace – asimilace místa tvoření a způsobu tvoření:

Asimilace místa tvoření se v češtině pravidelně projevuje posunutím výslovnosti prealveolárního [n] na velární [ŋ], k čemuž dochází vlivem hláskového okolí *nk/ng*, např. ve slově *banka* → [baŋka]. Podobně k ní dochází u bilabiálního [m] v okolí hlásek *mf/mv*, kdy realizujeme labiodentální [ɱ], např. ve slově *tramvaj* → [traɱvaj]. Ke změně asimilace dochází také v případě alveolárních a palatálních okluziv, např. ve slově *pondělí* → [poŋd'elí].

Pokud by však ve slově nebyla přítomna nazální hláska, výslovnost např. slova *oddělení* → [od'd'eleŋí] by byla nevhodná. K asimilaci by nemělo docházet také v případech artikulace sykavek vedle sebe ve slově i přes hranici slova, např. *snazší* → [snašší] (Volín – Skarnitzl, 2018, s. 51–52)¹². Jako neortoepická je také považována výslovnost sykavky s nosovkou jako semiokluzivy, např. *menší* → [menčí].

Asimilace způsobu tvoření je téměř ve všech případech ortoepicky chybná, např. slovo *patnáct* vysloveno jako [patnást]. Vlivem tzv. reciproční asimilace dochází ke sblížení dvou konsonantů, ze kterých se stane jedna hláska, např. *kanadská* → [kanacká]. V tomto případě jev sice není ortoepicky hodnocen jako chybný, ale reciproční asimilace by neměla vznikat na předělu slov nebo na předělu prefixu a slovního základu (podobně jako v případě asimilace místa tvoření). U mluvy profesionálních řečníků by však měly být realizovány obě hlásky (Volín – Skarnitzl, 2018, s. 51–52). Jako ortoepicky nevhodné je také považováno splývání alveolární okluzivy a semiokluzivy, dochází k elizi¹³ jednoho z konsonantů, např. ve slově *matce* → [mace] (Krčmová, 2017)¹⁴.

¹² Obecně platí, že na hranici dvou slov a na hranici prefixu a základu k artikulační asimilaci docházet nemá.

¹³ <https://www.czechency.org/slovník/ELIZE>

¹⁴ <https://www.czechency.org/slovník/ASIMILACE>

2.1.3.3. Redukce hlásek

Při nedostatečné artikulaci může ve slově dojít i k úplnému zániku jedné či více hlásek. Vycházím z informací uvedených v *České výslovnostní normě* (Hůrková-Novotná, 1995, s. 24). K nejčastějším odchylkám, které způsobují redukci konsonantů, dochází v těchto případech:

- Oslabení výslovnosti či úplný zánik konsonantů [v], [j], [h], [l] v pozici po nepřízvučné slabice mezi dvěma konsonanty, např. *pivo* → [pi+o], *nějaký* → [ňeakí] či [ňákí],
- hláska [j] bývá často redukována při výslovnosti zájmen *ji, jí, jim, jich* – ty většinou stojí v pozici příklonky, proto tato zájmena mnohdy splývají s přecházejícím slovem, např. *podej jí ruku* → [podejí ruku]; za normativní se považuje hlásku [j] redukovat ve tvarech slovesa *být*, např. *jsem* → [+sem],
- důsledkem rychlejšího mluvního tempa dochází k zániku nazálních vokálů [m] či [n] ve finální pozici slova, při nedostatečném vyslovení hlásky zbývá jen nosový pazvuk, který se připojuje k vokálu, např. *televizní záznam* → [televizní zázna+].

V novějších výzkumech, např. u analýzy K. Bujokové (2022), byla zjištěna častá redukce konsonantů hlavně při překryvu hlásek přes hranici slov. M. Kopečková ve své analýze (2022) poukazuje na častou redukci konsonantů v mediální pozici slova (mluvčí v její analýze nejčastěji redukovali *l*, *t/c* a *j*). V analýze J. Janouškové a J. Veroňkové (2008) bylo zjištěno pravidelné oslabení artikulace konsonantu *l*.

2.1.4. Ráz

Ráz (též tvrdý hlasový začátek) by měl být v češtině realizován před vokály na začátku slova, popřípadě mezi dvěma vokály uvnitř slova na hranici morfologického švu (Palková, 1994, s. 325). Pro jeho artikulační a akustická specifika jej řadíme mezi konsonanty. Ráz je automaticky realizován po každé absolutní pauze. V projevu je používán pro zřetelnější oddělení vokálu od předchozí slabiky, užíváním rázu mluvčí zabraňuje nekorektnímu splývání slov (Hůrková-Novotná, 1995, s. 25).

Ráz slouží převážně jako signál k oddělení hranic slov, aby se předešlo chybné interpretaci výpovědi. V kontextu konkrétní promluvy sice většinou pochopíme, co chce mluvčí říci, ale na následujícím příkladu jde vidět, jak nerealizace rázu může změnit význam výpovědi.

Např. [dám ťuž peňíze] × [dá muž peňíze] (Volín, 2012)

Podle *České výslovnostní normy* (Hůrková-Novotná, 1995, s. 26) by měl být ráz realizován po neslabičných předložkách *k, s, z, v*; např. [s ťevropi].

V profesionálních mluvených projevech by měla být výslovnost s rázem realizována také v těchto případech:

- po nepřízvučné slabice nebo po nepřízvučném slově jednoslabičném, např. [bil ťunaven],
- při setkání dvou stejných nebo různých vokálů na hranici předpony a slovního základu, např. [neťobičejní],
- při setkání dvou stejných nebo různých vokálů na hranici slov [po ťobjeďe],
- u přídavných jmen a příslovčí začínajících předponou *nej-*, po níž následuje vokál, např. [nejťobratnější],
- po předložce končící na konsonant, po níž následuje slovo začínající na vokál, např. [bes ťobaf],
- ve slovech složených, např. [jihoťamerický].

Ve svých výzkumech se V. Štěpánová (2019) a M. Kopečková (2022) shodují, že redukce rázu výrazně ovlivňuje kvalitu řeči mluvčích, příliš častá redukce zapříčiňuje dojem nedbalé mluvy, většinou je spojena s nedostatečnou artikulací hlásek. M. Kopečková pak také pozoruje, že tendenci ráz redukovat mají spíše muži.

2.1.5. Řečové vady

Řečové vady jsou jak v běžné, tak v profesionální mluvě poměrně častým jevem. Tohle narušení produkce řeči ale více než s lingvistikou souvisí s medicínou, jedná se o poruchy vzniklé opožděným vývojem nebo poškozením nervových center řídících řečový výkon (Krčmová, 2017)¹⁵. S nápravou řečových vad pomáhají mluvčímu logopedové. U politiků, profesionálních mluvčích, kteří jsou denně vystaveni veřejnému projevu, mohou ale řečové vady v jejich projevu působit rušivým dojmem. Pozornost posluchače je pak odváděna od konkrétního obsahu samotné promluvy.

Nekorektní realizace jednotlivých konsonantů se označují jako tzv. dyslálie. Za nejfrekventovanější vady řeči, jsou v češtině považovány *rotacismus* (tj. vadná výslovnost kmitavého konsonantu [r] – „ráčkování“) a *sigmatismus* (tj. nesprávné

¹⁵ https://www.czechency.org/slovník/PORUCHY_ŘEČI

tvoření konsonantů ostrých – [s] a [z], tupých – [š] a [ž] a polosykavek – [c] a [č]) (Hůrková-Novotná, 1995, s. 23). Podtypem sigmatismu je tzv. *hypersigmatismus*, při kterém jsou sykavky tvořeny s nadměrnou sykavostí. Naopak příliš tupá výslovnost sykavek navozuje dojem jistého náběhu na „šišlání“. Při práci mluvčího s mikrofonem se tato jeho vada může projevit výrazněji (Tamtéž). *Rotacismus bohemicus* se vyznačuje nekorektní artikulací znělého i neznělého ř. Mluvčí také velmi často chybují při realizaci hlásky [l], tato vada se nazývá *lambdacismus*.

Ještě před samotnou analýzou jsem si vědom řečové vady rotacismu u Jany Černochové, která je percepčně velmi výrazná. U mluvčích dále očekávám oslabenou výslovnost hlásek [j], [t] a [d].

Vzhledem k prostředí, ve kterém se většina politických projevů odehrává, nepředpokládám v segmentální rovině přesné dodržování ortoepické normy. Politické projevy se totiž vyznačují nutností rychlé reakce a poskytnutí přesvědčivých argumentů. U mnou sledovaných mluvčích očekávám dloužení vokálů, nedbalou artikulaci hlásek i redukci rázu, která může být způsobena rychlejším mluvním tempem. Myslím si, že lepších výsledků budou mluvčí dosahovat v monologu, na nějž se mohou dopředu připravit, na rozdíl od dialogu, při němž musí reagovat pohotově.

2.2. Suprasegmentální rovina

Mluvní projev kromě realizace samotných hlásek také značně ovlivňují prvky zvukové stavby, které pomáhají dotvářet výsledný dojem z projevu mluvčího. Jedná se o jevy suprasegmentální, které jsou pro adresáta snadněji vnímatelné, tj. intonace, frázování, mluvní tempo, slovní a větný přízvuk, takt. Já se ve své analýze věnuji intonaci, frázování a mluvnímu tempu, proto představím níže jen tyto jevy.

2.2.1. Intonace

Intonace je základním zvukovým prostředkem výpovědi a plní tři funkce – určuje hranici jednotlivých výpovědních celků, společně s větným přízvukem se podílí na aktuálním členění a naznačuje ukončenost či neukončenost výpovědi. Pomocí intonace jsou mluvčí schopni také vyjadřovat své citové, resp. estetické postoje – např. jistotu/nejistotu, zdvořilost/nezdvořilost apod. (Lotko, 2009, s. 64).

Hlavním aspektem intonace je změna výšky hlasu, která se mění v závislosti na místě realizace kadence – základního melodického průběhu. Z fonetického hlediska rozlišujeme tři typy kadencí (viz níže), které jsou realizovány na základě intonačního

průběhu a v *České výslovnostní normě* jsou definovány takto: „(...) začíná přízvuknou slabikou slova s větným přízvukem (jádra výpovědi) a probíhá až do konce věty (větného úseku).“ (Hůrková-Novotná, 1995, s. 44). Nebudu tedy popisovat melodii, tj. proměnu výšky hlasu v průběhu celé výpovědi.

Základní typy kadence (Krčmová, 2008, s. 169–170):

Kadence (též klesavá intonace) je realizována v koncových úsecích vět oznamovacích, rozkazovacích a otázek doplňovacích. Ke klesání hlasu dochází od intonačního centra do konce výpovědi.

Např. To se vám **po da ři**
lo.

Antikadence (též stoupavá intonace) se uplatňuje u zjišťovacích otázek. Hlas po intonačním centru stoupá, na konci může dojít k mírnému poklesu hlasem. Podle rozdílné intonace můžeme tedy pozorovat dva typy zjišťovacích otázek – stoupavou a stoupavě klesavou¹⁶.

lo?

Např. To se vám **po da ři**

Polokadence (též nekoncová kadence) je realizována v nekoncových úsecích výpovědi, po kterých výpověď dále pokračuje. Typicky se projevuje poklesem hlasu před intonačním centrem, hlas poté opět mírně stoupá.

ři

lo, ...

Např. To se vám **po da**

Nejčastějšími důsledky nesprávně realizované intonace je monotónnost projevu a odvádění pozornosti jinam než k samotnému sdělení projevu. Nevhodné užití kadence může také způsobit prodloužení vokálu poslední slabiky (Hůrková-Novotná, 1995, s. 47).

Za příznakový jev kadence je považováno zvýšení hlasu v závěru výpovědi, které plní expresivní funkci ve větách s funkcí příznaku a zákazu. Dalším příkladem je použití kadence u zjišťovací otázky, která tak vyznívá jako tvrzení (Kopečková,

¹⁶ Stoupavě klesavá antikadence je často realizována mluvčími z Čech (Hůrková-Novotná, 1995, s. 45)

2022, s. 36). Velmi frekventovanou odchylkou je realizace klesavé kadence v nekoncovém úseku, tuhle tendenci dokládají nejnovější výzkumy, např. analýzy M. Kopečkové (2022) a K. Bujokové (2022). Odchytky antikadence se projevují pronesením přízvučné slabiky nejvyšším tónem, v dalších slabikách dochází k poklesu hlasu (Hůrková-Novotná, 1995, s. 46). Polokadence bývá chybně realizována na konci výpovědi, která tudíž není řádně ukončena.

2.2.2. Frázování

Pomocí frázování mluvčí významově člení výpověď na logické celky. Ke členění jednotlivých výpovědních celků slouží mj. i pauzy. Výpověď, jakožto základní jednotka řeči, může být totiž příliš dlouhá, aby ji mohl mluvčí pronést celou. Podstatou je dělit promluvu na takové celky, které spolu co nejtěsněji souvisí, aby nedocházelo k nepochopení či nesprávnému vyznění promluvy. Správné členění výpovědi je důležité v případech, kdy můžeme výpověď interpretovat více způsoby:

Např. *Představila nedbale / zpracovaná data.*
×
Představila / nedbale zpracovaná data.

Pauza bývá definována jako přerušování řečového proudu. Kromě fyziologické potřeby mluvčího nadechnout se slouží také k promyšlení dalšího sdělení. Marie Krčmová rozděluje pauzy na absolutní a potenciální (Krčmová, 2008, s. 167). Absolutní pauza má neomezenou délku a slouží k vytyčení hranice mezi jednotlivými výpověďmi, pauza potenciální se objevuje na hranicích výpovědního úseku.

Frekventované vkládání nadbytečných pauz či jejich dlouhé trvání však může působit na výsledný projev rušivě. Edvard Lotko rozlišuje čtyři druhy pauz (Lotko, 2009, s. 65–66):

- **Fyziologická pauza** umožňuje mluvčímu nádech. Měla by se nacházet na konci výpovědního celku, aby poté mluvčí mohl v projevu pokračovat dál.
- **Logická/gramatická pauza** pomáhá mluvčímu členit svou promluvu na více celků tak, aby jí posluchač náležitě porozuměl, tj. aby nedošlo k nesprávné interpretaci sděleného.
- **Řečnickou/uměleckou pauzu** řečník užije za účelem zdůraznění slova, které po této pauze následuje.
- **Formulační pauza** je používána za účelem promyšlení volby dalšího úseku projevu. S formulační pauzou se pojí také realizace hezitačních zvuků.

Mezi nejčastější chyby frázování patří rušivý efekt příliš častého kladení důrazu, především na nepodstatné části. To pak může vést k oslabení naopak důležitých částí výpovědi. (Kopečková, 2022, s. 34). Rytmičké frázování vede k artikulačním deformacím a ke ztrátě srozumitelnosti promluvy. K chybnému členění výpovědi často dochází také vlivem rychlejšího mluvního tempa nebo nesprávné realizace pauz, která bývá způsobena nevhodnou prací s dechem (Janoušková – Veroňková, 2008, s. 22).

2.2.3. Mluvní tempo

Mluvní tempo hraje jednu z nejvýznamnějších rolí v projevu mluvčích, protože jeho rychlost ovlivňuje realizaci jevů v segmentální i suprasegmentální rovině. Rychlost mluvního tempa je velmi individuální, můžeme hovořit až o tzv. osobním tempu. Záleží také na obsahu projevu – jiným tempem budeme mluvit na diskuzním vystoupení a jiným na smutečním projevu. Rychlost mluvního tempa se také odvíjí od pohlaví a věku – „(...) *staří lidé mluví zpravidla pomaleji, ženy mají sklon k rychlejšímu mluvnímu tempu než muži.*“ (Lotko, 2009, s. 68).

Mluvní tempo se nejčastěji uvádí v jednotkách počtu slabik za sekundu (sl/s). Existuje i tempo artikulační, ve kterém je započítána pouze samotná promluva, tj. nejsou zde zahrnuty pauzy (Balkó, 2005, s. 185). Zdena Palková ve své monografii *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru* uvádí průměrné hodnoty mluvního tempa profesionálních i neprofesionálních mluvčích různého věku na základě výzkumů M. Rompotla (1958), J. Bartoška (1974), V. Štěpánkové (1985) a J. Sedlákové (1989) – z průměru těchto hodnot určila mluvní tempo průměrné (4,89 sl/s) a mluvní tempo maximální (6,67 sl/s) (Palková, 1994, s. 318). Ve svých analýzách vybraných televizních moderátorů naměřily J. Veroňková (2018) a M. Kopečková (2022) průměrné mluvní tempo přibližně 5,7 sl/s, které je považováno za rychlejší (Kopečková, 2022, s. 133).

Nejčastějšími chybami mluvního tempa je příliš rychlé mluvní tempo, které může zapříčinit nedbalý projev a chybování v dalších jevech¹⁷. Časté střídání rychlosti tempa působí rušivým dojmem a pomalé mluvní tempo může způsobit ztrátu zájmu ze strany publika. Výrazně rychlejší nebo naopak pomalejší mluvní tempo může být také příznakem určitého emočního rozpoložení mluvčího (Palková, 1994, s. 317). Pokud

¹⁷ Vlivu rychlého mluvního tempa na ostatní jevy věnovala pozornost např. M. Kopečková (Kopečková, 2022, s. 136).

však mluvčí mluvní tempo během svého projevu vůbec nezmění, může na posluchače působit monotónním dojmem.

Také v suprasegmentální rovině u svých mluvčích očekávám lepší výsledky v monologu. Myslím si, že politici budou mít tendenci na konci výpovědi realizovat spíše polokadenci, tj. neklesnou hlasem, ale budou plynule pokračovat ve své výpovědi. Nemyslím si, že budou jejich projevy působit monotónním dojmem, ale že budou spíše dynamické. Při frázování budou mluvčí pravděpodobně klást zvláštní důraz na slova, která chtějí zvýraznit. Rychlost mluvního tempa se bude odvíjet od charakteru výpovědi – jak jsem již zmínil u segmentální části, např. pokud budou mluvčí rychle argumentovat, využijí k tomu i rychlejšího mluvního tempa.

II PRAKTICKÁ ČÁST

1. Materiál a metoda práce

Ve své bakalářské práci se z hlediska zvukové roviny češtiny zabývám mluvním projevem současných českých politiků, kteří se svým pravidelným vystupováním ve veřejném prostoru řadí mezi profesionální mluvčí. V minulosti se předmětem zájmu fonetických analýz staly například práce, ve kterých se lingvisté zaměřovali na mluvní projev profesionálních mluvčích vystupujících na televizních a rozhlasových stanicích (Kopečková, 2022; Janoušková – Veroňková, 2008). Další skupinou sledovaných mluvčích byli neprofesionální tvůrci působící na platformě YouTube (Bujoková, 2022), kteří svým mluvním projevem působí převážně na publikum dětí a dospívajících. Mluvní projev vybraných českých politiků pak již zkoumala např. A. Bělinová (2021), která se ve své práci zaměřovala na analýzu mluvených a psaných projevů politiků s přihlédnutím na jejich percepci studenty středních škol. Výsledky analýzy A. Bělinové však pro srovnání se mnou získanými hodnotami používat nebudu, protože se ve své práci soustředila na projevy politiků z hlediska jejich lexikální výstavby, dále se věnovala např. nonverbální komunikaci. Tyto jevy nejsou předmětem mého zkoumání.

Cílem bakalářské práce je vytvořit obraz současného stavu mluvního projevu (z hlediska zvukové roviny) této skupiny mluvčích, kteří denně používají jazyk ke své práci a hovoří k velkému množství lidí, proto lze od nich očekávat dodržování určité normy spojené s projevem ve veřejném mluvním prostoru. V segmentální rovině jsem se zaměřil na kvalitu a kvantitu vokálů, výslovnost konsonantů, včetně asimilace znělostní i artikulační, realizaci rázu před vokály a na řečové vady mluvčích. V suprasegmentální rovině byla předmětem mého výzkumu intonace, frázování a mluvní tempo. I přes to, že se jedná o mluvčí, kteří svými projevy hovoří k široké veřejnosti, precizní dodržování ortoepických zásad nepředpokládám. Domnívám se, že politici více přemýšlí nad tím, co pronesou a jaká slova k tomu zvolí, než aby se zaměřovali na to, jakým způsobem bude jejich myšlenka pronesena. Protože vybraní politici pochází z různých regionů, očekávám, že se tato skutečnost projeví i v jejich projevu (např. v kvalitě i kvantitě vokálů, v mluvním tempu apod.).

1.1. Vlastní postup

K získání vhodného materiálu pro analýzu jsem zvolil platformu YouTube. Zde jsem vybral videa ke zkoumání mluvního projevu jednotlivých politiků. Jednalo se o projevy z poslanecké sněmovny, rozhovory v televizním či rozhlasovém vysílání, projevy na hromadných akcích a o propagační videa z kanálů politiků. Pro analýzu jsem zvolil šest českých politiků, kteří v současné době nejčastěji zasahují do politického dění v České republice. Aby byl výběr genderově vyrovnaný, zastoupeni jsou muži (3) i ženy (3): Andrej Babiš, Ivan Bartoš, Petr Fiala, Jana Černochová, Markéta Pekarová Adamová a Alena Schillerová.

Andrej Babiš¹⁸ (* 1954) je politik a podnikatel slovenského původu, předseda hnutí ANO. Vystudoval Obchodní fakultu Vysoké školy ekonomické v Bratislavě. Roku 2013 se stal členem Parlamentu České republiky, mezi lety 2014–2017 působil jako první místopředseda vlády a ministr financí v kabinetu Bohuslava Sobotky. V letech 2017–2021 působil jako předseda vlády České republiky. Byl jedním z kandidátů na prezidenta republiky ve volbách 2023. Andrej Babiš je zakladatelem koncernu Agrofert. Kvůli čerpání dotací z veřejných zdrojů a státním zakázkám je často obviňován ze střetu zájmů. Politik momentálně pobývá v obci Průhonice (okres Praha-Západ).

Ivan Bartoš¹⁹ (* 1980) je předsedou České pirátské strany. Politik vyrůstal v Jablonci nad Nisou, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudoval magisterský obor informační studia a knihovnictví. Doktorský titul obdržel za studium v oboru informační věda. Poté pracoval pro české i zahraniční firmy jako specialista na informační technologie. Od roku 2017 je poslancem Parlamentu České republiky. Od roku 2021 působí jako místopředseda vlády Petra Fialy pro digitalizaci a jako ministr pro místní rozvoj ČR. Ivan Bartoš momentálně sídlí v Praze 2.

Petr Fiala²⁰ (* 1964) je politik, politolog, vysokoškolský učitel a současný předseda vlády České republiky. Pochází z Brna, kde na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vystudoval dvouobor český jazyk a literatura a dějepis. Na stejné fakultě spoluzaložil katedru politologie. Později se habilitoval na Univerzitě Karlově v Praze, kde byl jmenován prvním profesorem pro obor politologie v České republice. V období 2004–2011 působil jako rektor Masarykovy univerzity. Roku

¹⁸ https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Babi%C5%A1

¹⁹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Barto%C5%A1

²⁰ https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Fiala

2012 byl jmenován ministrem školství, mládeže a tělovýchovy ve vládě Petra Nečase. O dva roky později byl zvolen předsedou strany ODS. Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky roku 2021 byla strana ODS spojena se stranami KDU-ČSL a TOP 09, vytvořili koalici SPOLU a ve volbách zvítězili. Petr Fiala se tímto stal předsedou vlády České republiky. Politik sídlí v Brně.

Jana Černochová²¹ (* 1973) je současnou ministryní obrany České republiky ve vládě Petra Fialy. Celý život žije v Praze, vystudovala bakaláře na soukromé Vysoké škole aplikovaného práva, magisterský titul získala v oboru mezinárodní vztahy na Metropolitní univerzitě v Praze. Roku 1997 vstoupila do ODS, členkou vlády se stala roku 2010. Mezi lety 2012–2021 byla starostkou městské části Praha 2. V posledním roce se stala jednou z nejvýraznějších tváří české politiky hlavně důsledkem ruské invaze na Ukrajině.

Markéta Pekarová Adamová²² (* 1984) je nynější předsedkyní Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Politčka pochází z Litomyšle. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudovala bakalářský obor andragogika a personální řízení, pokračovala na Masarykově ústavu vyšších studií Českého vysokého ústavu vyšších studií Českého vysokého učení technického, kde v oboru ekonomie a management v průmyslu získala titul inženýrky. Roku 2009 vstoupila do TOP 09, roku 2019 se stala předsedkyní strany. Po vyhraných volbách političku vybrala pětikoalice SPOLU a PirSTAN jako předsedkyni Poslanecké sněmovny České republiky. V současné době pobývá v Praze.

Alena Schillerová²³ (* 1964) je českou právničkou a do prosince 2021 byla ministryní financí České republiky ve vládě Andreje Babiše. Pozici ministryně financí České republiky zastávala jakožto první žena v historii. Pochází z Malhostovic (obec v okrese Brno-venkov), později vystudovala právo na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, kde získala titul JUDr., dálkově ještě dostudovala doktorský obor správní a zemědělsko-družstevní právo. Nejprve pracovala jako právnička na Finančním úřadu Brno-venkov. Na post ministryně financí ji sice doporučil Andrej Babiš, ona zde však nejprve působila nestranně, do hnutí ANO vstoupila až roku 2021, a tímto se stala i předsedkyní Poslaneckého klubu této strany. Nyní žije v Praze.

²¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Jana_%C4%8Cernocho%C3%A1

²² https://cs.wikipedia.org/wiki/Mark%C3%A9ta_Pekarov%C3%A1_Adamov%C3%A1

²³ https://cs.wikipedia.org/wiki/Alena_Schillerov%C3%A1

1.2. Pořízení zvukových nahrávek

Jako materiál k fonetické analýze mi posloužil zvukový záznam mluvního projevu zvolených politiků z platformy YouTube. Pro každého mluvčího jsem si vybral celkem dvanáct zvukových nahrávek. Šest z nich bylo formou dialogu, na který se mluvčí nemohli zcela připravit, proto reagovali bezprostředně, dalších šest formou monologu, při kterém mluvčí přednáší zpravidla připravený projev. V době, kdy jsem zvukový materiál vybíral (září 2022), nebyla většina videí starší než dva roky²⁴. Pokud se tak stalo, jednalo se o politiky, kteří se začali na politické scéně objevovat častěji až teprve nedávno, proto jsem měl problém získat záznamy nejnovějších projevů (např. Jana Černochová). Z každé nahrávky jsem vybral přibližně 20 vteřin souvislé mluvy mluvčího. Bylo pro mě důležité, aby byl projev plynulý a nahrávka odpovídala ukončení mluvního úseku. Další zásadou byla absence rušivých vlivů. Tohle kritérium se v mnoha případech ukázalo jako poměrně náročné, protože byli politici mnohdy přerušováni vstupy jiných politiků.

Pro získání zvukové stopy za účelem analýzy jsem využil bezplatnou webovou stránku *OnlineVideoConverter.pro*²⁵, která umožňuje stažení videa z YouTube do formátu mp4. Získaný soubor jsem poté pomocí další volně dostupné internetové stránky *Convertio.co*²⁶ převedl do zvukového formátu wav. Ke stříhání získaných zvukových nahrávek jsem použil program *Audacity*, pro samotnou fonetickou analýzu jsem využil program *Praat*.

Samotný zvukový záznam zpracovaný pro účely analýzy má přibližně 4 minuty pro každého zvoleného politika, tj. 20 vteřin z každého projevu mluvčího. Délka původních nahrávek byla různá, jejich celková stopáž se pohybovala od jedné minuty až po dvacet minut.

1.3. Výběr zkoumaných položek a postup při vlastní analýze

Při analýze jsem hodnotil projev vybraných mluvčích na základě vlastního poslechu, k získání dalších dat (např. formanty vokálů), popř. k ověření vlastní percepce jsem pracoval s veřejně přístupným programem *Praat*²⁷. Ještě před samotnou analýzou jsem zvukový záznam ortograficky přepsal a poté foneticky transkriboval

²⁴ Výjimkou je jeden projev Andreje Babiše (Projev 3 v dialogu), který je staršího data. Zařadil jsem ho mj. z důvodu, že je tento projev známý (pochází z něj výrok „*Sorry jako*“).

²⁵ *OnlineVideoConverter.pro* © 2019–2020

²⁶ *Softo Ltd.* © 2014–2023

²⁷ Boersma a Weenink, © ppgb, October 16, 2021

s využitím českého systému značek (viz Kapitola 1.4.). Jednotlivé jevy hodnotím podle tradičního popisu zvukové roviny českého jazyka (Palková, 1994; Krčmová, 2008), ortoepické normy (Hůrková-Novotná, 1995) a monografií zaměřených na určité téma (Lotko, 2009). Mnou získané výsledky budu také porovnávat se současnými výzkumy veřejných mluvčích, např. J. Janoušková a J. Veroňková (2008), M. Kopečková (2022) a K. Bujoková (2022). Nevytvořil jsem si žádnou škálu, která by určovala, který z mluvčích je dobrý, a který špatný, jelikož takové hodnocení není předmětem mé práce. Projev jednotlivých mluvčích byl velmi specifický, každý vynikal či chyboval v odlišných jevech. U každého jevu připojuji komentář popisující získaná data, která jsou doplněna příslušnými grafy a tabulkami.

1.3.1. Segmentální rovina

Vokály

Pro zkoumání kvality vokálů jsem u každého mluvčího zvolil 10 krátkých a 5 dlouhých vzorků příslušného vokálu, např. 10× [a] 5× [á]. Vokály byly vybrány z ortografického přepisu ještě před samotnou analýzou. Hledané vzorky jsem vybral z přepisu tak, aby byly rovnoměrně rozmístěny po všech dvanácti projevech u každého mluvčího. Vybral jsem si vždy čtyři vokály v iniciální, tři v mediální a tři ve finální pozici. Zvolil jsem vokály v různorodém hláskovém okolí, aby byly výsledky rozmanitější. Při měření dlouhých vokálů nebylo vždy možno obsáhnout všechny pozice, protože se v daných projevech nevyskytovaly.

U kvantity vokálů jsem zvolil obdobný postup, u každého mluvčího jsem vybral také 10 krátkých a 5 dlouhých vzorků vokálů, jednalo se o stejné vzorky jako u zkoumání kvality. V přílohách (Příloha 8) uvádím soubor s průměrnými hodnotami kvantity zkoumaných vokálů. Ve výzkumu jsem nepracoval s dlouhým vokálem [ó], protože se tato hláska objevuje v běžné řeči jen vzácně a ve mnou vybraných nahrávkách se nevyskytoval dostatečný počet vzorků pro analýzu.

Ke zkoumání kvality vokálů jsem zvolil program *Praat*, pomocí kterého jsem u vybraných vokálů změřil hodnoty formantů F1 a F2. Ve středové části vokálu jsem minimálně na třech, ideálně na pěti formantech změřil hodnoty F1 a F2 (v Hz). Vypočítal jsem jejich průměrné hodnoty a na jejich základě vygeneroval graf, který znázorňuje tzv. vokalický trojúhelník. Jednotlivé hodnoty vokálů jsem porovnal s průměrnými hodnotami v monografii Z. Palkové (Palková, 1994). Specifické

případy, např. kdy jsou hodnoty výrazně vychýleny od průměrných hodnot, objasňuji v komentáři k výsledům jednotlivých mluvčích.

Analýza kvantity vokálů byla provedena u stejných vokálů, u kterých jsem analyzoval kvalitu. V programu *Praat* jsem trvání vokálů segmentoval manuálně, a to především na základě vlastní percepce. Délku vokálů uvádím v milisekundách. Změřené hodnoty jsem porovnal s aktuálními studiemi, které se vokalickou kvantitou zabývají: R. Skarnitzl a J. Volín (2012), K. Kalová (2019) a M. Kopečková (2022) (viz teoretická část, Kapitola 2.1.2).

Konsonanty

U konsonantů jsem zkoumal znělostní a artikulační asimilaci, zabýval jsem se také redukcí jednotlivých hlásek. Kromě realizace či redukce hlásek jsem se tedy zabýval i vzájemným ovlivňováním jejich hláskového okolí.

Správnou realizaci konsonantů jsem posuzoval primárně na základě vlastní percepce, v nejasných případech jsem použil program *Praat*, kde jsem vygeneroval oscilogram. V komentáři věnovaném analýze výslovnosti konsonantů uvádím také případy transkripce jednotlivých mluvčích, kde je chybný jev vyznačen.

Znělostní asimilaci jsem zkoumal pouze před hláskami jedinečnými (sonorami), tj. [j], [l], [r], [m], [n], [ŋ] a před hláskou [v]. Ta většinou nezpůsobuje komplikace v porozumění, ale může působit rušivě, jelikož se jedná o regionální jev.

U analýzy artikulační asimilace se nebudu věnovat asimilaci na hranici slovního základu a sufixu, která je sice frekventovaným jevem, ale podle J. Hůrkové-Novotné je považována za normativní. Věnoval jsem se artikulační asimilaci, která vznikala přes hranici slov, dále případům disimilace, popř. úplným záměnám konsonantů.

Při zkoumání redukce konsonantů jsem se zaměřil primárně na hlásku [j] a na další konsonanty, které mohli mluvčí redukovat systematicky.

Ráz

Ve své analýze jsem se dále věnoval realizaci rázu před vokály. Vycházel jsem z kritérií na základě monografií, v nichž se autorky tomuto jevu věnují (Palková, 1994; Hůrková-Novotná, 1995). U jednotlivých politiků komentuji jejich tendenci ráz před vokálem realizovat či nerealizovat na základě opakovaných situací (např. tendence redukovat ráz před slovem, při kterém se vokál nachází v iniciální pozici či uprostřed slova po prefixu nebo v kompozitech). Při analýze jsem do tabulky (viz Příloha 9)

zaznačil hodnotu předpokládaných realizací rázů a počet skutečných případů, kdy byl ráz realizován, načež byla u jednotlivých mluvčích vypočítána míra chybovosti (v %).

Řečové vady

V analýze jsem věnoval pozornost i řečovým vadám, konkrétně rotacismu a sigmatismu, které jsou v *České výslovnostní normě* (Hůrková-Novotná, 1995) uvedeny jako nejrozšířenější řečové vady. Dále budu sledovat případnou dentální výslovnost konsonantů [l], [t] a [d]. U mluvčích s řečovou vadou budu hodnotit rušivý efekt jejich vady na kvalitu a neutralitu jejich celkového projevu.

1.3.2. Suprasegmentální rovina

Intonace

Při zkoumání intonace jsem se zaměřil na správnost užívání kadence při ukončení výpovědi, polokadence uvnitř výpovědi a antikadence u zjišťovacích otázek. Výsledky jsem posuzoval na základě vlastní percepce, vycházel jsem z monografií *Česká výslovnostní norma* (Hůrková-Novotná, 1995, s. 43) a *Kapitoly ze současné rétoriky* (Lotko, 2009, s. 63). K výsledkům mi také pomohla vizualizace intonační křivky v programu *Praat*. Do tabulky (viz Příloha 10) jsem zaznačil vždy celkový počet předpokládaných kadencí, poté počet správných či chybných realizací kadence. Nastaly také případy, kdy byla v koncovém úseku užita polokadence, protože mluvčí plynule pokračoval ve svém projevu. Tento jev jsem posuzoval jako chybný. Získané hodnoty jsem převedl na procenta, která prezentují míru chybovosti v užívání kadence.

Frázování

Při frázování jsem narazil na problém, protože politici mnohdy mezi výpovědními celky nerealizovali pauzu, čímž by bylo naznačeno ukončení jednotlivých výpovědí. Celá dvacetivteřinová nahrávka se tak percepčně jevila jako jedna dlouhá výpověď, i když tomu svým obsahem neodpovídala. Z toho důvodu jsem provedl členění výpovědi na základě obsahu jednotlivých výpovědních úseků. Při posuzování správnosti frázování jsem vycházel především z monografie *Kapitoly ze současné rétoriky* (Lotko, 2009, s. 65). Do tabulky (viz Příloha 11) jsem zaznačil vždy celkový počet případů, kde by se měly nacházet hranice výpovědních celků, počet správných případů, kde byla korektně realizována kadence či polokadence (a naznačovala tak konec či pokračování výpovědi), a počet špatných případů (tj. místa, kde politici nerealizovali pauzu). Následně jsem z hodnot vypočítal procenta,

ze kterých vyplývá, v kolika případech mluvčí frázovali správně a v kolika chybně. Dále jsem zvlášť věnoval pozornost nadbytečné realizaci pauz (konkrétně fyziologické pauze spojené s nádechem, někdy i výraznějším) a realizaci důrazů. U jednotlivých mluvčích komentuji, jak na mě realizace těchto jevů působí a jak moc narušují celkový projev mluvčího.

Mluvní tempo

Pro získání hodnoty mluvního tempa jsem nejprve transkribovaný text mluvčího manuálně rozdělil na slabiky a poté počet slabik vydělil počtem sekund zvukové nahrávky. Do tabulky jsem zaznačil výsledek v jednotkách počtu slabik za sekundu (sl/s), a to jak výsledek průměrného mluvního tempa v monologu, tak v dialogu, ale uvedl jsem i průměr mluvního tempa bez ohledu na tohle rozčlenění. V analýze pracuji také s průměrnými hodnotami z jednotlivých videí, protože v mnoha případech se mluvní tempo výrazně lišilo, i když měl projev stejný charakter (viz Příloha 12). Výsledné hodnoty jsem poté porovnal s údaji průměrného mluvního tempa monografie Z. Palkové *Fonetika a fonologie češtiny* (Palková, 1994, s. 317), ale i s novější monografií M. Kopečkové *Mluvní vzory v hlavním televizním zpravodajství. Analýza zvukové roviny projevu vybraných moderátorů* (Kopečková, 2022, s. 37).

1.4. Fonetická transkripce

Ke komentářům k získaným hodnotám dílčích analýz připojuji příklady, které u jednotlivých mluvčích demonstrují odchylky nebo naopak dodržení ortoepické normy. Tyto příklady jsou přepsány s využitím fonetické transkripce, u níž jedna hláska odpovídá jednomu grafému, proto považuji za vhodné ji v této krátké kapitole stručně představit. Pro fonetickou transkripci je třeba speciálních znaků pro fonémy, které nemají žádný odpovídající grafém. Níže uvádím výčet speciálních značek, které jsem ve fonetických prepisech použil.

Fonetická transkripce slouží pro záznam zvukové řeči. Transkribovaný text nám podává informaci o obrazu skutečného znění promluvy. Většinou se v odborných studiích k transkripci používá mezinárodní systém IPA (*International Phonetic Association*), já své práci u příkladů používám zjednodušený český systém značek (Krčmová, 2008, s. 23–25). Jedná se o systém analfabetický a dodržuje princip 1 : 1, jedna hláska tak odpovídá jednomu grafému. Pro odlišení jsem musel u jednotlivých sledovaných jevů zavést různě barevné označení, viz legenda níže.

Vokály

[+] – vypuštění hlásky

[!] – krácení vokálů

[:] – dloužení vokálů

[ou̯] – oslabená hláska [u] v diftongu

[i] – vokály *i* a *y*

Barevné označení sledovaných vokálů

[a], [á] – vybrané vokály [a], [á]

[e], [é] – vybrané vokály [e], [é]

[i], [í] – vybrané vokály [i], [í]

[o] – vybrané vokály [o]

[u], [ú] – vybrané vokály [u], [ú]

Konsonanty

[ŋ] – velární n

[m] – labiodentální m

[ř] – neznělé ř

[x] – neznělé

[ɣ] – znělé ch

[ʒ] – znělé c

[ʒ̣] – znělé č

[l̥] – slabikotvorné l

[r̥] – slabikotvorné r

[ʔ] – ráz; ʔ správně; Ø redukce

Suprasegmentální jevy

[↑] – stoupavá kadence; ↑ správně; ↑ špatně

[→] – polokadence; → správně; → špatně

[↓] – klesavá kadence; ↓ správně; ↓ špatně

[/] – fyziologická pauza; / správně; / špatně

[//] – ukončení výpovědi

[Ø] – absence pauzy

Ostatní

[#] – hezitační zvuk

[důraz] – důraz

Barevné označení sledovaných jevů

[znělostní asimilace]

[artikulační asimilace]

[redukce hlásek]

2. Analýza

2.1. Segmentální rovina

2.1.1. Kvalita vokálů

Jak jsem již uvedl v metodologii, mnou naměřené hodnoty formantů porovnávám s hodnotami uvedenými v odborné monografii *Fonetika a fonologie češtiny* (Palková, 1994, s. 174), viz Tab. 2 v teoretické části, podkapitola 2.1.1. I když se jedná o studii starší, vydanou roku 1994, v novějších studiích, např. R. Skarnitzl (2012), R. Skarnitzl a J. Volín (2012), lingvisté uvádí pouze průměrné hodnoty, zatímco v tradičním pojetí jsou prezentována tzv. frekvenční pásma, která jsou pro komparaci vhodnější. Níže obecně shrnuji naměřená data a připojuji vokalické trojúhelníky zvolených mluvčích. Ke grafům pak připojuji komentář k případným individuálním a výraznějším odchylkám.

2.1.1.1. Vlastní analýza

Nejčastěji u mužů docházelo k tendenci překrývání zadních vokálů [o] a [u], které se často chybně přibližovaly středu trojúhelníku. Stejná tendence se objevila i u výzkumů J. Jankouškové a J. Veroňkové (2008), M. Kopečkové (2022) a K. Bujkové (2022), tyto výsledky dokládají obecnou náchylnost mluvčích k centralizaci vokálů. Dlouhý vokál [ú] se stal pro všechny mluvčí bez ohledu na pohlaví problematickým, jeho hodnoty obecně dosahovaly u formantu F2 nadprůměrných čísel. Vliv na standardní kvalitu vokálů má výraznější artikulace, se kterou neměl problém hlavně Petr Fiala, Jana Černochová a Markéta Pekarová Adamová. Naopak horší výslovností a nedbalou mluvou se vyznačují projevy Andreje Babiše a Ivana Bartoše, kteří mají častou tendenci vokály i tzv. „polykat“.

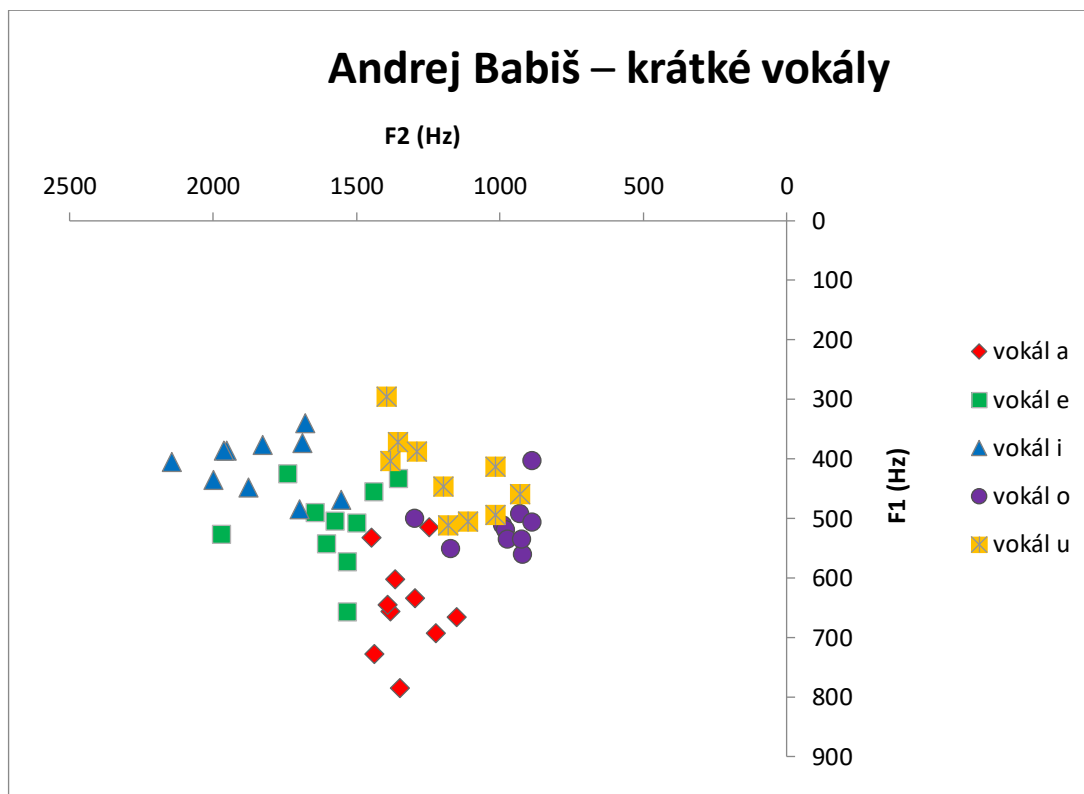
Andrej Babiš

Na Obrázku 2 jde vidět, že realizace krátkého zadního vokálu [u] je značně posunuta dopředu, u devíti z deseti případů přesahuje hodnota vzorků F2 1000 Hz. Vokál [o] je vyslovován o poznání lépe. Ke středu trojúhelníku se také blíží vokál [a], u osmi z deseti vybraných vzorků nedosahuje hodnota F1 700 Hz, která je uváděna jako minimální hodnota frekvenčního pásma. Jako problémová se ukázala také realizace vokálu [i], který na ose F2 spadá do standardního frekvenčního pásma jen v jednom případě, zbytek vzorků nedosáhl minimální hodnoty 2000 Hz, tímto je naznačena tendence pro otevřenou výslovnost vokálu. Můžeme také vidět, že výslovnost předního vokálu [e] je značně rozkolísaná, získané hodnoty se na ose F2 pohybují na širší škále, prolíná se s vokály [u] a [i]. Na ose F1 se hláska prolíná s vokálem [a].

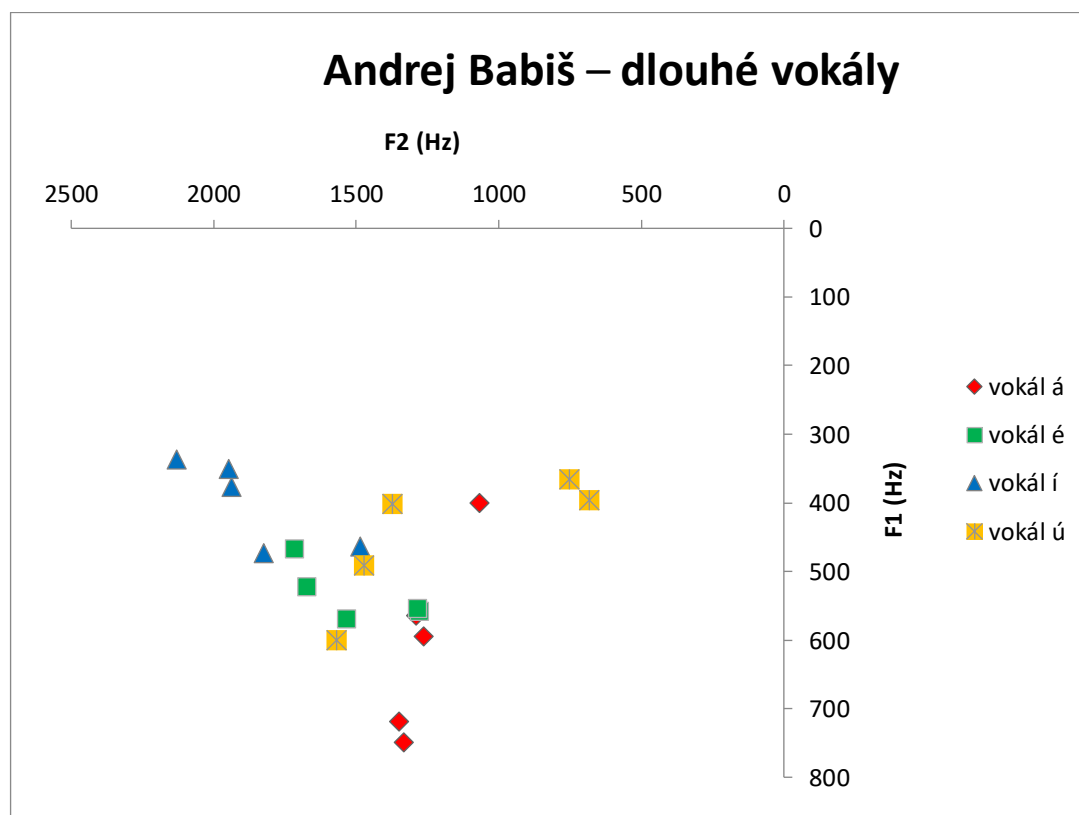
U dlouhých vokálů je na první pohled vidět, že jsou méně uspořádané a různé hlásky se spolu překrývají. Vokály [á], [é] a [í] nedosahují minimálních hodnot frekvenčního pásma. Jedním z důvodů může být fakt, že má Andrej Babiš tendenci ne příliš artikulovat. Nejrozmanitější škálu naměřených hodnot na ose F2 má hláska [ú], kde nejnižší naměřená hodnota dosahuje 682,4 Hz a nejvyšší 1569,4 Hz, která je od frekvenčního pásma značně vychýlená. Důvodem tohoto výrazného posunu dopředu může být realizace hlásky ve finální pozici ve slově *stupňů*, na které mluvčí kladl silný důraz. Podobné odchýlení od průměrných hodnot můžeme vidět u vokálu [á], tentokrát na ose F1, kde vzorek nejmenší hodnoty dosahuje 400,6 Hz.

Andrej Babiš je mluvčí pocházející ze Slovenska, a to může mít vliv na realizaci krátkých i dlouhých vokálů. Ne příliš artikuluje a někdy zase ve svém projevu velmi zdůrazňuje určitá slova, a to může zapříčinit i časté vychýlení hodnot kvality vokálů.

Obr. 2 – Andrej Babiš: Realizace krátkých vokálů

Obr. 3 – Andrej Babiš: Realizace dlouhých vokálů

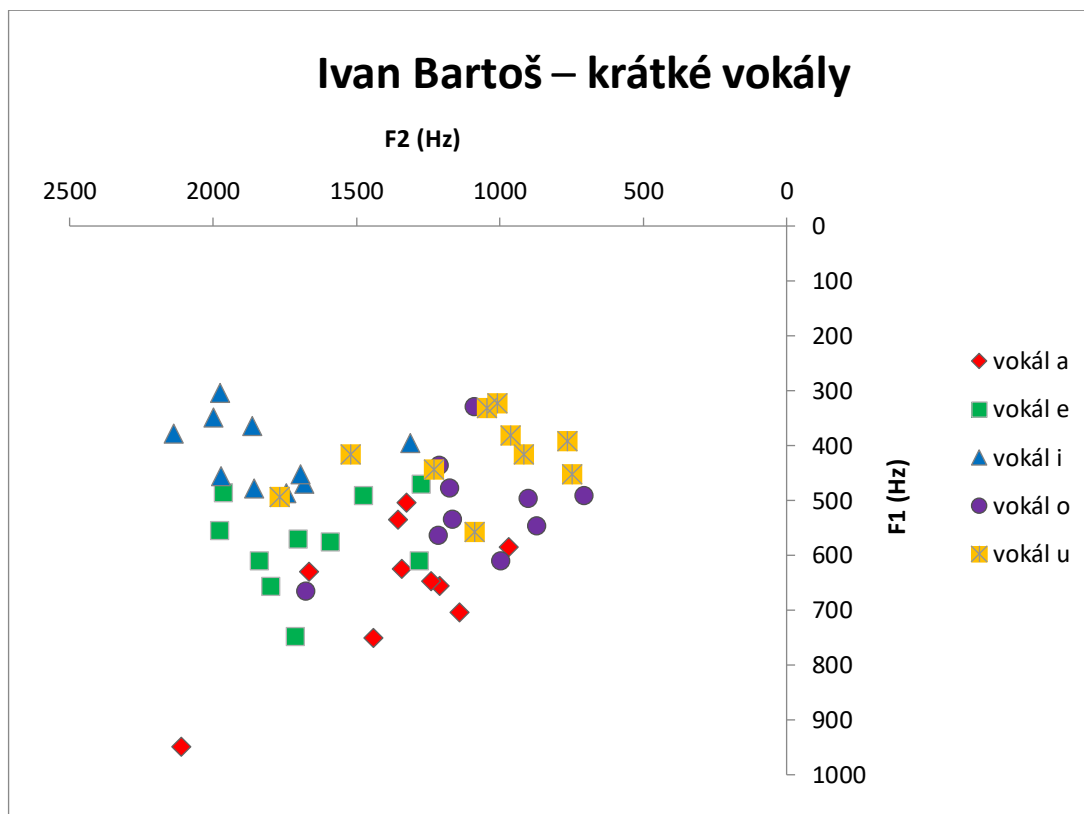
Ivan Batroš

Na Obrázku 4 lze na první pohled vidět, že realizace krátkých vokálů je u Ivana Bartoše ještě méně uspořádaná, než tomu bylo u předchozího mluvčího. Hodnoty na ose F2 hlásek [e], [i] a [u] dosahují velmi různorodých výsledků měření, např. velmi nadprůměrná hodnota vokálu [u] 1765,8 Hz. Pravděpodobným důvodem může být výskyt hlásky v iniciální pozici hned vedle sykavky (*uspět*). Jeden vzorek vokálu [a] se v grafu od ostatních zkoumaných vokálů zcela vychýlil. Odchylna bude nejspíš ovlivněna hláskovým okolím, ve slově *těžkejma* se vokál nachází vedle nosovky [m].

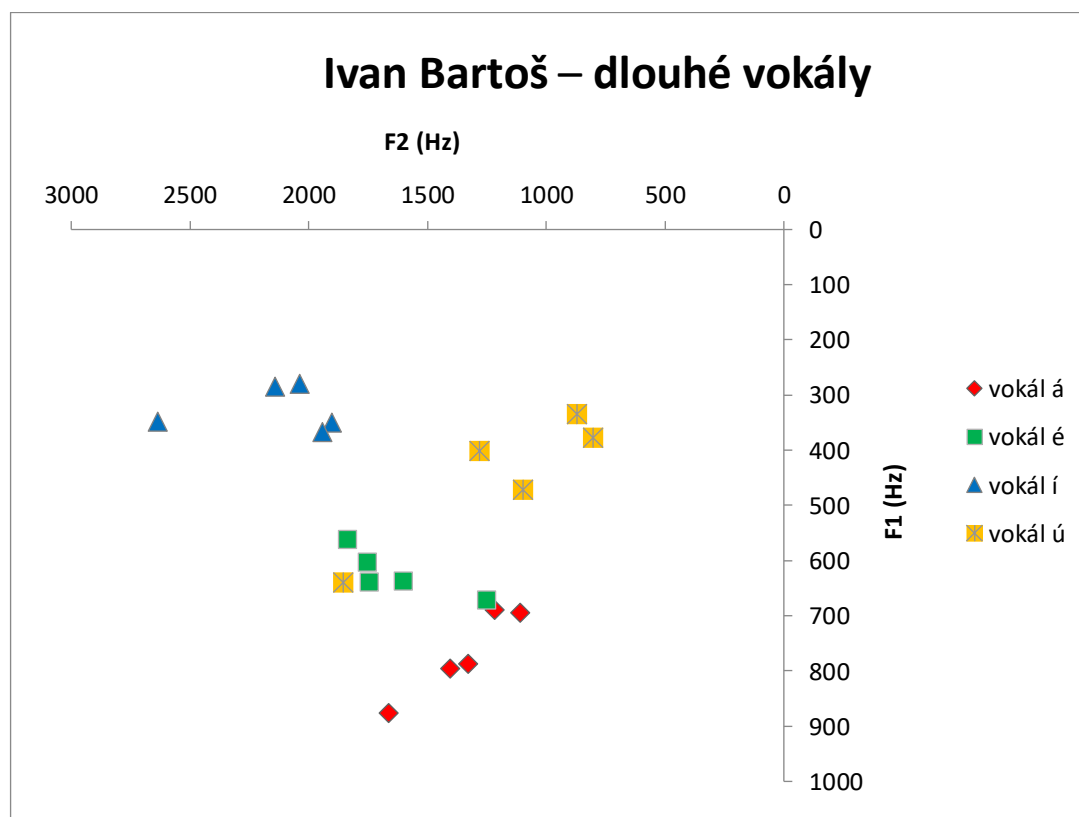
U mluvčího se objevila častá tendence posouvat výslovnost hlásky [ú] dopředu. Mluvčí občas vlivem rychlejšího mluvního tempa dlouhé vokály krátí, a to může také zapříčinit mnohé odchylky hodnot.

K horším výsledkům kvality vokálů Ivana Bartoše mohl dopomoci fakt, že mluvčí stejně jako Andrej Babiš nevýrazně artikuluje a mnohdy i hlásky vypouští. Mluvčí má také tendenci k větší otevřenosti při výslovnosti hlásek, důvodem může být vliv interdialektu obecné češtiny. Ze všech sledovaných mluvčích také dosáhl nejvyššího mluvního tempa, jehož komentáři a konkrétním hodnotám se budu věnovat v Podkapitole 2.2.3.

Obr. 4 – Ivan Bartoš: Realizace krátkých vokálů

Obr. 5 – Ivan Bartoš: Realizace dlouhých vokálů

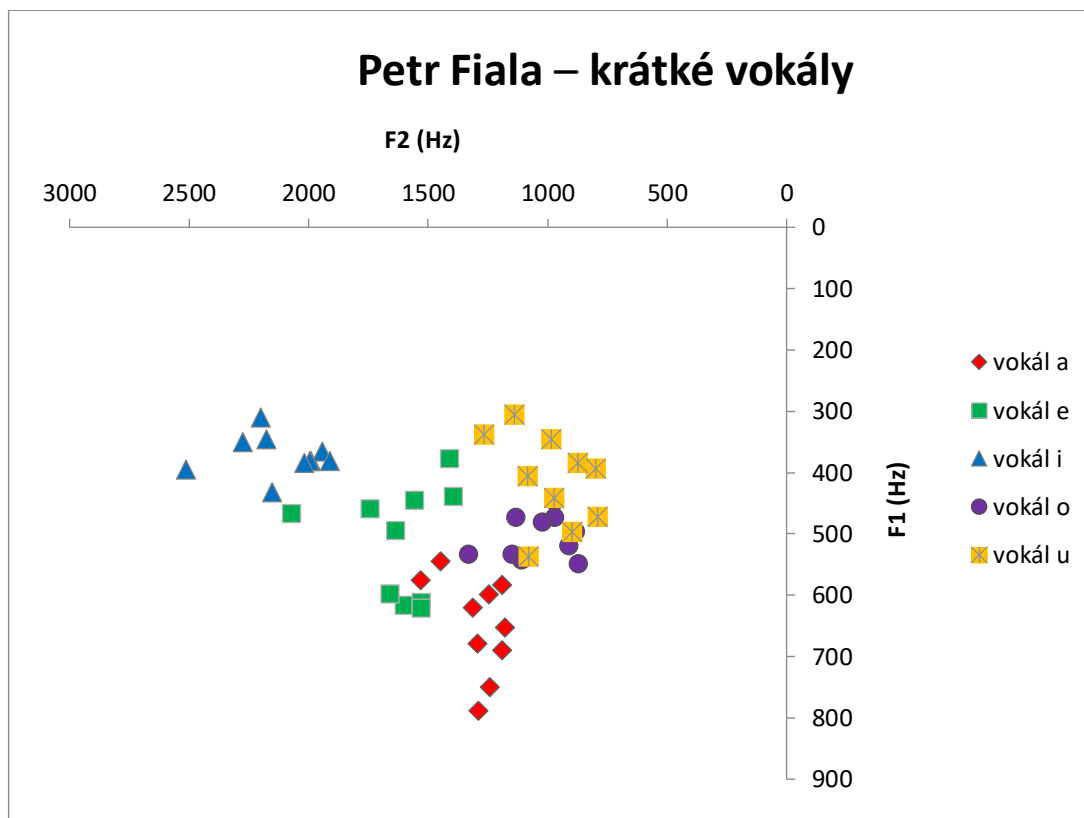
Petr Fiala

Podle Obrázku 6 se vokály necentralizují tolik, jako tomu bylo u předchozích dvou mluvčích. Vzorky vokálu [a] jsou značně posunuty do středu grafu, na ose F1 v osmi z deseti případů nedosahují hodnoty minimální hodnoty 700 Hz, a to naznačuje „zavřenější“ výslovnost tohoto vokálu. Na několika místech se hlásky [o] a [u] prolínají, hodnoty F1 vokálu [o] se pohybují v množině hodnot normativních pro vokál [u]. Vokál [i] je vyslovován skoro bezchybně, změřené hodnoty dosahují jen téměř zanedbatelných odchylek.

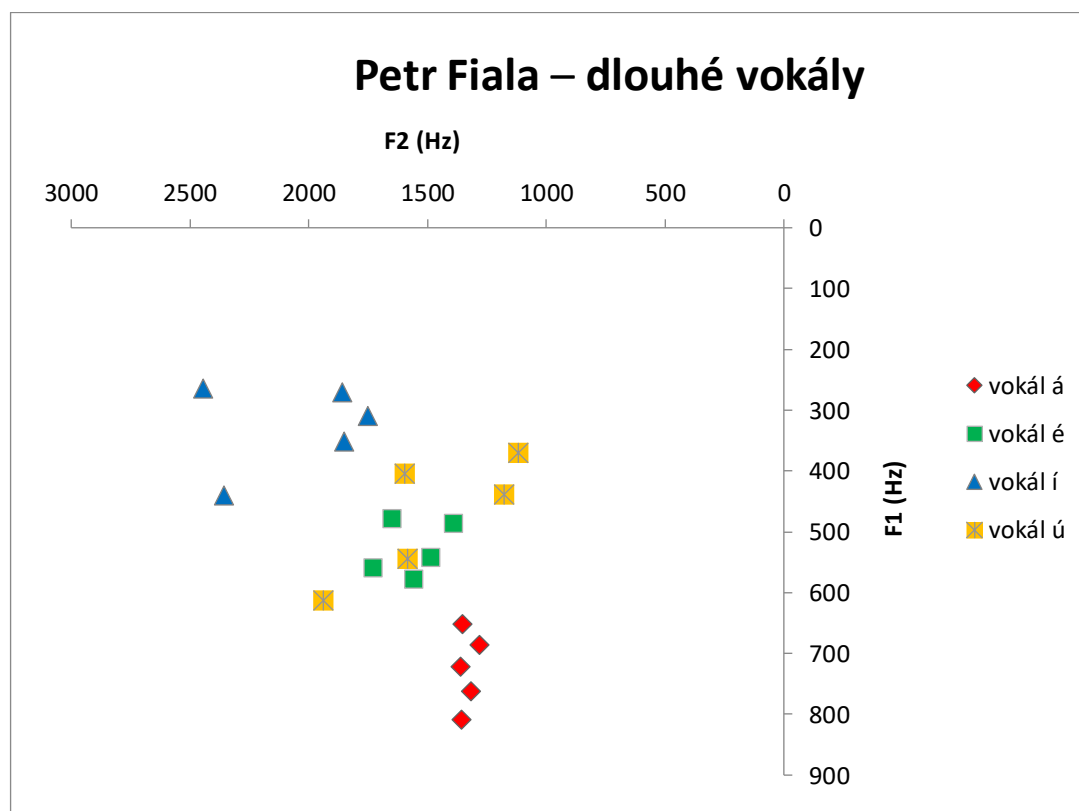
Hodnoty vokálu [é] mají tendenci směřovat ke středu trojúhelníku, i když se jedná o vokál přední. Vzorky vokálu [á] dosahují na ose F2 velmi podobných hodnot, všechny jsou v normativních číslech frekvenčního pásma.

Petr Fiala artikuluje oproti předchozím mluvčím o poznání lépe, ne příliš často klade důraz na určitá slova. Tendence ke krácení dlouhých vokálů, která se projevuje pravděpodobně z důvodu původu mluvčího z Moravy, však pravděpodobně zapříčiňuje odchylky od škály požadovaných hodnot.

Obr. 6 – Petr Fiala: Realizace krátkých vokálů

Obr. 7 – Petr Fiala: Realizace dlouhých vokálů

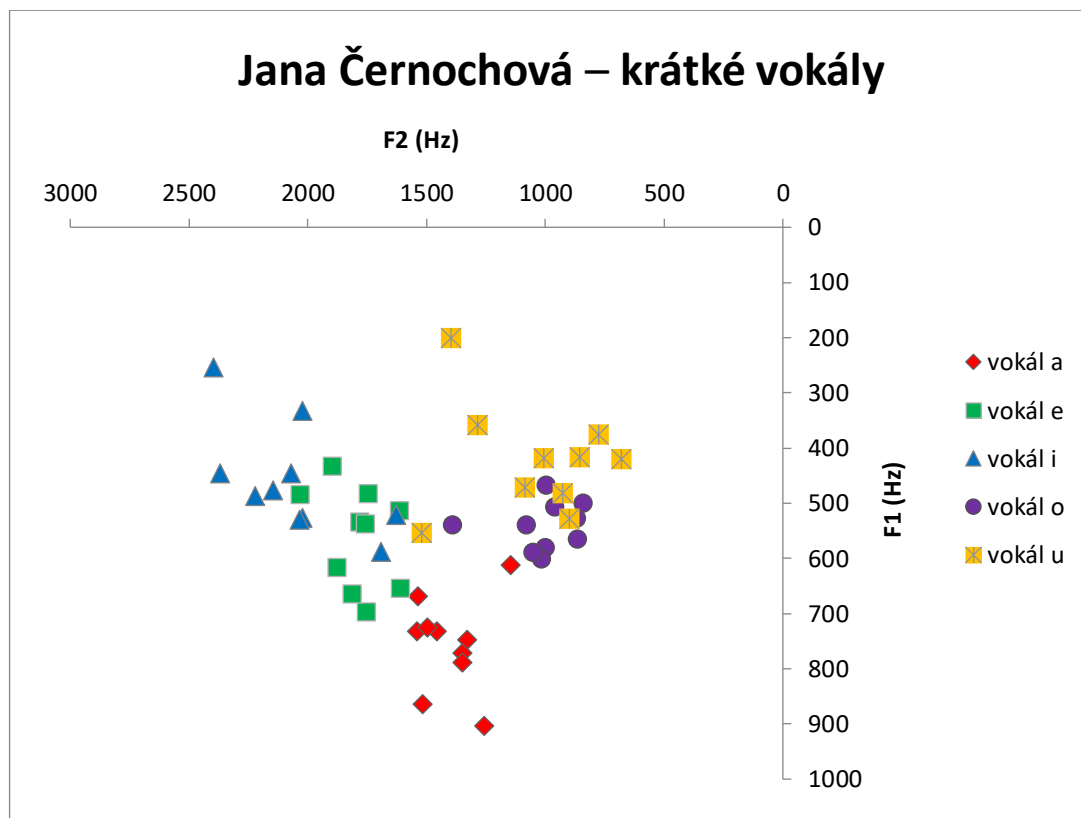
Jana Černochová

V grafu na Obrázku 8 lze u mluvčí pozorovat prolínání vokálových dvojic [e] + [i] a [o] + [u]. Vokál [e] mluvčí vyslovuje výborně, od průměrných hodnot se na ose F1 odlišuje jen jeden vzorek. Problém s výslovností neměla mluvčí ani u vokálu [o]. V případě vokálu [u] dosahuje jeden vzorek na ose F1 podprůměrné hodnoty 201 Hz. U dalšího vzorku vokálu [u] dosahuje hodnota F2 nadprůměrných 1521,4 Hz, důvodem bude nejspíše umístění hlásky ve slově *uplatnit* v iniciální pozici, na kterou mluvčí dává velký důraz.

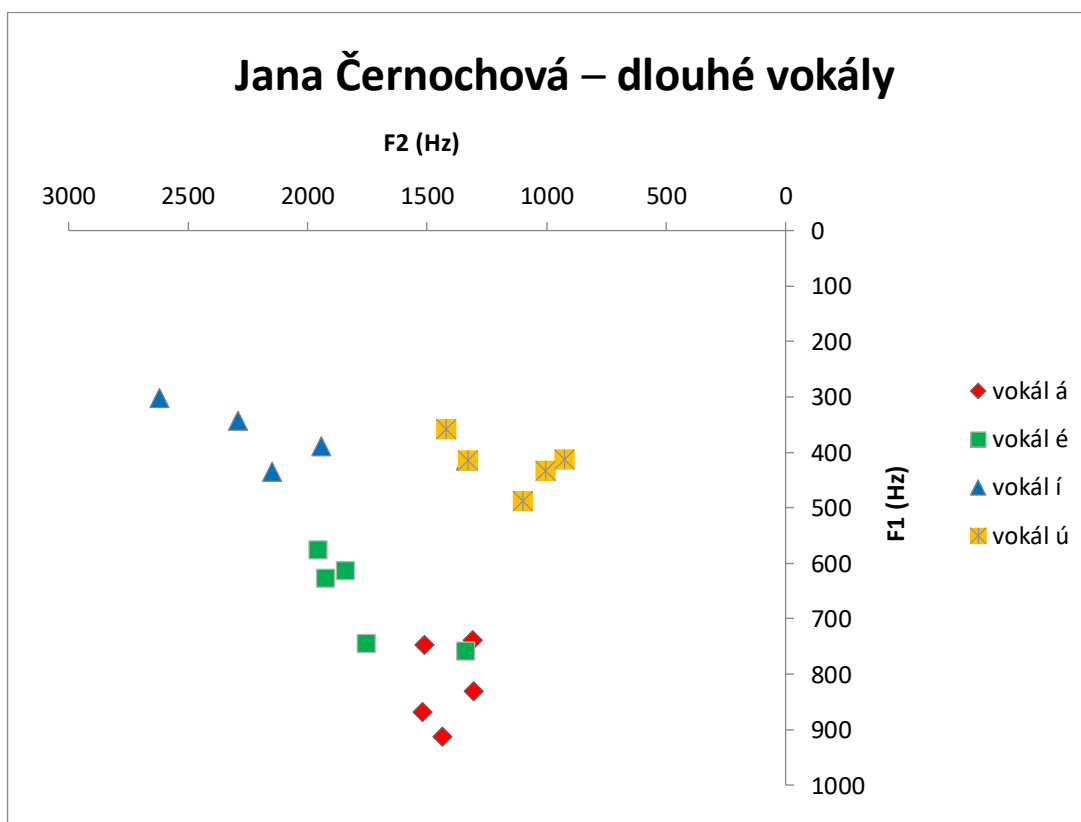
Mluvčí má zvyk dloužit vokály, a to se může projevit na kvalitě výslovnosti vokálů. Mluvčí posouvá výslovnost vokálu [ú] více do středu, čtyři z pěti vzorků vokálu [ú] přesahují hodnotu 1000 Hz, která je hranicí frekvenčního pásma pro zadní vysoké vokály. V jednom případě se vokály [ú] a [é] zcela překrývají.

Jana Černochová si oproti předchozím mluvčím počíná při vyslovování vokálů podstatně lépe, mnohem výrazněji artikuluje. Důvodem může být mj. její pomalejší mluvní tempo, tomuto jevu se věnuji v Podkapitole 2.2.3. Mluvčí má při monologu tendenci klást na slova důraz, zatímco při dialogu to nedělá. Politička při svém projevu velmi často místo pauzy realizuje hezitační zvuky, které kvalitu vokálů ovlivňují naopak negativně.

Obr. 8 – Jana Černochová: Realizace krátkých vokálů

Obr. 9 – Jana Černochová: Realizace dlouhých vokálů

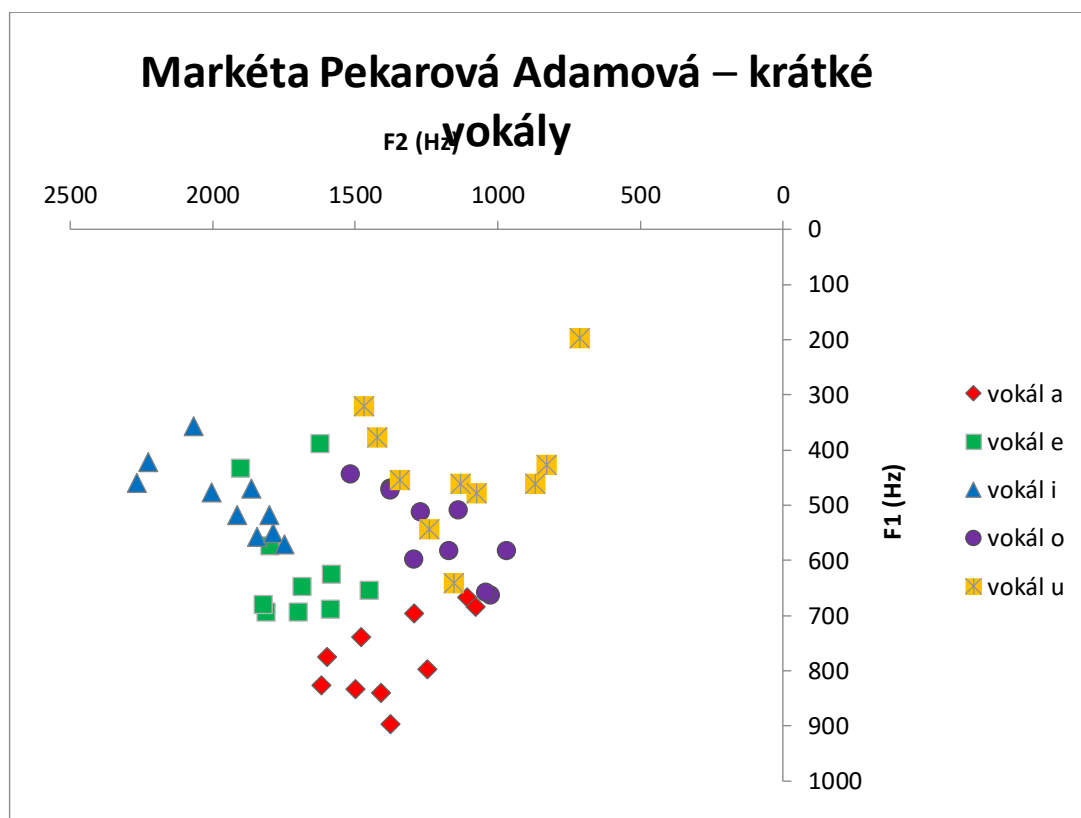
Markéta Pekarová Adamová

Na první pohled lze z Obrázku 10 vypožorovat, že jsou vzorky vokálů [o] a [u] posunuty do středu vokalického trojúhelníku. Výrazněji se odchylky vyskytují u vokálu [u], v sedmi z deseti případů přesahuje hodnota vzorku na ose F2 1000 Hz. Na grafu lze vidět, že se jeden vzorek vokálu [u] nachází daleko od ostatních, jedná se o hlásku s podprůměrnou hodnotou 197,8 Hz na ose F1. Tento vokál [u] je ve slově *sametu* umístěn ve finální pozici, a protože mluvčí klade veškerý důraz na první slabiku, vokál je výrazně kvalitativně i kvantitativně redukován. Podprůměrných hodnot dosahuje šest z deseti vzorků vokálu [i], které nedosahují hranice frekvenčního pásma F2 2000 Hz.

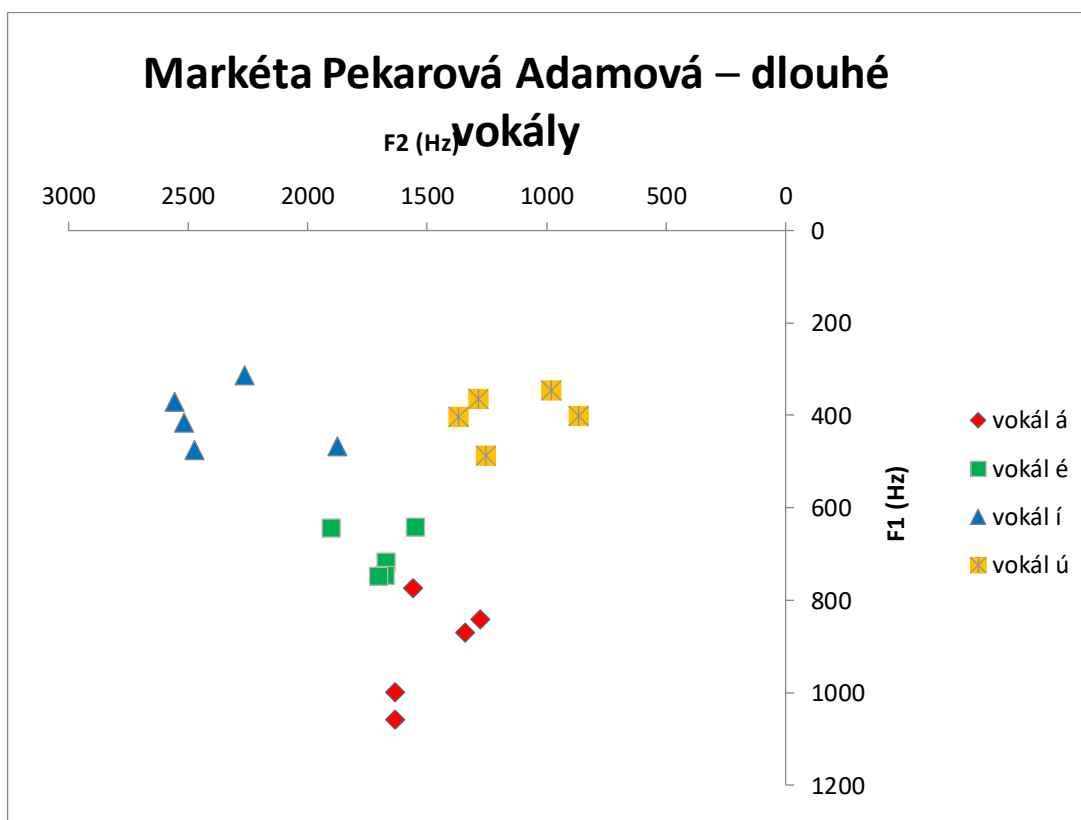
Dlouhé vokály jsou u mluvčí stabilnější, výslovnost vokálu [ú] je více posunuta do středu. Tři z pěti vzorků vokálu [ú] přesahují na ose F2 hranici 1000 Hz. V jednom případě se vokál [á] svým umístěním v grafu podobá výslovnosti vokálu [é], viz Obrázek 11. Vokál [í] mluvčí vyslovuje téměř bezchybně, nedostatečné hodnoty na ose F2 dosáhl jen jeden vzorek.

Rychlejší mluvní tempo při dialogu Markéty Pekarové Adamové zapříčiňuje časté krácení vokálů, i přesto se jí však daří velmi dobře artikulovat. U mluvčí se mj. projevil i vliv připravenosti textu, jelikož změřené hodnoty kvality vokálů v monologu dosahují téměř vždy normativních hodnot frekvenčního pásma.

Obr. 10 – Markéta Pekarová Adamová: Realizace krátkých vokálů

Obr. 11 – Markéta Pekarová Adamová: Realizace dlouhých vokálů

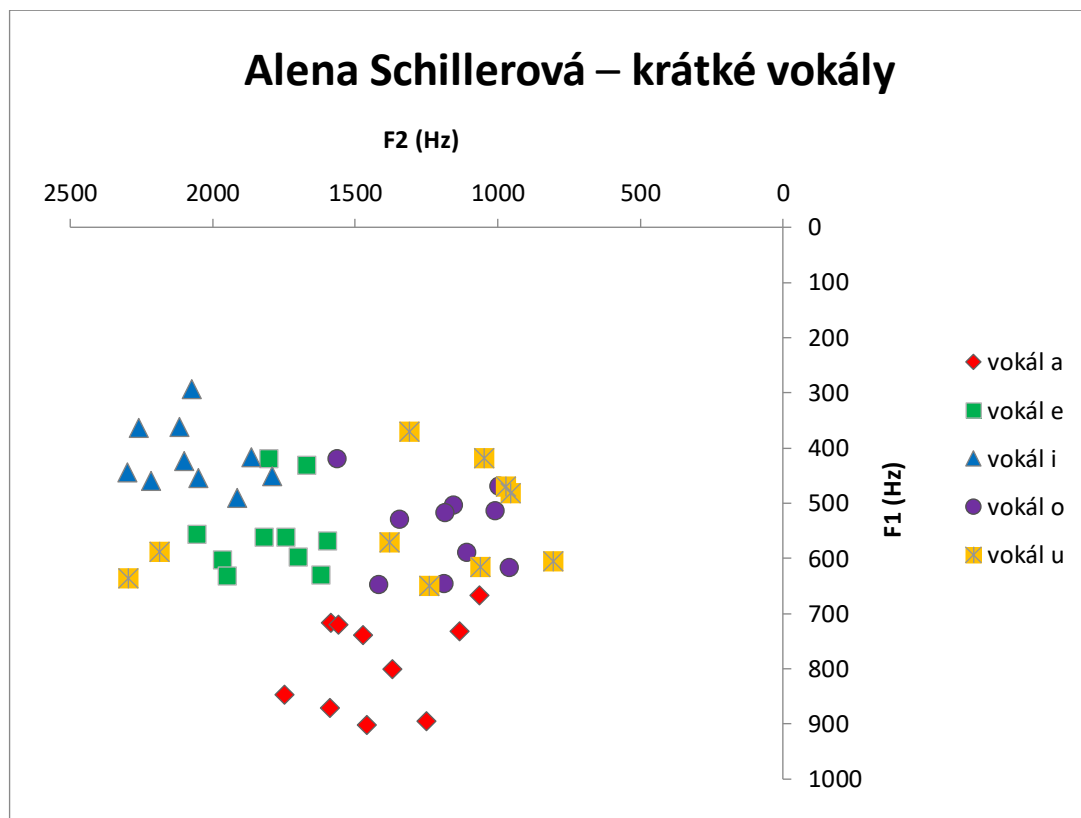
Alena Schillerová

Obrázek 12 naznačuje, že u mluvčí dochází k překryvu zadních samohlásek. Vzorky vokálu [u] dosahují na ose F2 hodnot, které jsou charakteristické pro vokál [o], tj. vyšší než 1000 Hz. Dva vokály [u] dosahují na ose F2 velmi nadprůměrných odchylek – 2186,2 Hz a 2297 Hz. Jedná se o užití vokálu ve slovech *umím* a *unii*, vokál [u] se nachází v iniciální pozici vedle nosovek a mluvčí na tahle slova klade velký důraz. Mluvčí naopak nemá problém s výslovností vokálu [e], na ose F1 nedosahují referenčních hodnot 500 Hz jen dva vzorky.

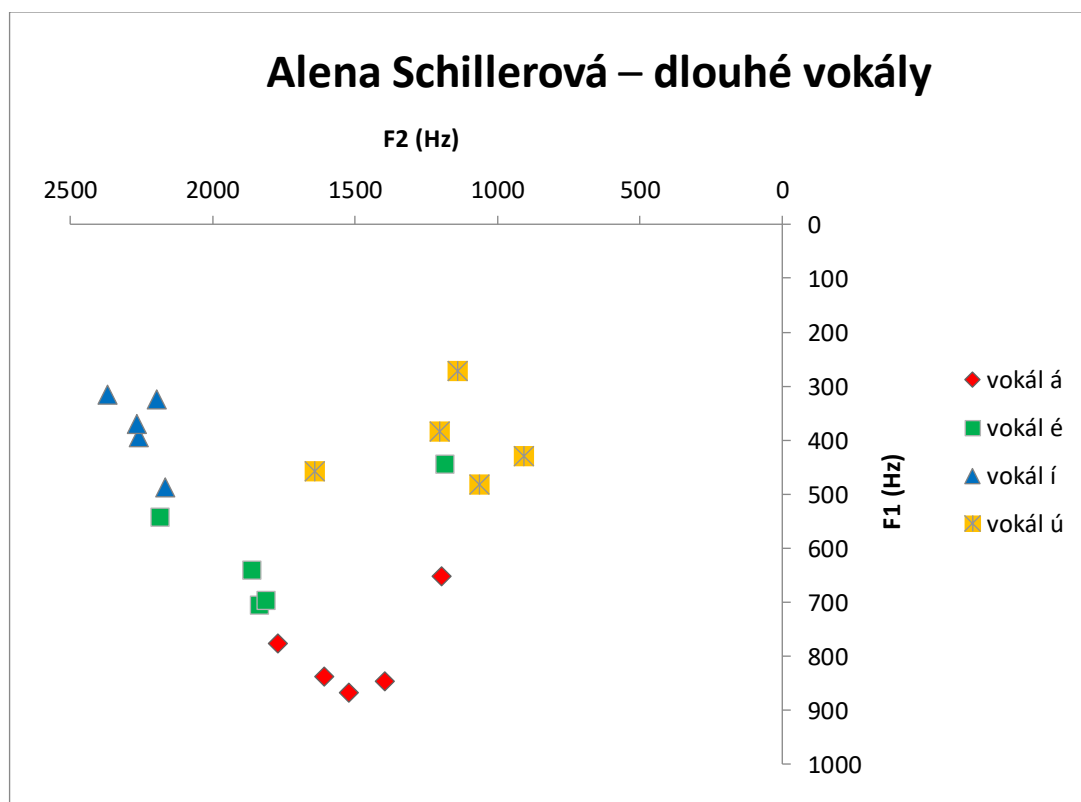
Výslovnost vokálu [á] na ose F2 ve třech z pěti případů přesahuje průměrné hodnoty frekvenčního pásma. Problém mluvčí činil opět zadní vokál [ú], jehož hodnoty odpovídají spíše vokálu [ó]. Vokál [í] mluvčí vyslovila ve všech pěti případech bezchybně. Jeden vzorek vokálu [é] dosahuje nadprůměrné hodnoty 2184 Hz, vokál je užit ve slově *nejméně*, které mluvčí pronesla se silným důrazem.

Alena Schillerová má v dialogu rychlejší mluvní tempo, proto je jí někdy hůř rozumět, nevýrazně artikuluje. Artikuluje pouze na místech, kde dává důraz na určitá slova, v těchto případech dosahují hodnoty sledovaných vzorků spíše vyšších hodnot.

Obr. 12 – Alena Schillerová: Realizace krátkých vokálů

Obr. 13 – Alena Schillerová: Realizace dlouhých vokálů

2.1.2. Kvantita vokálů

Vokalicou kvantitu jsem měřil v programu *Praat*, hodnoty jednotlivých vokálů jsem poté zprůměroval na přesnost dvou desetinných čísel. Mnou naměřené výsledky porovnávám, jak bylo řečeno výše, s hodnotami uvedenými v článku *Referenční hodnoty vokalických formantů pro mladé dospělé mluvčí standardní češtiny* (Skarnitzl – Volín, 2012, s. 9) a v odborných pracích K. Kalové (Kalová, 2019, s. 54) a M. Kopečkové (Kopečková, 2022, s. 70). Referenční hodnoty pro kvantitu vokálů nejnovějších studií jsou uvedeny v teoretické části, viz Kapitola 2.1.2., Tab. 3.

2.1.2.1. Vlastní analýza

U všech šesti sledovaných politiků docházelo jak ke krácení, tak ke dlužení vokálů. Důvodem byla jazyková specifika regionu, ze kterého mluvčí pocházel, mluvní tempo či frázování. Jestli mluvčí vokál krátí či dluží, jsem posuzoval podle toho, zda naměřená hodnota odpovídá referenčnímu rozhraní, které jsem určil na základě kombinace referenčních hodnot studií uvedených v Tabulce 3. Jako odchylku jsem stanovil ± 2 ms, tj. [a] 48,03–55,5 ms atd. Pokud zprůměrovaná hodnota daného vokálu nezapadala do tohoto rozmezí, byla označena jako krácená či dlužená. U každého mluvčího uvádím, zda se jednalo o výraznější změnu kvantity, tj. rozdíl více než 10 ms u krácení i dlužení. Ke každému mluvčímu přikládám graf a tabulku se směrodatnými odchylkami pro jednotlivé vokály, protože se ve výsledcích objevovaly i extrémní hodnoty, které mohly výrazně ovlivnit celkový průměr kvantity vokálů. Na konci kapitoly pak ještě shrnuji jednotlivé komentáře a připojuji tabulku s poměry kvantity krátkých a dlouhých vokálů.

Andrej Babiš dluží vokály poměrně frekventovaně. Nadprůměrných hodnot dosáhly všechny vokály kromě vokálů [u] a [o], které dosahovaly menších odchylek. Mluvčí nejfrekventovaněji dlužil vokál [e], jehož tři vzorky přesáhly referenční hodnotu dokonce více než dvojnásobně. Dlužení vokálů je v jeho projevu slyšet i percepčně.

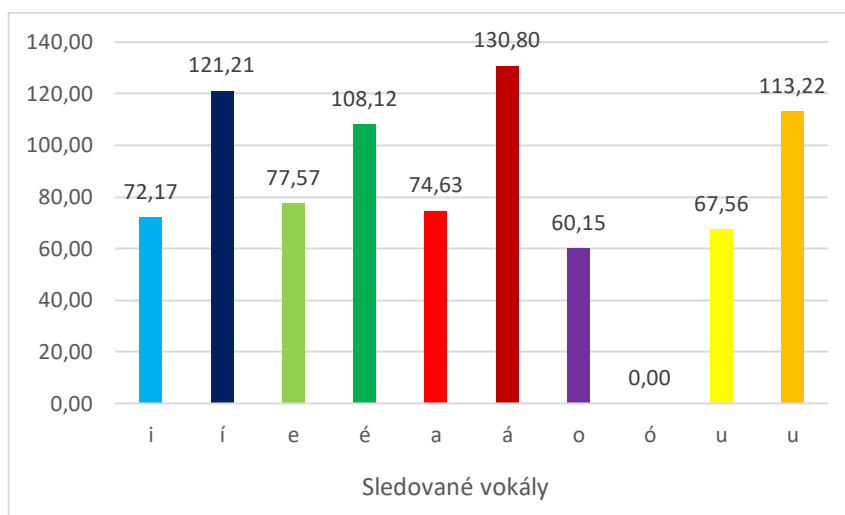
Když mluvčí zpomalí své mluvní tempo, kvantita vokálů se sice lepší, ale pro výpověď mluvčího je při výčtu položek typickým jevem až jakési „zvolávání“, proto se mezi naměřenými hodnotami vyskytují i vyšší hodnoty (např. hodnota vokálu [í] jednoho vzorku dosahuje ve slově *řešení* až 258,36 ms). Tento jev lze pozorovat i v tabulce směrodatných odchylek – výsledky vokálů [í] a [ú] měly mezi sebou velké rozdíly, protože mluvčí tyto dlouhé vokály v několika příkladech naopak krátil.

Příklady²⁸:

[ʔa: no! → / je to mú: j kamarát → / moje žena: je f tom neví: + ňe → / dejte jí pokoj ↓ //]

[tak i letos / do! ʔoslaf / dva: cáteho ʔosmého ří: + na / zasá: hla nemoc ↓ //]

Obr. 14 – Délka vokálů Andreje Babiše (uvedeno v milisekundách)

Tab. 4 – Andrej Babiš: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	21,50	í	73,35
e	32,63	é	12,39
a	23,98	á	12,39
o	13,78	ó	x
u	27,89	ú	51,12

Ivan Bartoš na tom byl s dloužením vokálů oproti předchozímu mluvčímu o něco lépe, ale i přesto odchylky objevovaly. Výjimkou pak byly vokály [a] a [ú]. Vyšších hodnot dosahují dva vzorky vokálu [e] – 187,55 a 218,42 ms. V obou případech se jedná o dloužení vokálu ve finální pozici slova (*chce a dopoledne*). Stejná situace nastala i u jednoho ze vzorků vokálu [ú] u slova *problémů*. Mluvčí systematicky dlouží vokál [í].

Vyšší směrodatnou odchylku vykazuje i vokál [u], kde nejnižší hodnota vzorku dosahuje 34,03 ms (mediální pozice ve slově *duševních*) a nejvyšší 180,27 ms (finální pozice ve slově *pohledu*). Na dloužení vokálů politika může mít mj. také jeho původ a dlouhodobé pobývání v Čechách. Percepčně ale není dloužení tak patrné, protože mluvčí hovoří rychlejším mluvním tempem.

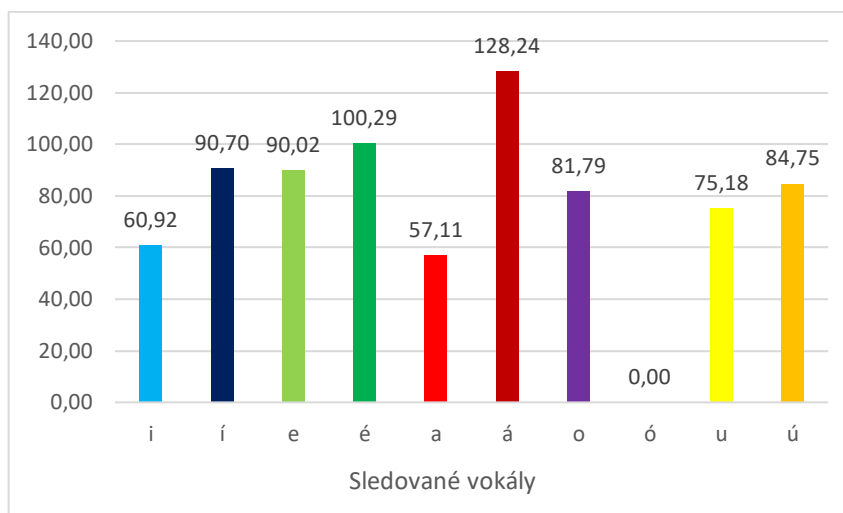
²⁸ Měřené vokály jsou vyznačeny barevně.

Příklady:

[kter^á: / pošlapává lickí prá:va→ / míří zase někam na víx^o:t↓ //]

[dlouhé logdaṽni vedli g viš+ímu vískitu / d^u:ševníx problé:mú:→ /]

Obr. 15 – Délka vokálů Ivana Bartoše (uvedeno v milisekundách)

Tab. 5 – Ivan Bartoš: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	10,77	í	8,10
e	58,01	é	19,44
a	9,33	á	15,52
o	31,35	ó	x
u	40,24	ú	37,88

Petr Fiala stejně jako jeho mužští kolegové dluží krátké vokály, ale jeho hodnoty nedosahují tak vysokých čísel, mezi naměřenými hodnotami se nevyskytují ani žádné extrémní případy. U dlouhých vokálů se naopak objevuje tendence jejich výraznějšího krácení – jedná se o vokály [á], [é] a [ú]. Jeden vzorek vokálu [á] zase dosahuje nadprůměrné hodnoty 142,47 ms – jedná se o užití vokálu ve slově *vám* (vyšší hodnota je způsobena kladením nadměrného důrazu na slovo, tento jev je pro sledované politiky v monologu typickým zvykem, viz Frázování, Podkapitola 2.2.2.). Vokál [í] odpovídá referenčním hodnotám studií, z jejichž průměrných hodnot v analýze vycházím.

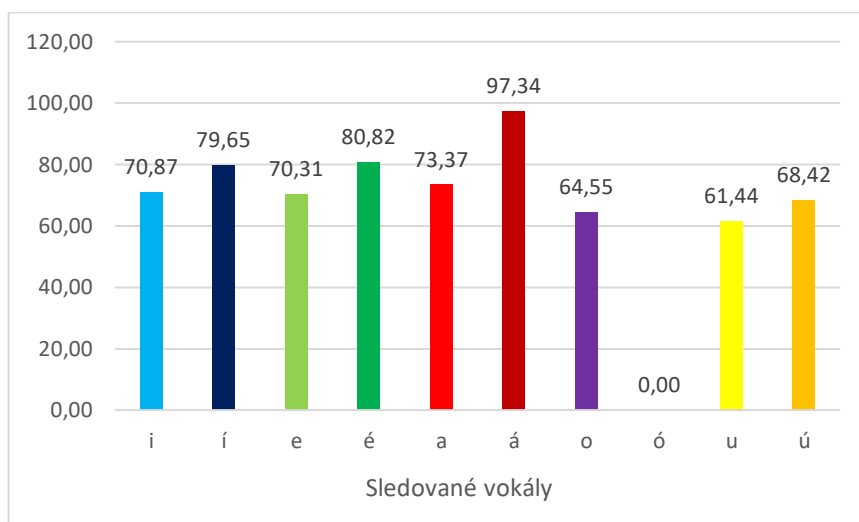
Percepčně je politikovo krácení dlouhých vokálů znatelné, dochází k tomu pravděpodobně z důvodu původu mluvčího z Moravy. Tuto tendenci dokládají také naměřené průměrné hodnoty vokálů [u] a [ú], jejichž výsledky se od sebe příliš neliší.

Příklady:

[uš +sem náké ?i:nstituce: říd'il→ / tře+a masarikovu ?u:niverzitu nebo ministerstv'o→ /]

[ʔa d'ekuji vá:m za váš ?otpor v'úl'či ?i:mperiál'ním xouťkám ruska:→ /]

Obr. 16 – Délka vokálů Petra Fialy (uvedeno v milisekundách)

Tab. 6 – Petr Fiala: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	11,72	í	11,07
e	20,63	é	17,52
a	14,12	á	24,92
o	13,63	ó	x
u	15,98	ú	15,97

Jana Černochová obecně frekventovaně dloužila krátké vokály, velmi nadprůměrných hodnot dosahovaly zprůměrované výsledné hodnoty vokálů [a] a [i]. K extrémním případům dochází ve chvíli, kdy je vokál obsažen ve finální pozici, kdy politička obvykle realizuje i hezitační zvuky. Naměřená průměrná hodnota vokálu [i] dokonce přesahuje průměrnou hodnotu dlouhého vokálu [í]. Hodnoty měření vokálu [i] byly velmi rozmanité, mnou naměřená nejnižší hodnota (41,51 ms – ve slově *minulosti*) odpovídala více než čtyřnásobku nejvyšší naměřené hodnoty (187,04 ms – ve slově *zkušenosti*). Z dlouhých vokálů politička nejvíce dloužila vokály [á] a [é].

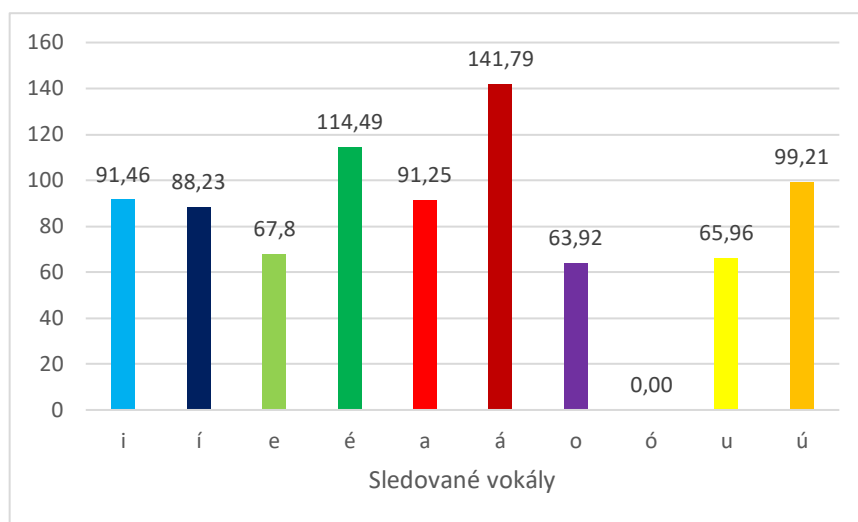
Mluvčí má ze všech sledovaných politiků nejpomalejší mluvní tempo. Politička ve svém projevu často realizuje pauzu na nevhodných místech ve výpovědi, také špatně pracuje s dechem, tato tendence se projevuje mimo jiné i dloužením vokálů (viz Frázování, Podkapitola 2.2.2.).

Příklady:

[stále ʔe:gzistuje / naděje k ně+akému diplomatickému řešení→ /]

[má:me dominantní postaveňi ve vládě→ / můžeme ʔurčovat směřováňi naší země↓ //]

Obr. 17 – Délka vokálů Jany Černochové (uvedeno v milisekundách)

Tab. 7 – Jana Černochová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	49,56	í	9,30
e	28,04	é	23,22
a	36,07	á	16,26
o	19,86	ó	x
u	15,37	ú	30,99

Zprůměrované hodnoty výsledků kvantity vokálů **Markéty Pekarové Adamové** ve většině případů nevykazují odchylky. Výsledky jednotlivých vzorků se však liší v závislosti na projevu v dialogu a monologu. Politčka totiž při nepřipraveném projevu hovoří rychlejším mluvnickým tempem, než je tomu u monologu. I přes to, že mluvčí při monologickém projevu dobře artikuluje, dochází k frekventovanému krácení vokálu [e].

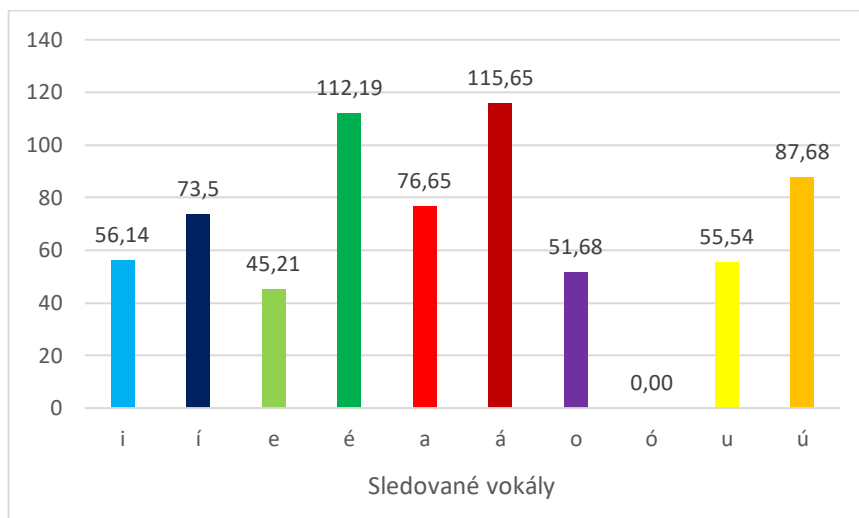
Největší směrodatná odchylka byla zjištěna u vokálů [a] a [é], které se podle průměrných výsledků jeví jako velmi dloužené, jejich konečnou hodnotu však zvyšují případy s nadprůměrnými výsledky vzorků, které jsou znatelné i percepčně.

Příklady:

[plat'ili dva fotografové / sto! padesát t'ísí!c mňesí!čne zhruba→ /]

[naše vláda / řeší: životně důležití ?ú!kol↓ //]

Obr. 18 – Délka vokálů Markéty Pekarové Adamové (uvedeno v milisekundách)

Tab. 8 – Markéta Pekarová Adamová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	18,29	í	18,00
e	15,28	é	40,01
a	35,72	á	28,10
o	15,06	ó	x
u	20,47	ú	26,93

Alena Schillerová podle průměrných hodnot nadměrně dloužila jediný vokál – [u]. Je to zapříčiněno hlavně jedním vzorkem, který dosahuje hodnoty 271,72 ms. Vokál je umístěn ve finální pozici slova *parlamentu*, kde jej mluvčí nepřírozně prodloužila. Zvýšená průměrná hodnota tohoto vokálu dokonce přesahuje mnou naměřenou průměrnou hodnotu dlouhého vokálu [ú]. Ze stejného důvodu vykazuje výraznou směrodatnou odchylku také vokál [o], důvodem je dlužení vokálu ve slově *to*. Hodnoty vokálů [a], [e] a [o] odpovídají průměrným hodnotám uvedeným ve studiích, ze kterých vycházím.

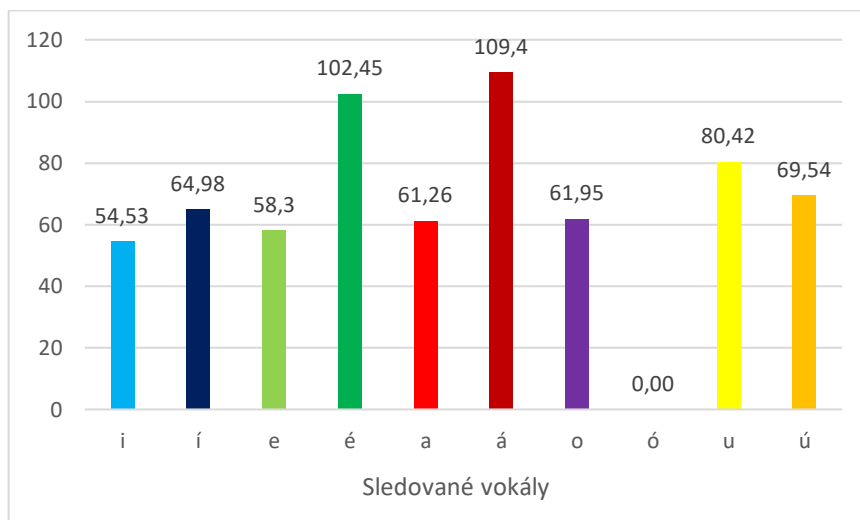
Mluvčí má tendenci krátit dlouhé vokály, k čemuž dochází zejména u [á], [é] a [í]. Pro mluvčí je totiž v dialogu typické rychlejší mluvní tempo, jak tomu již bylo v případě Markéty Pekarové Adamové. V důsledku této tendence dochází ke krácení nejen vokálů, ale také k redukci konsonantů (viz Podkapitola 2.1.3.3.).

Příklady:

[já bix naopak neumňela ží!t s t'í!m→ /]

[žá!dní! ?ú!ředník se nebude xt'ít do:brovolně nexat zavřít→ /]

Obr. 19 – Délka vokálů Aleny Schillerové (uvedeno v milisekundách)

Tab. 9 – Alena Schillerová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů

i	13,79	í	9,34
e	10,09	é	31,99
a	13,93	á	22,28
o	35,22	ó	x
u	57,61	ú	26,04

U všech politiků obecně docházelo k prodloužení krátkých vokálů. Nejčastěji se tak dělo v případech, kdy byly vokály umístěny ve finální pozici a mluvčí na tato slova kladli velký důraz (Andrej Babiš a Ivan Bartoš) nebo tato slova byla mluvčími prodloužena na konci výpovědního úseku namísto realizace pauzy (Ivan Bartoš, Markéta Pekarová Adamová a Alena Schillerová). Důsledkem těchto jevů byly hodnoty jednotlivých vzorků i několikanásobně vyšší v porovnání s jejich průměrnými hodnotami. K této tendenci docházelo i u Jany Černochové, která za jednotlivými slovy frekventovaně realizuje hezitační zvuky, a v důsledku jejího pomalého mluvního tempa dosahuje většina změřených vokálů nadprůměrných hodnot. Ve dvou případech také nastala situace, při které průměrné hodnoty krátkého vokálu přesáhly vlivem prodloužení hodnoty dlouhého vokálu. Stalo se tak u vysokých vokálů – [i] u Jany Černochové a [u] u Aleny Schillerové.

Ke krácení dlouhých vokálů velmi často docházelo u Petra Fialy a Aleny Schillerové, u kterých je krácení i výraznější percepčně. U političky k této tendenci

dochází vlivem rychlého mluvního tempa v dialogu, ze stejného důvodu krátí Markéta Pekarová Adamová krátký vokál [e].

U mluvčích obecně docházelo k největšímu poměru mezi nízkými středními vokály. Předpoklad pro tuto tendenci uvádí i studie a monografie, s jejichž uvedenými referenčními hodnotami jednotlivých vokálů jsem porovnával své výsledky – viz výše. K nejrozmanitější škále poměrů dlouhých a krátkých vokálů (vzhledem k jednotlivým mluvčím) dochází u středových předních vokálů.

U každého mluvčího jsem vypočítal poměr dlouhých a krátkých vokálů, viz Tabulka 10. K uvedeným poměrům přidávám i průměry a směrodatnou odchylku jednotlivých vokálů od všech mluvčích. Ve starších teoriích je tradičně uváděn poměr dlouhých a krátkých vokálů 2 : 1, tj. dlouhý vokál by měl být dvakrát delší než vokál krátký. Tohoto výsledku dosahují pouze Ivan Bartoš s nízkými středními a Markéta Pekarová Adamová se středovými předními vokály. Výsledné průměry ostatních politiků neodpovídají poměru 2 : 1, pohybují se spíše blíž hodnotě 1,5 : 1.

U Jany Černochové a Aleny Schillerové je výsledná hodnota jednoho z poměrů dokonce menší než 1, kdy byl vlivem dloužení krátký vokál vyslovován déle než vokál dlouhý. V případě Petra Fialy se výsledný poměr dlouhých a krátkých vokálů kvantitativně příliš neliší a téměř odpovídá poměru 1 : 1.

Tab. 10 – Poměr dlouhých a krátkých vokálů všech mluvčích

Mluvčí	Andrej Babiš	Ivan Bartoš	Petr Fiala	Jana Černochová	Markéta Pekarová Adamová	Alena Schillerová	Průměr	Směr. od. celku
v:/V								
á:a	1,75	2,25	1,33	1,55	1,51	1,79	1,70	0,29
é:e	1,39	1,11	1,15	1,69	2,48	1,76	1,60	0,46
í:i	1,68	1,49	1,12	0,96	1,31	1,19	1,29	0,24
x	x	x	x	x	x	x	x	x
ú:u	1,68	1,13	1,11	1,46	1,58	0,86	1,30	0,29

2.1.3. Výslovnost konsonantů

Asimilace či redukce konsonantů může být ovlivněna výskytem řečové vady, kterou z šesti sledovaných politiků trpí dva mluvčí – Andrej Babiš a Jana Černochová. Analýze řečových vad se věnuji blíže v Podkapitole 2.1.5.

2.1.3.1. Znělostní asimilace

Znělostní asimilace před jedinečnými hláskami se vyskytovala v projevech politiků pravidelně. Jednalo se však o ojedinělé případy, žádný z mluvčích neměli tendenci opakovaně před sonorami asimilovat. Pokud se tak stalo, jednalo se o situaci

na hranici slova. Mluvčí nejvíce asimilovali před nazálami, viz příklady níže. Tento jev však nehodnotím jako rušivý prvek v projevu mluvčích. Překvapuje mě to u Petra Fialy, který pochází z Moravy, proto bych u něj čekal více případů asimilace znělosti. Politik ale mluví poměrně rychle a dobře artikuluje, proto se tato skutečnost může projevit i na tomto jevu.

Příklady:

[de: fakto aňi mo**z** ne**d**elám → /] (Andrej Babiš)

[tag **mi** uš nemáme moc na víbjer] (Ivan Bartoš)

[letošňi rok vůbe**z** ne**b**ude jednoduxí → /] (Petr Fiala)

[gdi**ž** ná**m** bila takovádle záležitost] (Jana Černochová)

[proč třeba f t'ey víbore**x**] (Markéta Pekarová Adamová)

[tag **m**ňe tam pozvali] (Alena Schillerová)

2.1.3.2. Artikulační asimilace

Pokud se v projevech politiků objevily skupiny hlásek [ts], [tš], [ds] a [dš], tak systematicky podléhaly reciproční artikulační asimilaci, tj. např. [ts] → [c], a to jak na hranici slovního základu a sufixu, tak na hranici dvou slov nebo prefixu a slovního základu, např. *od středu* → [ocředu] (Petr Fiala), *většina* → [vječina] (Jana Černochová), *odškodňovací* → [očkodňovací] (Markéta Pekarová Adamová).

Někteří mluvčí vícekrát disimilovali konsonant [č], když se ve spojení s hláskou [t] nacházel v iniciální pozici slova, např. *čtvrtek* → [štvrtek] (Andrej Babiš), *čtyři* → [štiři] (Petr Fiala).

V několika případech také došlo k úplné záměně konsonantů, např. *tohohle* → [tohodle] (Jana Černochová), ale u žádného mluvčího se nejednalo o systematický jev. U Andreje Babiše dochází v jednom z projevů vlivem nedbalé artikulace – způsobené rychlým mluvním tempem – k situaci, kdy místo slova *poslaneckém* politik vysloví [posranckém] (místo hlásky [l] realizuje [r] a v mediální pozici slova vypouští [e]).

K chybné artikulační asimilaci docházelo častěji v dialogu, ve kterém je pro některé mluvčí typické rychlejší mluvní tempo (Podkapitola 2.2.3.), a to se poté projevuje nedbalejší mluvou (Andrej Babiš a Ivan Bartoš). Naopak pomalejší mluvní tempo zapříčiňuje důslednější artikulaci, proto se např. u Jany Černochové nekorektní případy artikulační asimilace téměř nevyskytují.

Příklady:

[fšixňi přecedové stran / ve štvrtek / z mé inicijativi] (Andrej Babiš)

[stejně tak tadi vistupovala moje manželka] (Ivan Bartoš)

[volič / kteří se pohibuje octředu doprava→ /] (Petr Fiala)

[česká republika / nebo ťi vječina zemí] (Jana Černochová)

[předložila zákon→ / tagzvaní očkodňovací zákon] (Markéta Pekarová Adamová)

[ʔa f počtaťe +sou tet skupini→ /] (Alena Schillerová)

2.1.3.3. Redukce hlásek

U vypouštění hlásek jsem se primárně zaměřil na konsonant [j]. V některých případech je realizace této hlásky vnímána jako příznaková – mělo by docházet k jeho redukci ve tvarech slovesa *být*. Při monologickém projevu byl některými mluvčími (Andrej Babiš, Jana Černochová, Markéta Pekarová Adamová) ve většině případů v různých tvarech tohoto slovesa konsonant realizován, protože tito mluvčí kladli důraz na jednotlivá slova své promluvy, tento jev percepčně hodnotím jako rušivý. U Andreje Babiše se objevilo naopak nejvíce případů, kdy byla hláska [j] redukována, a to v dalších slovech, kde již k redukci docházet nemá. Jednalo se o elizi v mediální pozici, např. *příjmy* → [pří+mi], *října* → [ří+na], *zjistil* → [z+ist'il]. V projevech některých mluvčích byla tato hláska systematicky vynechávána v iniciální pozici, např. *jmen* → [+men] (Ivan Bartoš), *ještě* → [+ešťe] (Jana Černochová).

U každého mluvčího vícekrát docházelo k zániku exploziv [t] a [d]. Nejčastěji se tak dělo vlivem rychlejšího mluvního tempa, když se hláska nacházela ve finální pozici, např. ve slovech *devatenáct*, *možnost* či *pořád*. Ivan Bartoš systematicky redukuje hlásku [d] i v iniciální pozici, např. *dneska* → [+neska].

Politici frekventovaně redukovali likvidy, častěji konkrétně hlásku [l]. U některých mluvčích (Ivan Bartoš a Markéta Pekarová Adamová) k tomu systematicky docházelo v různých tvarech slovesa *myslet*. Několik mluvčích tuto hlásku redukovali společně s konsonantem [t], konkrétně u slova *jestli* → [jes+i].

Mluvčí také často vynechávali v jednom slově více hlásek najednou. Dělo se tak u koncových hlásek, poté docházelo k překryvu stejných i různých hlásek přes hranici slov. V projevech více politiků se nacházelo slovo *samozřejmě*, ve kterém byly hlásky redukovány různým způsobem, např. [samo+ře+] (takto pravidelně realizovali Andrej

Babiš i Ivan Bartoš) či [samo+ře+mňe] (Petr Fiala). Vlivem rychlejšího mluvního tempa byla mnohdy „useknuta“ i větší část slova, např. *vyjadřovat* → [vyjadřo+], *přesto* → [pře+] (Alena Schillerová).

Frekventovanou redukci expoziv [t] a [d] zjistila ve své analýze K. Bujoková (2022), společně s problémovou hláskou [l]. Právě hláska [l] byla nejčastěji redukovaným konsonantem i v analýze M. Kopečkové (2022).

Příklady:

[z orijentačnǐ!x dvacet čtǐřǐ na devatená:+↓ //] (Andrej Babiš)

[vláda se vlas+ňe nestará ťo zdroje peňes↓ //] (Andrej Babiš)

[nebude funķčnǐ ťa pouťitelné ťře+a v zahraňčǐ↓ //] (Ivan Bartoš)

[ťuš samo+ře+mňe +neska jako se můťete→ /] (Ivan Bartoš)

[ťe bu+em teda zvedat daňe↓ //] (Petr Fiala)

[jes+i tuhle stranu / nebo jinou↓ //] (Petr Fiala)

[+ešťe v roce dva ťǐsíce devatenác+→ /] (Jana Černochová)

[při:+de mi / naprosto / nelogické:→ /] (Jana Černochová)

[na druhou stranu si mis+ím→ /] (Markéta Pekarová Adamová)

[u+čǐťe to znepokojívě je↓ /] (Markéta Pekarová Adamová)

[+dǐš sǐšǐm slova paňǐ! pře+setķǐňe] (Alena Schillerová)

[ťuš mňe tam zača+a prostě jakobi pronás+edovat→ /] (Alena Schillerová)

2.1.4. Realizace rázu

Zkoumání realizace rázu před vokály jsem prováděl na základě vlastní percepce, v méně jasných případech jsem použil program *Praat*. Na Obrázku 20 je pomocí grafu zobrazena procentuální hodnota případů, ve kterých ráz před vokálem v patřičné pozici nebyl realizován. Zkoumáním tohoto jevu se zabývá M. Kopečková v monografii *Mluvní vzory v hlavním televizním zpravodajství* (Kopečková, 2022) a J. Volín ve své sondě (Volín, 2012), výsledky jejich analýz porovnávám se mnou získanými hodnotami četnosti redukce rázu. Ve své analýze se soustředím na realizaci rázu před vokálem na předělu dvou slov a před vokálem po prefixu či v kompozitech. Beru také ohled na míru „rušivosti“ redukce rázu v kontextu celkového projevu politika (zda je mu rozumět, jestli slova nesplývají nebo jestli nedochází k nedbalé mluvě).

Andrej Babiš redukoval ráz v 40,91 % situací. Politik v dialogu redukuje ráz v 44,44 % situací, v monologu byla zjištěna míra chybovosti 36,56 %. V jeho projevu se objevilo devět vokálů v pozici po prefixu, mluvčí realizoval ráz jen před jedním z nich – v projevu opakovaně docházelo k redukci rázu před vokály ve zkratce ČSSD²⁹. Mluvčí většinou chybí redukci rázu před konjunktami/prepozicemi, než když se jedná o víceslabičná slova začínající na vokál. U mluvčího mnohdy dochází ke spojení vokálu vyskytujícím se ve finální pozici slova se spojkou začínající na vokál³⁰.

Ivan Bartoš dosáhl v porovnání s ostatními politiky nejvyššího procentuálního výsledku redukce rázu – 50 %. Tento vyšší průměr se projevuje nedbalou mluvou, která je v dialogu (redukce rázu v 55,77 % situací) mj. ovlivněna pravděpodobně jeho rychlejším mluvním tempem (viz Podkapitola 2.2.3.). V monologu politik více artikuluje, proto je i procentuální výsledek redukce rázu nižší – 39,29 %. Mluvčí má také tendenci nadechovat se až v momentu, kdy je to pro něj fyziologicky nutné, proto dochází k častému spojování slov, čímž může docházet i k redukci rázu před vokálem.

V projevech **Petra Fialy** docházelo k redukci rázu v 33,75 % situací. U politika nehraje připravenost projevu roli. Jak v dialogu, tak v monologu redukoval ráz ve stejném procentuálním poměru (přibližně 34 %). V projevu mluvčího se objevilo jen jedno kompozitum (*sebeuspokojení*), kde byl ráz realizován. Politik má tendenci spojovat spíše dlouhé vokály ve finální pozici slova s vokálem v iniciální pozici slova po něm následujícím. Mluvčí oproti svým mužským kolegům z vlády nejvíce artikuluje, proto u něj k nedbalé mluvě většinou nedochází.

Jana Černochová dosáhla v analýze realizace rázu nejlepšího výsledku – ráz redukovala jen v 8,97 % situací. Tento kladný výsledek je značně ovlivněn pomalejším mluvním tempem, ale také častou realizací nadbytečných pauz zapříčiněnou špatnou prací s dechem (viz Frázování, Podkapitola 2.2.2.). Důsledkem těchto tendencí mluvčí lépe artikuluje a ke spojování vokálů přes hranice slov nedochází. V dialogu mluvčí redukovala ráz v 13,79 % případů, v monologu byl výsledek dle očekávání lepší – 7,69 %. V projevech političky se nachází celkem šest případů kompozit či slov, ve kterých jsou dva vokály na hranici prefixu a slovního základu, mluvčí ráz redukovala v obou z nich (*severoatlantické, bezohledný*).

²⁹ [čézezezdé]

³⁰ Např. *Není to pravda a (...)*

Markéta Pekarová Adamová nerealizovala ráz před vokálem v 20,59 % situací. V dialogu redukovala ráz v 30,23 % případů. Mluvčí se ve svém projevu snaží artikulovat, absence rázu je způsobena převážně jejím rychlejším mluvním tempem, ale redukce není slyšitelně znát tolik, jako tomu bylo např. u Andreje Babiše nebo Ivana Bartoše. Výrazně lépe si vedla při monologu, kdy ráz redukovala jen před jedním vokálem, tento kladný výsledek je spojen s tendencí mluvčí při připraveném projevu členit větu na jednotlivá slova. Ráz nejčastěji redukuje před jednoslabičnými slovy.

Z političek redukovala ráz nejčastěji **Alena Schillerová** – 31 % případů. Mluvčí má v dialogu rychlejší mluvní tempo, ne příliš artikuluje, proto dochází k nedbalé mluvě, ráz redukovala v 43,75 % případů. V monologu mluví percepčně mnohem rozvážněji, proto je výsledek redukce rázu výrazně lepší – 16,67 % (hodnota je převážně ovlivněna nadměrnou redukcí rázu v Projevu 3 u dialogu, kde mluvčí redukovala ráz v sedmi případech z osmi). V projevu političky se nachází jeden případ umístění vokálu po prefixu, mluvčí ho zde realizovala (*poučíte*).

U pěti z šesti sledovaných mluvčích se objevila tendence častější redukce rázu při dialogickém projevu. Jen Petr Fiala u obou forem projevu ráz redukoval přibližně ve stejném poměru. Podle průměru vypočítaného z procentuálních výsledků redukce rázu u jednotlivých mluvčích politici redukovali ráz v 30,76 % případů, a to nejbližší odpovídá naměřené hodnotě Aleny Schillerové. Ve mnou naměřených výsledcích se potvrzuje tendence, kterou zjistili ve svých výzkumech i M. Kopečková a J. Volín – častější tendenci před vokálem realizovat ráz mají ženy, viz Obrázek 20. Ženy v průměru redukovaly ráz v 19,97 % situací, muži přibližně dvakrát častěji (41,55 %).

U mluvčích bylo při dialogu nejčastějším důvodem redukce vokálů rychlé mluvní tempo, které zapříčiňovalo absenci pauz před vokály v iniciální pozici slova (Ivan Bartoš, Markéta Pekarová Adamová a Alena Schillerová). V monologu je pro některé mluvčí (Andrej Babiš, Ivan Bartoš, Markéta Pekarová Adamová) typickým jevem členit výpovědní úsek na jednotlivá slova – v tomto případě mluvčí v zásadě při realizaci rázu nechybují. V případě setkání dvou vokálů na hranici prefixu a slovního základu Jana Černochova a Petr Fiala ráz zpravidla realizovali, Andrej Babiš ráz v tomto hláskovém okolí naopak redukoval. U sledovaných nahrávek Ivana Bartoše a Markéty Pekarové Adamové se nenacházel ani jeden případ vokálu uprostřed slova následujícím po prefixu.

Příklady³¹:

[máme strašně moc ůkolů ůhledně ůčkování ůa ůhledně návratu d'et'í! do škol→ /] (Andrej Babiš)

[kteří neůegzistuje ůa do toho bečva:→ / ůa tet'ka francije: → /] (Andrej Babiš)

[šestou prioritou svoji ůosobní → / ůa hovoří ůo roku dva tisíce dvace+ tři↓ /] (Ivan Bartoš)

[kolegiňe ůa kolegové ze sňemovni→ / ůale ůi z vládi→ /] (Ivan Bartoš)

[no ůa to je ůúplní nesmis! ůa jenom prosí!m fšexni→ / ůať tomu nevjeří↓ //] (Petr Fiala)

[silní mandát ůot voličů! ůa tu vůli ůabi tadi bila zmňena→ /] (Petr Fiala)

[nebo ůi vječina zemí severoůatlantické ůalijance či ůevropské ůunije↓ //] (Jana Černochová)

[pár set kilometrů ůod náz drtí bezůohlední ruskí barbar put'in ůukrajinu→ /] (Jana Černochová)

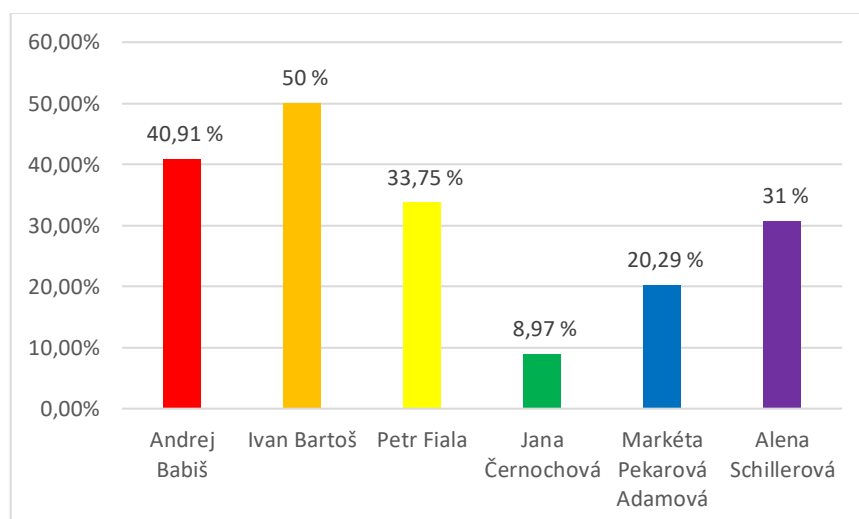
[ůa to ůú!plně každý z nás ůa fšixní ůopčané ůať ůuš fandí té či ůoné straňe→ /] (Markéta Pekarová Adamová)

[hnutí ůano považuje za: bježné! ůa normální→ ůabi se / ministřiňi→ /] (Markéta Pekarová Adamová)

[ůale / já bix jenom řekla ůobecně↓ /] (Alena Schillerová)

[ůa tet' začali za mnou bježet→ ůa já +sem se ůomluvila ůanglicki→ / že nemá!m čas→ /] (Alena Schillerová)

Obr. 20 – Procentuální redukce rázu před vokálem u jednotlivých mluvčích

³¹ U příkladů redukce rázu v transkripci neznám chybné pauzy. Redukce rázů je v transkripci značena jen v této kapitole.

2.1.5. Řečové vady

Při analýze jsem zohledňoval primárně pravidelné chyby v projevu mluvčích, abych mohl skutečně hovořit o řečové vadě, tedy o tendenci k příznakové výslovnosti určité hlásky v každém projevu mluvčího. V projevech některých mluvčích dochází ke slabší realizaci hlásek [r], [l], [t] a [d], stejně jako tomu bylo v případě výzkumu K. Bujokové (2022). Příznaková výslovnost těchto hlásek ale nebyla realizována systematicky, šlo o nedbalou mluvu způsobenou nevýraznou artikulací. U mluvčích hraje při korektní výslovnosti těchto hlásek důležitou roli také připravenost či nepřipravenost projevu. Řečové vady se vyskytují u Andreje Babiše a Jany Černochové, které byly znát napříč všemi sledovanými projevy obou politiků.

Andrej Babiš trpí sigmatismem, největší problém má se správnou realizací sykavek ostrých – [s] a [z]. Tato politikova indispozice je patrná ve všech jeho projevech a na posluchače může působit rušivým dojmem.

Forma sigmatismu, konkrétně hypersigmatismus, se vyskytuje u **Jany Černochové**. V jejím projevu je však mnohem výraznější rotacismus. Další její příznakovou tendencí je realizace hezitačních zvuků. Mluvčí hovoří pomalejším mluvním tempem, téměř v každém jejím projevu dochází k situaci, při které mluvčí mezi slovy realizuje hezitační zvuk, konkrétně v podobě vokálu [é]. Vady političky značně narušují neutralitu jejího projevu, kde působí rušivě, posluchač je nemůže ignorovat a může k nim obracet svou pozornost namísto samotného jejího projevu.

Tendenci tvořit sykavky s nadměrnou sykavostí měli i **Petr Fiala**, **Markéta Pekarová Adamová** a **Alena Schillerová**, ale nedělo se tak u všech realizací těchto hlásek, proto se o řečovou vadu pravděpodobně nejedná. U **Ivana Bartoše** byla zjištěna řečová vada realizace hlásky [l], která má tzv. dentální výslovnost.

2.2. Suprasegmentální rovina

Jak jsem již nastínil v metodologii, v suprasegmentální rovině jsem se zaměřil na zkoumání tří jevů – intonaci, frázování a mluvní tempo. Analýzu jsem provedl na základě vlastní percepce, k vyhodnocení jsem použil tzv. poměr chybovosti, procentuálně jsem vypočítal správnou a špatnou realizaci konkrétního jevu. Ke komentáři připojuji tabulky s konkrétními výsledky jednotlivých projevů, které jsou k nahlédnutí v přílohách. Každý jev demonstruji i na transkripci, kde je u každého jevu zelenou barvou označena správná/předpokládaná realizace jevu a červenou barvou realizace chybná.

2.2.1. Intonace

Při hodnocení intonace se zaměřuji na správnou realizaci kadence na místech ukončení výpovědi, polokadence uvnitř výpovědi a antikadence při zjišťovacích a doplňovacích otázkách. Ani u jednoho politika se nestalo, že by intonaci realizoval bezchybně. Nedá se říct, že by všichni mluvčí byli jednotně lepší v dialogu či monologu, procentuální výsledek správných realizací kadence je lepší u třech politiků v dialogu, u třech v monologu. Mluvčí nejčastěji chybovali v podobě realizace klesavé kadence v nekoncových úsecích a naopak realizace polokadence v koncových úsecích. Stejně výsledky ve svých pracích zaznamenaly i J. Veroňková (2004), M. Kopečková (2022) a K. Bujoková (2022).

Andrej Babiš správně realizoval kadenci v 74,58 % případů. V dialogu obsahuje poměr správné realizace kadence vůči celkovému počtu předpokládaných kadencí 70,49 %, v monologu je to 78,95 %. Nejedná se tedy o příliš odlišný výsledek, ale percepčně se jeho projev v monologu jeví jako lepší. Mluvčí měl také tendenci chybně používat antikadenci, a to v případech, kdy měl hlasem klesnout, a to působilo rušivým dojmem. Když mluvčí vede výpověď jako výčet informací, za každou položkou až „zvolává“, poté následuje krátká pauza. Tento zlozvyk mluvčího úzce souvisí s chybným frázováním (viz Podkapitola 2.2.2.). Lze pozorovat tendenci zhoršení intonace v situacích, při kterých je politik emočně rozrušen.

Výsledky zkoumání intonace **Ivana Bartoše** dopadly v porovnání s ostatními sledovanými politiky nejhůře, kadenci správně užil v 62,7 % situací. Špatný výsledek je z velké části ovlivněn jeho rychlejším mluvním tempem, které blíže komentuji v Podkapitole 2.2.3. V dialogu si mluvčí vedl podstatně hůř (55,85 %) než v monologu, při kterém intonaci správně realizoval u 70,49 % případů. V monologu mluví mluvčí mnohem rozvážněji, proto při intonaci méně chybuje. Ivan Bartoš má výrazný a zvučný hlas. Když chce ve své výpovědi na určité slovo upozornit, hlas výrazně zvýší, tento zlozvyk může na posluchače působit nepříjemným dojmem.

Procentuálně byla správnost realizace kadence **Petra Fialy** lepší než u předchozího politika, intonaci užil správně v 72,73 % případů. Forma dialogu či monologu u tohoto mluvčího neměla na správnou realizaci intonace vliv, mluvčí dosáhl velmi podobného procentuálního výsledku bez ohledu na připravenost projevu (72,31 % a 73,21 %)³². S užitím kadence v koncových úsecích mluvčí problém neměl.

³² Jedná se o druhý jev, při kterém u politika na rozdíl od ostatních nehraje připravenost projevu roli.

Dle mého názoru má Petr Fiala tendenci tolik nechybovat, protože mluví rozvážněji a jeho hlas není až tak výrazný, jak tomu bylo u předchozích mluvčích.

Jana Černochová si vedla při realizaci kadence lépe, její intonace byla správná v 81,63 % situací. V dialogu mluvčí správně intonaci uplatnila v 76,09 % situací, v monologu se opět potvrdil předpoklad, že při připraveném projevu mluvčí použije náležitou intonaci, v případě Jany Černochové se jednalo o 86,54 % případů. Mluvčí má tendenci, jak již bylo několikrát zmíněno, velmi často vydávat rušivé hezitační zvuky, a to jak v dialogu, tak v monologu. Politčka se rovněž hůř nadechuje a nemůže popadnout dech, a to se také může podílet na intonaci ve výpovědi. Mluvčí v koncových úsecích hlasem neklesá, projev tak působí monotónním dojmem.

Výsledky správné realizace intonace **Markéty Pekarové Adamové** se v porovnání s ostatními sledovanými politiky ukázaly jako nejlepší. Mluvčí správně realizovala kadenci v 89,52 % situací. V dialogu mluvčí korektně užila intonaci v 85,14 % případů, v monologu si počínala téměř bezchybně, kadenci realizovala správně v 48 případech z 50 (poměr 96 %). Nejvíce odchylek v intonaci se objevuje ve spontánním projevu, kdy navíc mluvčí hovoří nadprůměrně rychlým mluvním tempem, i přesto tato politčka dobře artikuluje a celkově její projev působí příjemně.

Alena Schillerová užila správnou kadenci v 67,2 % případů, vedla si tedy oproti svým politickým kolegyním o poznání hůř. Forma projevu a připravenost či nepřipravenost u této mluvčí nehraje žádnou roli. V dialogu i monologu si politčka vedla téměř totožně, intonaci správně použila v 67,14 % a 67,27 % případů. Výsledek mě překvapil, protože u mluvčí lze pozorovat rozdíl mluvního tempa v ohledu na dialog či monolog (viz Podkapitola 2.2.3.), proto bych očekával, že se tato skutečnost projeví i v realizaci kadence, jak tomu bylo u předchozích mluvčích.

Výsledky analýzy správné realizace intonace dopadly lépe, než jsem očekával. Jako největší problém, který se vyskytl u všech mluvčích, byla nerealizace polokadence uvnitř výpovědi, mluvčí pokračovali ve svých projevech plynule dál (jev typický pro projev Andreje Babiše a Ivana Bartoše). U všech třech politček byla pravidelná tendence nerealizovat kadenci v koncových úsecích. Špatná intonace byla u většiny mluvčích (s výjimkou Jany Černochové) ovlivněna rychlejším mluvním tempem. Mluvčí častěji náležitě ukončili výpovědní celky v případě monologu, který měli předem připravený, než tomu bylo u dialogu, který zpravidla probíhá spontánně. Objevily se však i výsledky prakticky totožné, jak je tomu např. u Petra Fialy, Markéty Pekarové Adamové a Aleny Schillerové. Správnou intonaci také pravděpodobně

ovlivňuje práce s dechem a hezitační zvuky, které byly typickým prvkem projevu Jany Černochové. U všech sledovaných politiků docházelo ke zvyku zdůrazňovat v projevu slova, která byla pro tato mluvčí důležitá. Někteří mluvčí (Andrej Babiš a Ivan Bartoš) v těchto situacích velmi zesílili hlas a měli tendenci tato slova až vykřiknout – tento jev se projevil nejen v melodii hlasu, ale i v některých případech a samotné intonaci.

Příklady:

[ʔa ten sfetr̩ je slavná tet̩ka vlastně bjehá po síťix→ / že je jako módní návrhářka→ / tam je taková! postava zahalená v totálně obrofském sfetru→ //] (Andrej Babiš)

[ten pán→ / aňi nevím→ / jak se +menuje→ / je kamarád její!ho manžele↓ / který zbabjele↓ / se jí! nezastal↑ //] (Andrej Babiš)

[stejně tak tadi vistupovala moje manželka↓ / ťono to ťasi neňí! v jaké pozici človjek je:→ / ťale jak o té vjeci přemejšlí→ //] (Ivan Bartoš)

[jes+i to je legračňí! nebo veselí↑ / já si mis+i!m↓ / že je důležití mis+et na budoucnost↓ //] (Ivan Bartoš)

[moje paňí! mňe za ten projef poxfálila↓ / tak to je pro mňe velké ťoceňení↓ //] (Petr Fiala)

[tag gdiž zastropujete ceni tak to ňegdo musí! zaplat'it↓ // ťa gdo to zaplat'í!↓ //] (Petr Fiala)

[víte→ / já se f tom bespečnostně obra+ném prostředí pohibuju prakticki ťod roku dva ťísíce deset→ / gdi +sem se stala poslanķiňí→ //] (Jana Černochová)

[ťať už ť'ex druhoválečníc→ / pŕgoválečníc→ / nebo ťi ť'ex novodobíc #→ //] (Jana Černochová)

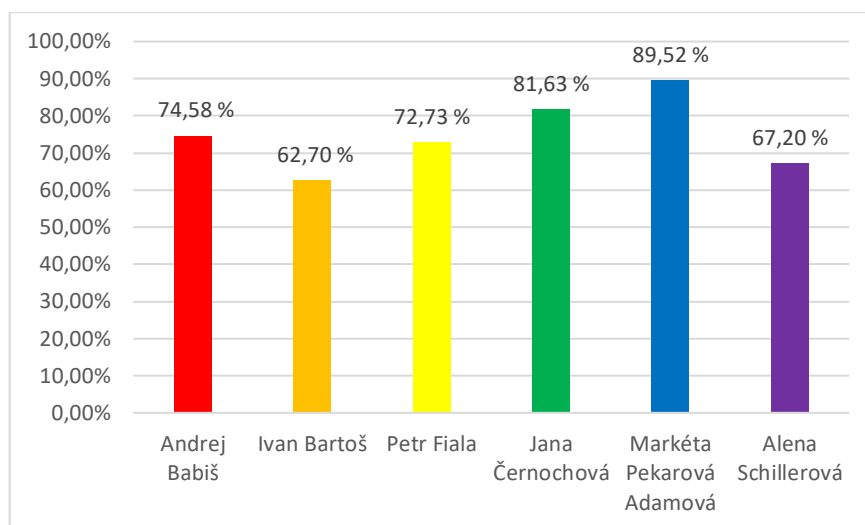
[ťoxotňi sestavit koalici→ / ťa prosazovat programi↓ / protože: já prost'e: nexci:→ / ťabi pan ťokamura bil ministrem vňitra→ //] (Markéta Pekarová Adamová)

[ťa znám spoustu ťobd'ivovatelú ruska↓ / ťale přesto tam ňikam taghle přesně nepojedou→ / nepošlou ti d'et'i studovat→ / ťa ťaňi vottamtud nemají žádné! zboží↓ //] (Markéta Pekarová Adamová)

[tak tet̩ +ste mňe trošku sklamal→ / protože vi jste bil právje→ / já +sem to četla: f médijix↑ //] (Alena Schillerová)

[čekali +sme→ / že k tomuto kroku přistoupí vláda→ // čekali +sme→ / že vláda ňeco ud'elá! pro lid'i→ //] (Alena Schillerová)

Obr. 21 – Procentuální správnost intonace u jednotlivých mluvčích

2.2.2. Frázování

Při analýze frázování politici dosáhli o poznání horších výsledků, než tomu bylo u intonace. Mluvčí měli tendenci během svého projevu realizovat pauzy na nesprávných místech. Očekával jsem lepší výsledky v monologu než v dialogu, protože se může mluvčí na projev připravit. Po jednotlivých slovech politici svou výpověď nevhodně člení i v případech, kdy vybraným slovům v projevu přisuzují důležitost. Mluvčí mají ve zvyku neukončovat výpovědi, plynule ve svém projevu pokračují, projev se tak percepčně jeví jako jedna dlouhá výpověď.

Andrej Babiš úspěšně frázoval v 59,43 % případů. Mluvčí při dialogu frázoval správně v 50,94 % situací, v monologu byl výsledek o poznání lepší – 67,92 %. Politik začíná hůře frázovat v momentech, kdy je rozrušený. V tu chvíli začíná klást silný důraz na slova, která jsou pro něj důležitá, a dělá to tak důrazně, že to posluchači může být značně nepříjemné. Jak jsem se již zmiňoval v kapitole Intonace, mluvčí v dialogu ne příliš správně realizuje polokadenci a plynule pokračuje ve svém projevu dál. Při výčtu položek v monologu realizuje po každém slově či slovním spojení krátkou pauzu, tímto jeho projev působí nekontinuálně.

Ivan Bartoš si procentuálně vedl obdobně jako Andrej Babiš, výpověď správně členil v 58,33 % situací. U tohoto politika hrála při frázování připravenost či nepřipravenost projevu výraznější roli. Při dialogu mluvčí správně členil odpověď v 39,68 % případů, přibližně dvojnásobného procentuálního výsledku dosáhl při monologu (78,95 %). Mluvčí častěji realizuje pauzy na místech, kde by být neměly. Ivan Bartoš má ze sledovaných mluvčích nejrychlejší mluvní tempo (viz Podkapitola

2.2.3.), pauzy v dialogu realizuje většinou v případech, kdy se potřebuje nadechnout. Poměrně frekventovaně dává mluvčí důraz na vybraná slova. Když tak dělá, realizuje zpravidla po každém slově krátkou pauzu.

Petr Fiala si oproti svým předchozím kolegům z vlády vedl o něco hůř, úspěšně frázoval v 52,14 % případů. V dialogu správně frázoval v 47,62 % situací, v monologu byl výsledek lepší (57,41 %). Petr Fiala má méně výrazný hlas, na slova neklade přílišný důraz, jako tomu bylo u projevů předchozích dvou politiků. V obou typech projevů politiků nerealizuje na konci výpovědních úseků pauzu, většinou k tomu dochází až po vyslovení spojky na hranici výpovědního úseku. V monologu mluvčí častěji realizuje pauzy bez příčiny, a to na jeho celkový projev působí negativně.

Jana Černochová správně členila výpovědní celky v 64,05 % situací. Tento procentuální výsledek je však značně zlepšen tím, že mluvčí realizuje nadměrné množství pauz, které jsou většinou způsobeny přebytečnými nádechy a výdechy. Proto si trůfám konstatovat, že se mluvčí spíše podařilo tzv. „trefovat“ své pauzy na hranice výpovědních celků, než aby tento jev realizovala účelně (mluvčí udělala pauz „navíc“ 67, jedná se však ještě o vyšší hodnotu, než kolik pauz realizovala správně). Její nesprávná práce s dechem navozuje dojem, jako by mluvčí nemohla popadnout dech. Ve srovnání s dialogem (53,49 %) dosáhla politička lepšího výsledku frázování při monologu (73,91 %) – tento výsledek přisuzuji jejímu pomalejšímu mluvnímu tempu, které komentuji v Podkapitole 2.2.3. Politička také často vydává hezitační zvuky, jednotlivé výpovědní úseky na sebe tudíž nenavazují plynule. Jana Černochová má zvyk udělat po každém slově kratší pauzu, tento jev hodnotím jako příznakový a rušivý.

Markéta Pekarová Adamová správně frázovala v 55,75 % případů. Procentuálně značně horšího výsledku dosáhla mluvčí při dialogu (41,18 %), než tomu bylo při monologu (77,77 %). Přesto vyznívá její projev v dialogu přirozeněji, i když při něm používá rychlejší mluvní tempo, které zapříčiňuje nesprávné frázování. Opačná situace nastává při monologu. Mluvčí zde hovoří mnohem rozvázněji, ale má také tendenci výpověď členit na jednotlivá slova, tento jev se jeví jako značně nepřirozený, projev působí až „sekaně“ (nejvíce je to patrné ve Projevu 5, viz Přílohy). Politička má ale podle mého názoru příjemnou barvu hlasu, proto na mě tahle skutečnost nepůsobí nepříjemně.

Alena Schillerová dosáhla ze všech sledovaných politiků úplně nejhoršího procentuálního výsledku frázování – správně frázovala přibližně v polovině situací,

konkrétně 50,86 %. Frázování se opět horší vlivem rychlejšího mluvního tempa, které pro politiku bylo typičtější v dialogu (správné členění výpovědi ve 42,42 % případů). Situace ale není o moc lepší ani v monologu (62 %). Politika má podobný problém jako Jana Černochová, velmi špatně se nadechuje, během svého projevu poté nemůže popadnout dech a nadechuje se až v momentu, kdy je to pro ni fyziologicky nutné.

Výsledky analýzy frázování v porovnání s výsledky zkoumání intonace dosahují značně horších hodnot. Procentuálně se případy správného členění výpovědi pohybovaly mezi 50 a 60 %. Pro většinu mluvčích byla typickým jevem realizace pauzy až za spojkou, místo toho, aby byla realizována před ní. Většina mluvčích neumí příliš dobře zacházet s dechem, pauzu realizují až v momentu, kdy jim dech dojde, i když se nejedná o konec výpovědního úseku. Na horším výsledku frázování má také svůj podíl rychlejší mluvní tempo, které je typické pro dialogické projevy Ivana Bartoše a Markéty Pekarové Adamové. Jak jsem předpokládal, mluvčí lépe frázuji při připravených projevech, tedy v monologu. Zde však mnohdy docházelo k trhanému členění výpovědi, kdy politici mluvili „po slovech“. Výpověď tak působila nekontinuálně a nepřirozeně. Tento jev se objevil u všech mluvčích, zvláště při výčtu informací. Výše uvedené jevy ve svých výzkumech objevily také J. Janoušková a J. Veroňková (2008) a M. Kopečková (2022).

Příklady:

[tagže / evidentně to lid'í baví→ Ø ?a / bohužel to jenom reprezentuje tu
?aroga+ci→ Ø a pohrdání / lidma→ /] (Andrej Babiš)

[tak si přectaftě→ Ø že je tam / jeden rohlík→ / ?a teřka tam při:+de sto lid'í→ Ø
a fšichňi chtěj+ rohlík↓ //] (Andrej Babiš)

[já neví!m→ Ø možná t'í!m→ Ø že +sem na této akci / ještě / jako ?opoziční politik
f poslanecké sňemovně vistupoval→ /] (Ivan Bartoš)

[do / vaší pozice ministřiňe / si vás vibral / pan / premiér / ?andrej / babiš↓ //]
(Ivan Bartoš)

[no a to je úplňi nesmis!→ Ø a jenom / prosí!m všichni→ Ø ?ať tomu nevjeří↓ //]
(Petr Fiala)

[já +sem vřdicki rát→ Ø gdiš si sed+nácťi listopat / tadi mohu připomenout na
národňi! tříd'e↓ Ø] (Petr Fiala)

[při:+de mi / naprosto / nelogické→ / že pokut se ňeco takového / ?odehrává # /
vlas+ňe # / v zemi→ /] (Jana Černochová)

[+eš'ě / v roce dva t'ísíce / devatenác+→ # / gdiš # / tadi # / probíhali i ň+aké vízvi donalda trampa→ Ø] (Jana Černochová)

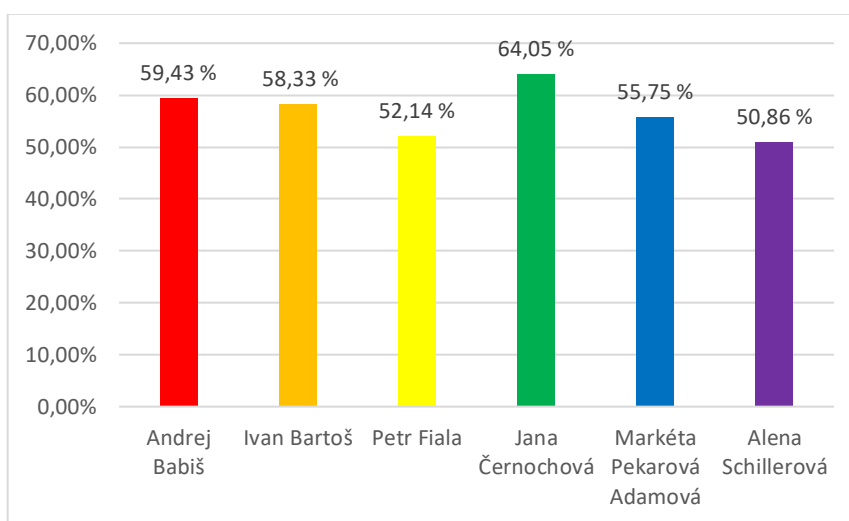
[tak / já si mis+í!m→ Ø že je fě!rové řící před volbami→ / s kím bixom bili ťoxotňi sestavit koalici→ /] (Markéta Pekarová Adamová)

[ʔale / ťuš jenom ňekolik málo tídnú poté / bil hlavním řečňíkem k staťisícovím davúm→ / hlavňí tváří / sametu↓ //] (Markéta Pekarová Adamová)

[mňe to trápi / velmi→ / ʔa / tadi se asi zhodneme→ Ø tet'→ / gdiš sliším slova paňi pře+setkiňe→ Ø] (Alena Schillerová)

[vi +ste bil potporovatel toho snížení dé: pé: há jako / rixlé / pomoci→ Ø] (Alena Schillerová)

Obr. 22 – Procentuální správnost frázování u jednotlivých mluvčích

2.2.3. Mluvní tempo

Jak jsem již uvedl v metodologii, hodnoty mluvního tempa uvádím v jednotce počtu slabik za sekundu (sl/s). Získané hodnoty srovnávám s hodnotami od Z. Palkové, která ve své monografii (Palková, 1994, s. 317) uvádí průměrné mluvní tempo (4,89 sl/s) a tempo maximální (6,67 sl/s). Uvádím nejen průměr ze všech dvanácti projevů u každého mluvčího, ale i průměry hodnot v dialogu a monologu, jejichž výsledky se u některých mluvčích od sebe poměrově výrazněji lišily.

Mírně pod průměrnou referenční hodnotu mluvního tempa se dostali dva mluvčí, konkrétně **Andrej Babiš** (4,45 sl/s) a **Jana Černochová** (4,3 sl/s). Pro projev Andreje Babiše je typické, že při výčtu informací udělá za každou položkou krátkou pauzu, přičemž klade na svá slova určitý důraz, a to způsobuje zpomalení jeho mluvního tempa. Když je však mluvčí rozrušen, jeho mluvní tempo se zrychluje a mluvčí mj. redukuje konsonanty (stejná tendence i u Aleny Schillerové). Mluvní tempo Jany

Černochové je ze všech sledovaných mluvčích nejpomalejší, působí monotónním až „táhnoucím se“ dojmem.

Nejrychlejšího mluvního tempa ze všech sledovaných politiků dosáhl **Ivan Bartoš** – 5,1 sl/s, stále se však pohybuje blízko průměrné hodnotě. U politika se ale objevily výrazné rozdíly v mluvním tempu v rámci jednotlivých promluv. V jednom z jeho monologických projevů mluvčí dokonce přesahuje tempo maximální a dosahuje rychlosti 7,07 sl/s. Při rychlejší mluvě politik hůř artikuluje, ale jeho projev je i přesto srozumitelný.

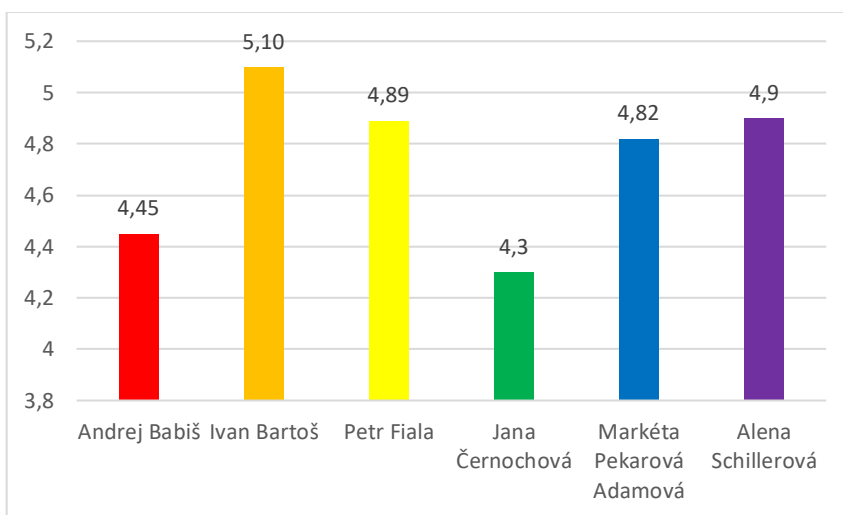
Průměrnou hodnotu přesně splňuje **Petr Fiala**, jehož mluvní tempo dosahuje normativních 4,89 sl/s. V dialogu je jeho projev o něco rychlejší, v jeho řeči pak občas dochází ke krácení dlouhých vokálů. K této tendenci vlivem rychlejšího mluvního tempa dochází i u následujících dvou mluvčích. Průměrné mluvní tempo **Markéty Pekarové Adamové** dosahuje 4,82 sl/s. U mluvčí se značně projevuje vliv připravenosti projevu, rozdíl mezi dialogem a monologem činí 1,38 sl/s. Výsledek přisuzuji tendenci političky při monologu mluvit rozvázněji a členit výpověď na jednotlivá slova. Mluvčí mnohem lépe hovoří při monologu, projev je srozumitelný a k redukci hlásek nedochází. **Alena Schillerová** také dosáhla hodnot průměrného mluvního tempa – 4,9 sl/s. Při projevu v dialogu mluvčí hůř artikuluje a občas je jí hůř rozumět, v monologu politička mluví rozvázněji a artikuluje.

Připravenost či nepřipravenost projevu neměla vždy vliv na rychlost mluvního tempa, podstatné je také emoční rozpoložení mluvčího či nutnost rychlé odpovědi. Rychlejší tempo bylo typické pro většinu projevů v dialogu. V porovnání s hodnotami zjištěnými M. Kopečkovou (Kopečková, 2022, s. 133) a J. Veroňkovou (2018), které obě ve svých výzkumech naměřily při analýze průměrného mluvního tempa rozhlasových moderátorů přibližně 5,7 sl/s, se mnou naměřené hodnoty sledovaných politiků pohybují v spíše v průměrných hodnotách, mluví tedy pomaleji. Někteří politici (Andrej Babiš, Jana Černochová a Markéta Pekarová Adamová) mají v monologu tendenci dělat mezi výpovědními úseky kratší pauzy. V případě delších pauz bych v budoucím výzkumu zvážil i změření artikulačního tempa, při kterém nebudou pauzy zohledněny, a tímto by byly výsledné hodnoty přesnější. V přílohách (Příloha 12) uvádím hodnoty mluvního tempa u jednotlivých projevů.

Tab. 11 – Hodnoty průměrného mluvního tempa u jednotlivých mluvčích (sl/s)

	Andrej Babiš	Ivan Bartoš	Petr Fiala	Jana Černochová	Markéta Pekarová Adamová	Alena Schillerová
Dialog	4,63	5,47	5,03	4,39	5,5	5,17
Monolog	4,27	4,72	4,76	4,2	4,12	4,7
Průměr:	4,45	5,1	4,89	4,3	4,82	4,9

Obr. 23 – Hodnoty průměrného mluvního tempa u jednotlivých mluvčích (sl/s)

2.3. Shrnutí výsledků analýzy

Ani jeden z analyzovaných mluvčích ve svém projevu přesně nedodržuje ortoepickou normu češtiny. Odchyly se objevovaly u jednotlivých mluvčích střídavě v různých sledovaných jevech. Příkladem může být Jana Černochová, která sice správně realizovala rázy a málokdy redukovala hlásky, ale tyto tendence byly podmíněny pomalejším mluvním tempem, nevhodnou prací s dechem a četností hezitačních zvuků v jejím projevu. V suprasegmentální rovině tak chybovala více než v rovině segmentální.

V segmentální rovině při sledování kvality vokálů docházelo obzvlášť u mužských mluvčích k tendenci překrývání hláskových skupin a jejich „směřování“ ke středu vokálního trojúhelníku, tj. centralizaci, a to nejčastěji u zadních vokálů. Pro všechny mluvčí se stal problematickým dlouhý vokál [ú], jehož hodnoty dosahovaly u formantu F2 nadprůměrných čísel, tento jev přisuzují hláskovému okolí, popř. důrazům. V analýze kvantity vokálů mluvčí většinou vokály dloužili, v případě Petra Fialy se objevila tendence dlouhé vokály krátit. U výslovnosti konsonantů se objevily očekávané odchyly (elize, disimilace hlásky [č], častá redukce expoziv a hlásky [l]), které jsou typické pro nedbalou mluvu a občasou horší výslovnost –

(nejčastěji tomu tak bylo u Andreje Babiše a Ivana Bartoše). Ráz obecně výrazněji redukovali muži, v porovnání s ženami to bylo dvakrát více. Řečové vady Andreje Babiše a Jany Černochové pak měly podle očekávání negativní vliv na jejich projev. Nejčastějším důvodem k příznakové realizaci hlásek byla rychlost mluvního tempa či pozice hlásky ve slově.

V suprasegmentální rovině jsem zkoumal intonaci, politici často realizovali polokadenci na konci výpovědi, čímž plynule pokračovali dál ve svém projevu. U všech tří ženských mluvčích se jako problémová ukázala nerealizace kadence v koncových úsecích. Sledoval jsem i frázování, při kterém politici často realizovali pauzy na nesprávných místech, většinou se jednalo o nevhodnou práci s dechem. Mluvčí měli také tendenci neukončovat výpověď a plynule ve svém projevu pokračovali, projev se tak jevil jako jedna dlouhá výpověď. Z hlediska mluvního tempa žádný z politiků v průměru nemluvil výrazně pomalým ani rychlým tempem, odchylky se však objevovaly v jednotlivých projevech z různých videí.

U všech mluvčích hrála často roli připravenost a nepřipravenost projevu, výjimkou byl ve dvou jevech (realizace rázu a intonace) Petr Fiala. V dialogu obecně mluvili rychlejším mluvním tempem, docházelo k redukci rázů, k horší výslovnosti hlásek a obecně k četnějším odchylkám. V monologickém projevu mluvčí mluvili pomaleji, a částečně tak redukovali množství chyb, naopak zde docházelo k častější nevhodné realizaci pauzy a důrazům na určitá slova. Projev se tak mohl percepčně jevit jako příznakový.

ZÁVĚR

Podstatou mé bakalářské práce bylo vytvořit popis mluvního projevu vybraných českých politiků, mj. s ohledem na ortoepickou normu češtiny. Vybráno bylo šest politiků, kteří v současné době aktivně zasahují do politického dění v České republice. Cílem bylo také zjistit, zda projevy vybraných politiků odpovídají spíše tradičním popisům češtiny, nebo se shodují s novějšími daty v této oblasti zkoumání.

V teoretické části práce jsem vymezil pojem mluveného projevu a přiblížil jsem jeho normativní výslovnost ve veřejném prostoru. Specifikoval jsem charakteristiky, jimiž se politické projevy vyznačují. Dále jsem v teoretické části vymezil pojmy z ortoepie a fonetických či fonologických jevů v segmentální a suprasegmentální rovině, jež byly součástí mé analýzy. Pracoval jsem zde jak s tradičními popisy, tak s novějšími studiemi zabývajícími se podobným tématem.

I když se jedná o profesionální mluvčí hovořící denně ve veřejném prostoru, neočekával jsem od politiků přesné dodržování ortoepické normy. Spíše než způsobem pronesení svých myšlenek se zamýšlí nad tím, jaká slova k tomu použijí, aby získali posluchače, tedy potenciální voliče, na svou stranu. Také jsem předpokládal rozdílné výsledky s ohledem na připravenost (monolog) či nepřipravenost (dialog) projevu.

Analýzu vybraných jevů (artikulace vokálů a konsonantů, hlásková spojení, ráz, intonace, frázování a mluvní tempo) jsem hodnotil převážně percepčně, v některých případech jsem v získání dat či ověření vlastního poslechu využil software *Praat*.

Při sledování kvality vokálů docházelo převážně u mužských mluvčích k překrývání hláskových skupin, projevila se především tzv. centralizace vokálů. U analýzy kvantity vokálů všichni sledovaní politici obecně vokály systematicky dloužili. U dvou mluvčích nastala situace, při které průměrné hodnoty krátkého vokálu přesáhly vlivem dloužení hodnoty krátkého vokálu – stalo se tak u vokálů [i] u Jany Černochové a [u] u Aleny Schillerové. Jediný Petr Fiala výrazně dlouhé vokály krátil systematicky, tuto tendenci přisuzuji mj. jeho regionálnímu původu (Morava). U výslovnosti konsonantů docházelo k odchýlkám u asimilace znělostní i artikulační, ale nejednalo se o systematickou chybnou artikulaci určitých hlásek, považuji tedy tyto jevy za méně problematické, v případě asimilace znělosti až zanedbatelné. Naopak častějšími nekorektními hláskovými změnami byly disimilace a elize. Politici opakovaně redukovali hlásku [j] či exploziv [t] a [d]. Ráz obecně výrazněji redukovali muži, v porovnání s ženami to bylo dvakrát více. Řečové vady byly

prokázány u Andreje Babiše (sigmatismus), Jany Černochové (rotacismus, hypersigmatismus a realizace hezitačních zvuků) a Ivana Bartoše (oslabená realizace hlásky [l]).

Při zkoumání intonace jsem zjistil, že mluvčí často realizují polokadenci na konci výpovědi, a naopak kadenci v nekoncových úsecích. Při frázování politici opakovaně realizovali na špatných místech pauzy. Tato dílčí analýza dopadla hůř než analýza intonace, mluvčí průměrně správně frázovali jen v 50–60 % případů (srov. intonace průměrně 75 %). V analýze mluvního tempa žádný politik nemluvil výrazně pomalejším ani rychlejším mluvním tempem (průměr všech mluvčích 4,74 sl/s), výraznější odchylky se objevovaly v jednotlivých projevech, objevila se dokonce nadprůměrná hodnota, konkrétně u Ivana Bartoše (7,07 sl/s).

Jak jsem předpokládal, u mluvčích se potvrdil zřetel připravenosti či nepřipravenosti projevu. V dialogu se mluvčí převážně vlivem rychlejšího mluvního tempa častěji dopouštěli odchylek, např. redukce rázu či horší výslovnosti hlásek. V monologu politici obecně dosahovali lepších výsledků, protože mluvili pomaleji a rozvážněji. Ve většině případů si dávali pozor na to, co říkají, a to se projevovalo i ve zvukové rovině.

Podle mého předpokladu žádný ze sledovaných politiků přesně nedodržel ortoepickou normu češtiny, a to i přesto, že se jedná o skupinu lidí, pro kterou je mluvní projev jedním z důležitých aspektů jejich práce. Mohu ale říci, že mnou získané výsledky analýz většinou odpovídaly nejnovějším poznatkům v této oblasti zkoumání. Nelze přesně určit, kdo ze sledovaných mluvčích se nejvíce dopouštěl odchylek, protože se odchylky objevovaly u jednotlivých mluvčích střídavě v různých sledovaných jevech. Myslím si, že by politici měli více dbát na samotný způsob jejich promluvy, a nejen na výběr vhodného lexika, jak bohužel valná většina činí. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že korektní a percepčně příjemný projev může mít na celkový dojem z projevu politika či političky významný podíl.

ANOTACE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Jméno: Kučera Jakub

Název práce: Analýza mluvního projevu současných českých politiků

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Kopečková, Ph.D.

Anotace: Bakalářská práce se zaměřuje na fonetickou analýzu vybraných českých politiků, kteří v současné době aktivně zasahují do politického dění v České republice. Budou vysvětleny základní pojmy z fonetiky a ortoepie, stručně bude shrnut veřejný mluvený projev této skupiny mluvčích. V analytické části budou zkoumány segmentální i suprasegmentální jevy zvukové roviny. Na jednotlivých výsledcích dílčích jevů analýzy bude popsán současný stav mluvního projevu českých politiků s ohledem na ortoepickou normu češtiny.

Klíčová slova: ortoepie, výslovnost, analýza, mluvený projev, politici, profesionální mluvčí

Počet znaků: 125 149

Počet použitých zdrojů: 25 odborných zdrojů, 16 internetových zdrojů, 72 videí

Počet příloh: 1 tabulka konsonantů, 6 ortografických transkripcí, 1 tabulka průměrných výsledků. 4 tabulky s výsledky

RESUMÉ

This bachelor thesis examines the analysis of the speech of current Czech politicians. I have chosen six professional speakers, whose employment depends on the daily use of speaking skills in public space. This thesis aimed to describe how they deliver speeches and to find out whether the results correspond with the traditional description of the Czech language or how they correspond with the findings of the latest analyses.

Speeches of public speakers have been the subject of many analyses in the past, such as ones by J. Janoušková and J. Veroňková (2008) or M. Kopečková (2022), who analysed the speech of TV presenters. K. Bujoková (2022) analysed a group of non-professionals, who create content on the platform YouTube. In my analysis, I compare my results with the works mentioned above.

This thesis consists of a theoretical part and a practical part. In the theoretical one, there is a description of terminology connected with a public speech whereas I focused on political speech. I also described the rules of Czech orthoepic norm and established phenomena of Phonetics and Phonology. In the practical part, I described the material I worked with an approach I used for the analysis in which I focused on the chosen segmental and prosodic phenomena. The results are interpreted with the help of the usage of graphs and tables.

In conclusion, it can be said that Czech politicians do not follow the Czech standards of pronunciation. Politicians are more focused on the words they use to win over the potential voter than on the actual way how to deliver their thoughts. Their speech correlated with the latest findings in the Czech language.

BIBLIOGRAFIE

Odborné zdroje

BALKÓ, Ilona. K výzkumu tempa řeči a tempa artikulace v různých řečových úlohách. In: „Bohemistika“. č. 3, 2005. s. 185. ISSN 1641-9893.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk současné české politiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1993. ISBN 80-7067-331-1.

BUJOKOVÁ, Kateřina. *Analýza mluvního projevu tvůrců na platformě YouTube*. Olomouc, 2022. Nepublikovaná bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: Zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha, 1967. s.8

HOFFMANNOVÁ, Jana, ed. a ČMEJRKOVÁ, Světlá, ed. *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003. s. 41–42. ISBN 80-200-1034-3.

HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1995. ISBN 80-85827-93-X.

JANOUSKOVÁ, J. – VERONKOVÁ, J. Moderátoři večerního televizního zpravodajství 2003. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. Dostupné také z: <https://sites.ff.cuni.cz/ucjtk/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/CDS2008-12.pdf>

KALOVÁ, Kateřina. *Kvantita českých vokálních monoftongů a diftongů*. Olomouc, 2019. Nepublikovaná magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

KOPEČKOVÁ, Michaela. *Mluvní vzory v hlavním televizním zpravodajství: analýza zvukové roviny v projevu vybraných moderátorů*. 1. vyd. V Olomouci: Vydavatelství Filozofické fakulty Univerzity Palackého, 2022. ISBN 978-80-88278-82-5.

KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 2. vyd., dopl. Praha: Karolinum, 2010. s. 128–129. ISBN 978-80-246-1829-6.

KRČMOVÁ, Marie. *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. 3. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-636-9.

LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2309-8.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 80-7066-843-1.

PALKOVÁ, Zdena. Kolik samohlásek vám zbývá? In: *Čeština doma a ve světě*. č. 3–4, 2001, s. 141–142. Dostupné také z: <https://sites.ff.cuni.cz/ucjtk/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/CDS2001-34.pdf>

PALKOVÁ, Zdena. Zvuková podoba veřejných mluvených projevů z hlediska jazykové kultury. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008, s. 19–20. Dostupné také z: <https://sites.ff.cuni.cz/ucjtk/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/CDS2008-12.pdf>

POŘÍZKA P. – KOPEČKOVÁ, M.: Vokálníky artikulace rozhlasových a televizních moderátorů. In: *Spisovná čeština a jazyková kultura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2018. ISBN 978-80-244-5465-8.

SKARNITZL, R. a VOLÍN, J. Referenční hodnoty vokálních formantů pro mladé dospělé mluvčí standardní češtiny. In: *Akustické listy*, č. 18, 2012. s. 7–11. Dostupné také z: https://fonetika.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/104/2016/05/Ska_Vol2012.pdf

SKARNITZL, R., ŠTORM, P. a VOLÍN, J. *Zvuková báze řečové komunikace: fonetický a fonologický popis řeči*. 1. vyd. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3272-8. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/zvukova-baze-recove-komunikace-5669>.

SVOBODOVÁ, Jindřiška. *Manipulace a argumentace v politickém a mediálním diskurzu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-4923-4.

SVOBODOVÁ, Marie. *Mluv, mluv... zajímáš mě: praktický průvodce mluveným projevem*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2002. ISBN 80-7310-005-3.

ŠTĚPÁNOVÁ, Veronika. *Vývoj kodifikace české výslovnosti*. Praha: Academia, 2019. s. 207. ISBN 978-80-200-2900-3

VERONČKOVÁ, Jiřina. Tempo řeči ve zpravodajství Českého rozhlasu a České televize v časovém průřezu. In: *Spisovná čeština a jazyková kultura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2018. ISBN 978-80-244-5465-8.

VLČKOVÁ-MEJVALDOVÁ, Jana. *Prozodie, cesta i mříž porozumění: experimentální srovnání příznakové prozodie různých jazyků*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2006. s. 26–27. ISBN 80-246-1266-6.

VOLÍN, J.: Jak se v Čechách „rázuje“? In: *Naše řeč*, roč. 95, č. 1, 2012. Dostupné také z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8235>

VOLÍN, J. a SKARNITZL, R. *Segmentální plán češtiny*. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2018. s. 51–52. ISBN 978-80-7308-885-9.

Internetové zdroje

HOFFMANNOVÁ, Jana (2017): MONOLOG. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/MONOLOG> (poslední přístup: 19. 4. 2023)

HOFFMANNOVÁ, Jana (2017): DIALOG. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/DIALOG> (poslední přístup: 19. 4. 2023)

KRČMOVÁ, Marie, 2005. Podíl fonické roviny textu na konstituování stylu dnešních řečnických projevů. *Linguistica ONLINE* [online]. (1), s. 1–2. [cit. 2023-04-19]. ISSN 1801-5336. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-004.pdf> (a)

- KRČMOVÁ, Marie, 2005. Výslovnost ve veřejném projevu. *Linguistica ONLINE* [online]. (1), s. 1–2. [cit. 2023-04-19]. ISSN 1801-5336. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-015.pdf> (b)
- KRČMOVÁ, Marie, 2005. Mluvenost a psanost jako slohotvorné činitele. *Linguistica ONLINE* [online]. (1), s. 1–2. [cit. 2023-04-19]. ISSN 1801-5336. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-003.pdf> (c)
- KRČMOVÁ, Marie (2017): ORTOEPIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/ORTOEPIE> (poslední přístup: 19. 4. 2023)
- KRČMOVÁ, Marie (2017): ASIMILACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/ASIMILACE> (poslední přístup: 19. 4. 2023)
- KRČMOVÁ, Marie (2017): ELIZE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/ELIZE> (poslední přístup: 19. 4. 2023)
- KRČMOVÁ, Marie (2017): PORUCHY ŘEČI. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: [https://www.czechency.org/slovník/PORUCHY ŘEČI](https://www.czechency.org/slovník/PORUCHY_ŘEČI) (poslední přístup: 19. 4. 2023)
- PALKOVÁ, Zdena. (2017): FONOLOGIE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/FONOLOGIE> (poslední přístup: 19. 4. 2023)
- Andrej Babiš* [online], poslední aktualizace: 18. 4. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Babi%C5%A1
- Ivan Bartoš* [online], poslední aktualizace: 9. 4. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Barto%C5%A1
- Petr Fiala* [online], poslední aktualizace: 19. 4. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Fiala
- Jana Černochová* [online], poslední aktualizace: 2. 4. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jana_%C4%8Cernochov%C3%A1
- Markéta Pekarová Adamová* [online], poslední aktualizace: 31. 1. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mark%C3%A9ta_Pekarov%C3%A1_Adamov%C3%A1
[1](https://cs.wikipedia.org/wiki/Mark%C3%A9ta_Pekarov%C3%A1_Adamov%C3%A1)
- Alena Schillerová* [online], poslední aktualizace: 4. 4. 2023 (poslední přístup: 19. 4. 2023), Wikipedie. URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/Alena_Schillerov%C3%A1

Zvukový materiál k analýzám

ANDREJ BABIŠ

Dialog

Projev 1 (*Rychlá zpověď – premiér ČR Andrej Babiš: Pokud Hnutí ve volbách neuspěje, končím s politikou*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iPGxTGY3GDg>

Projev 2 (*Rozhovor s Andrejem Babišem – lidský život není kompromis*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kOw0P9T4L8U>

Projev 3 (*Rozhovor s ČT 24 (31. 1. 2017)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IFPKoCLxNtY>

Projev 4 (*Rozhovor s CNN Prima News (18. 8. 2022)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=y3siepjiNjw>

Projev 5 (*Pětikoalice je nová totalita, vyhrožovali nám, zuřil Babiš. Pološilenec, reagoval Skopeček*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hcgE5aigraM>

Projev 6 (*Rozhovor s CNN Prima News (29. 6. 2022)*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-I_NK3Hf9xI

Monolog

Projev 1 (*Projev předsedy vlády Andreje Babiše u příležitosti Dne vzniku samostatného československého státu*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lxIjuZka5PU>

Projev 2 (*Vystavíme účet vládě na mimořádné schůzi 1. září*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R7zKnk-pNK0&t=66s>

Projev 3 (*Babiš: Fialovi gratuluji, ANO je však nejsilnější strana a chci jednat o vládě*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wtplh7PDWWU>

Projev 4 (*Projev v poslanecké sněmovně (3. 5. 2022)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y3xp8M0wVrU>

Projev 5 (*Jurečka vzkazuje: Když Putin zavře kohoutky s plynem, pomůže kravský trus*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DUBEzUKcorc>

Projev 6 (*Pekarová Adamová říká: „Holt si vezmou další svetr!“*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Afqavs604YI>

IVAN BARTOŠ

Dialog

Projev 1 (*Ivan Bartoš: Po volbách mě utěšovali rodiče!*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DECgd3UQ2hE>

Projev 2 (*Ivan Bartoš: Občanku v telefonu chceme mít do roku 2023*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mo2XuftJTVo>

Projev 3 (*Ivan Bartoš pro ROMEA TV u příležitosti Památného dne romského holokaustu*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Kup41gYOnDg>

Projev 4 (*ISSS 2022, Rozhovor – Ivan Bartoš*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2ZNWFYsa8qw>

Projev 5 (*Bartoš: Kauzy STAN poškozují celou vládu. Za daných podmínek bychom s nimi do voleb znovu nešli*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=o87kY77HJ0Y&t=20s>

Projev 6 (*Hádka ve studiu: Z toho, co říká pan Bartoš, se lidé nenají, kritizovala Schillerová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q7hoIxSzIJQ>

Monolog

Projev 1 (*Vystoupení předsedy Pirátů Ivana Bartoše*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Ro-Koinh_Yc

Projev 2 (*Ivan Bartoš: Politické hejtíčky #3*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0qB32B-wLu8>

Projev 3 (*Přejeme všem šťastný, úspěšný a zdravý rok 2022*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=vyKV_GepMk0&t=20s

Projev 4 (*Bartoš usměrnil Schillerovou*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8gNhzfvYb5Q>

Projev 5 (*Ivan Bartoš: Mám fóbii ze škraloupu a knoflíků | PeepShow | MALL.TV*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UfJKZfyp8BU>

Projev 6 (*Závěrečné slovo Ivana Bartoše*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=od4E1cdl_UM

PETR FIALA

Dialog

Projev 1 (*Petr Fiala: Do koalice s ANO nepůjdeme, ale přísahat je pitomost*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=j4CUIVJcZ-4>

Projev 2 (*Fiala v Partii: Moje paní mě za projev pochválila. Říct lidem pravdu nebylo jednoduché*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TJPfLTN05lw>

Projev 3 (*Petr Fiala – Zastropování cen je nesmysl*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KCiHdoPFcRE>

Projev 4 (*Petr Fiala vysvětlil Janu Hamáčkovi, jak funguje rozpočet*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Ga91J-N-ykM>

Projev 5 (*Petr Fiala | Snídaně s Novou | Nova (16. 2. 2022)*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RWHiIH_KpjA

Projev 6 (*Petr Fiala – Otázky a odpovědi z Kramářovy vily*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nEGMtvxveek&t=46s>

Monolog

Projev 1 (*Projev předsedy vlády Petra Fialy na demonstraci Milionu chviliek pro demokracii na podporu Ukrajiny*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5vaYdOEkt-0>

Projev 2 (*Předseda vlády Petr Fiala ke Dni země*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=RMNiJqwbWUA>

Projev 3 (*Projev premiéra: Fiala upozornil na tři nebezpečí, která Česku v roce 2022 hrozí, varoval Fiala*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LcYh4jPfG74>

Projev 4 (*Obrovské problémy po Babišovi i Zemanovo zdraví. Nejsilnější výroky Petra Fialy v Partii*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V0f5nAwlTUg&t=24s>

Projev 5 (*Závěrečné slovo předsedy ODS Petra Fialy*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=E6nIgMxnPLM>

Projev 6 (*Petr Fiala: Vždy si rád připomenu 17. listopad přímo na Národní*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/shorts/0LRCGX6hDK8>

JANA ČERNOCHOVÁ

Dialog

Projev 1 (*Jana Černochová: Neshody s prezidentem ohledně Ukrajiny vnímám trochu jako problém*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=s0f3AciE6jQ>

Projev 2 (*Na Ukrajině umírají lidé. Nemůžeme jejich krev vykupovat levným ruským plynem, říká Černochová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wDtN6grhIts>

Projev 3 (*Jana Černochová v Prostoru X: Jsem přesvědčená o síle důkazů v kauze výbuchu ve Vrběticích*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NQgTyE4GD-0>

Projev 4 (*Jana Černochová: Vydávat 2 % HDP na obranu je náš závazek a závazky se mají plnit*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=tKpjX04IF_I

Projev 5 (*Jana Černochová: Je zapotřebí si vážít válečných veteránů*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IVmmXMaKtWc>

Projev 6 (*Jana Černochová: Jednodušší proces vysílání vojáků do zahraničí zvyšuje šanci na úspěšnou akci*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ty0LWdxo1vE>

Monolog

Projev 1 (*Projev ministryně obrany na mimořádné schůzi Senátu ČR*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=SpQSE287PLs>

Projev 2 (*Projev ministryně obrany Jany Černochové*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4qYzoPfvp3k>

Projev 3 (*Projev ministryně obrany na mimořádné schůzi Sněmovny*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=CK_Lh0BeTCA

Projev 4 (*Vánoční přání ministryně obrany Jany Černochové*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=FX_7QxMfRfo

Projev 5 (*Uvedení ministryně obrany Jany Černochové do funkce*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jwceA3nKpuI>

Projev 6 (*Ministryně obrany navštívila 7. mechanizovanou brigádu*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-c2ZJ6nwQwY>

MARKÉTA PEKAROVÁ ADAMOVÁ

Dialog

Projev 1 (*Pekarová ostře k Babišovi: Používá slovník jako Putin. Jste zoufalí, oponovala Schillerová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=e7UX6rcP5cc>

Projev 2 (*Markéta Pekarová Adamová: Kapra mi nikdy líto nebylo!*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yGzbDcQm8G0>

Projev 3 (*Svetr je připomínka toho, že na úsporách se může podílet každý. Jsme zvyklí přetápět, říká Pekarová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DhOQu7CWw1s&t=47s>

Projev 4 (*My si tykáme? Emoce v Partii. Okamura se utrl na Pekarovou, ta se ohradila*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qW0u8WelfYc>

Projev 5 (*Hádka v Partii: Ať dva miliony za fotky Schillerové zaplatí ANO, ne občané, zlobí se Pekarová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UOxvfinf3pQ>

Projev 6 (*USA, nebo Rusko? (názor Babiše, Pekarové, Hamáčka, Dolejše, Bartoše, Rakušana...)*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Y_tkrY2Ar-U&t=204s

Monolog

Projev 1 (*Vystoupení předsedkyně TOP 09 Markéty Pekarové Adamové*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fTWZuqjfxIY>

Projev 2 (*Markéta Pekarová Adamová na zahájení horké fáze kampaně*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7E45EEgtv9k>

Projev 3 (*Nic jsme nevyřešili, sáhněte si do svědomí. Pekarová ve Sněmovně kárala poslance*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Y6BeuSrPwxo>

Projev 4 (*Adamová: Dosavadními symboly vládní pomoci se staly vyhořelý server a nekončící chaos*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=kpt_QP6RNdY

Projev 5 (*Markéta Pekarová Adamová na online demonstraci Rok změny!*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q7WI9XefiAw>

Projev 6 (*Minuta pro Senát – Markéta Pekarová Adamová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-syxtxj3rKg>

ALENA SCHILLEROVÁ

Dialog

Projev 1 (*Pekarová ostře k Babišovi: Používá slovník jako Putin. Jste zoufalí, oponovala Schillerová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=e7UX6rcP5cc>

Projev 2 (*ALENA SCHILLEROVÁ: „Referendum o vystoupení z EU je mimo diskuzi.“ (ROZHOVOR)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Bm1PIYdbS74>

Projev 3 (*SCHILLEROVÁ vs. ANGLIČTINA (bonus z Patreonu)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zeEygW-4Lnc>

Projev 4 (*Nejlepší hlášky z vyhrocené Partie: Kouzelná babička Schillerová, třesky i nejhorší ministryně*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=I4MIFT_sM6E

Projev 5 (*Rozhovor s ČT (29. 12. 2021)*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Dl0ViKIquzw>

Projev 6 (*Hádka ve studiu: Z toho, co říká pan Bartoš, se lidé nenají, kritizovala Schillerová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Q7hoIxSzIJQ>

Monolog

Projev 1 (*Schillerová kritizuje Fialův projev: Obrovské zklamání, vláda začala úplně špatně*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=v-u5aPi6qes>

Projev 2 (*Alena Schillerová na dnešní tiskovce*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DupSY5MOcg0>

Projev 3 (*Fialův projev? Zklamání. Ať přestane fňukat a chová se jako chlap, zlobí se Schillerová*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UcZZFOcYkMY>

Projev 4 (*Jsem rád, že Alenka zvládá reagovat na ty nesmysly a nepravdy s takovým nadhledem a božským klidem*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TalyCs5wpJo>

Projev 5 (*Projev ministryně financí při třetím čtení Zákona o státním rozpočtu 2021 v Poslanecké sněmovně*)

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rXo4QoYN-UE>

Projev 6 (*Projev v Senátu ke zmrazení platů politiků 27. 10. 2021*)

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=tn-ppget_TE

SEZNAMY

Seznam obrázků

Obr. 1 – Formantová pole českých vokálů.....	16
Obr. 2 – Andrej Babiš: Realizace krátkých vokálů.....	38
Obr. 3 – Andrej Babiš: Realizace dlouhých vokálů.....	38
Obr. 4 – Ivan Bartoš: Realizace krátkých vokálů	40
Obr. 5 – Ivan Bartoš: Realizace dlouhých vokálů	40
Obr. 6 – Petr Fiala: Realizace krátkých vokálů	42
Obr. 7 – Petr Fiala: Realizace dlouhých vokálů	42
Obr. 8 – Jana Černochová: Realizace krátkých vokálů	44
Obr. 9 – Jana Černochová: Realizace dlouhých vokálů	44
Obr. 10 – Markéta Pekarová Adamová: Realizace krátkých vokálů.....	46
Obr. 11 – Markéta Pekarová Adamová: Realizace dlouhých vokálů	46
Obr. 12 – Alena Schillerová: Realizace krátkých vokálů.....	48
Obr. 13 – Alena Schillerová: Realizace dlouhých vokálů	48
Obr. 14 – Délka vokálů Andreje Babiše	50
Obr. 15 – Délka vokálů Ivana Bartoše.....	51
Obr. 16 – Délka vokálů Petra Fialy	52
Obr. 17 – Délka vokálů Jany Černochové.....	53
Obr. 18 – Délka vokálů Markéty Pekarové Adamové	54
Obr. 19 – Délka vokálů Aleny Schillerové	55
Obr. 20 – Procentuální redukce rázu před vokálem u jednotlivých mluvčích	62
Obr. 21 – Procentuální správnost intonace u jednotlivých mluvčích	67
Obr. 22 – Procentuální správnost frázování u jednotlivých mluvčích.....	70
Obr. 23 – Hodnoty průměrného mluvního tempa u jednotlivých mluvčích.....	72

Seznam tabulek

Tab. 1 – Základní klasifikace vokálů v češtině – vokální trojúhelník.....	15
Tab. 2 – Souhrnná frekvenční pásma F1 a F2	15
Tab. 3 – Referenční hodnoty kvantity vokálů dle nejnovějších studií.....	17
Tab. 4 – Andrej Babiš: Směrodatná odchylka kvantity vokálů.....	50
Tab. 5 – Ivan Bartoš: Směrodatná odchylka kvantity vokálů	51
Tab. 6 – Petr Fiala: Směrodatná odchylka kvantity vokálů	52
Tab. 7 – Jana Černochová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů.....	53
Tab. 8 – Markéta Pekarová Adamová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů	54
Tab. 9 – Alena Schillerová: Směrodatná odchylka kvantity vokálů	55
Tab. 10 – Poměr dlouhých a krátkých vokálů všech mluvčích.....	56
Tab. 11 – Hodnoty průměrného mluvního tempa u jednotlivých mluvčích.....	72

Seznam příloh

Příloha 1 – Klasifikace českých konsonantů	90
Příloha 2 – Ortografický přepis projevů Andreje Babiše	91
Příloha 3 – Ortografický přepis projevů Ivana Bartoše	93
Příloha 4 – Ortografický přepis projevů Petra Fialy	95
Příloha 5 – Ortografický přepis projevů Jany Černochové.....	97
Příloha 6 – Ortografický přepis projevů Markéty Pekarové Adamové	99
Příloha 7 – Ortografický přepis projevů Aleny Schillerové	101
Příloha 8 – Průměrné hodnoty formantů F1 a F2.....	103
Příloha 9 – Výsledky redukce rázu.....	104
Příloha 10 – Výsledky intonace.....	105
Příloha 11 – Výsledky frázování	106
Příloha 12 – Výsledky mluvní tempo	107

+ CD s audiozáznamy projevů

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 – KLASIFIKACE ČESKÝCH KONSONANTŮ³³

místo artikulace															
labiální		alveolární						palatální		velární		laryngální			
		bilabiální	labiodentální	prealveolární	alveolární	postalveolární									
znělost (+ znělé, – neznělé)	–	+	–	+	–	+	–	+	–	+	–	+	–	+	
	p	b			t	d		ʈ	dʰ	k	g	ʔ			
okluzivy		m		ɱ		n			ɳ		ŋ				
semiokluzivy					c	ɟ	ʑ								
konstruktivy			f	v	s	z	ʒ			x	ɣ	h			
vibranty	frikativní						ɬ								
	aproximativní					r									
aproximanty	laterální					l									
	centrální								j						
akustické/auditivní hledisko O = obstruent S = sonora															

³³ Přejato z <https://fon.webnode.cz/vyukove-materialy/>

PŘÍLOHA 2 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ ANDREJE BABIŠE

Dialog

Projev 1 (*Rychlá zpráva – premiér ČR Andrej Babiš: Pokud Hnutí ve volbách neuspěje, končím s politikou*)

No že na ni mám málo času, de facto ani moc nedělám, protože jako vláda máme strašně moc úkolů ohledně očkování a ohledně návratu dětí do škol a vracení do normálu, rozpočet, takže ta kampaň je časově omezena.

Projev 2 (*Rozhovor s Andrejem Babišem – lidský život není kompromis*)

No říkám tomu, že pan Veselý lže, a já jsem s ním jednal na poslaneckém klubu ČSSD, když ČSSD kladla podmínky na schválení rozpočtu v kontextu požadavků KSČM. Není to pravda a samozřejmě pan Michálek, to je stejný, takže my jsme jednali všichni předsedové parlamentních stran ve čtvrtek z mé iniciativy, všichni tam byli, tak se zeptejte dalších.

Projev 3 (*Rozhovor s ČT 24 (31. 1. 2017)*)

Proč bych vám já měl sdělovat všechny moje příjmy? Sorry jako. Vy sdělujete někomu příjmy? Nebo kdo tady sděluje příjmy za posledních dvacet dva let? Co vám je vůbec do toho jako? Mě se nikdo neptal na moje příjmy. Já jsem měl nedaňové příjmy a daňové priznatelné příjmy stačily bohatě na nákup dluhopisů.

Projev 4 (*Rozhovor s CNN Prima News (18. 8. 2022)*)

Ne mě to baví, protože samozřejmě paní předsedkyně za prvé říká, že vláda tady není pro lidi, to je taky jako překvapení. No a ten svetr je slavná teďka vlastně běhá po sítích, že je jako módní návrhářka, tam je taková postava zahalená v totálně obrovském svetr. Takže evidentně to lidi baví a bohužel to jenom reprezentuje tu aroganci a pohrdání lidma.

Projev 5 (*Pětikoalice je nová totalita, vyhrožovali nám, zuřil Babiš. Pološilenec, reagoval Skopec*)

Ten pán, ani nevím, jak se jmenuje, je kamarád jejího manžele, který zbaběle se jí nezastal. Tady měl sedět pan Mráček a říct, ano, je to můj kamarád, moje žena je v tom nevinně, dejte jí pokoj. To měl udělat, ten zbabělec.

Projev 6 (*Rozhovor s CNN Prima News (29. 6. 2022)*)

Tak problém je právě, že se vede diskuse, že tu vládu nikdo neřídí, že není akční, že pan premiér nerozděluje úkoly, neříká přesně ministrům, co mají dělat. Takže ano, to je nějaký zdroj peněz, ale tato vláda vlastně se nestará o zdroje peněz. Má dva tisíce miliard v Evropské unii. Teďka včera rozhodli, že ČEZ si vezmou jenom osmnáct miliard.

Monolog

Projev 1 (*Projev předsedy vlády Andreje Babiše u příležitosti Dne vzniku samostatného československého státu*)

Vážení spoluobčané, dámy a pánové. Stejně jako loni, tak i letos je dnešní sváteční den jiný. Stejně jako loni, tak i letos do oslav dvacátého osmého října zasáhla nemoc. Loni to byla pandemie covidu, letos se k ní ještě přidala nemoc pana prezidenta.

Projev 2 (*Vystavíme účet vládě na mimořádné schůzi 1. září*)

Ale je to hlavně o neschopnosti vlády něco řešit. Něco řešit pro lidi. Ta vláda by měla skončit. Ti ministři, který jsou nekompetentní, který nemluví cizími jazyky, který nejsou schopni nic prosadit ani v zahraničí. Emisní povolenky, pane premiére, co jste s tím udělal? To má hlavní dopad na na elektřinu a další.

Projev 3 (*Babiš: Fialovi gratuluji, ANO je však nejsilnější strana a chci jednat o vládě*)

Samozřejmě opakovaně zdůrazňovali hlavně pandemii, potom samozřejmě byl střet zájmů, který neexistuje, a do toho Bečva, a teďka Francie a ještě mého syna do toho zatáhli. No a na začátku byl pan Rychetský, který samozřejmě dělal nějaké náležitosti.

Projev 4 (Projev v poslanecké sněmovně (3. 5. 2022))

V Hypernově v Čestlicích, tam chodím nakupovat rohlík. Ted'ka jsem byl na bezezbytkové dietě. Dneska jsem byl na magnetické rezonanci a konečně můžu začít jíst. Takže tam mají rohlík za dvě třicet. A ještě domácí mají za čtyři devadesát, to ho tam dělaj. Tak si představte, že je tam jeden rohlík a ted'ka tam přijde sto lidí a všichni chtějí rohlík.

Projev 5 (Jurečka vzkazuje: Když Putin zavře kohoutky s plynem, pomůže kravský trus)

Pan ministr zemědělství říká, že nejdřív bude kontrolovat marži řetězců, potom zjistil, že je to hloupost, tak ted'ka chce zrušit slevy, takže chce navýšit ceny potravin, jen abyste tomu rozuměli. No a co nám sdělil, pan trojnásobný ministr?

Projev 6 (Pekarová Adamová říká: „Holt si vezmou další svetr!“)

Pan Síkela tvrdí, že je to nouzový řešení, ale v tý vyhlášce se stanovuje, že teplota osmnáct stupňů má být v kuchyních, jídelnách nebo dětských pokojích. V koupelnách by měla teplota klesnout z orientačních dvacet čtyři na devatenáct. V předsíních nebo chodbách je podle EPO současná orientační teplota patnáct stupňů.

PŘÍLOHA 3 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ IVANA BARTOŠE

Dialog

Projev 1 (*Ivan Bartoš: Po volbách mě utěšovali rodiče!*)

A byl to docela mazec, máte pravdu, nejenom z toho politického pohledu, ale ta Česká republika už víc než rok prochází velmi těžkejma zkouškama, ať je to v oblasti lidského života, rodinného života, vzdělávání, i když lidi podnikaj, firemní. Není není to lehký období.

Projev 2 (*Ivan Bartoš: Občanku v telefonu chceme mít do roku 2023*)

Tak já jsem rád, že to zaznělo od Petra Fialy, tak my už nemáme moc na výběr, on on si to vzal jako šestou prioritu svoji osobní a hovoří o roku dva tisíce dvacet tři. Tam běží ještě nějaká evropská legislativa, ale my my to taky vyvíjíme. A to se také musí potkat, aby jsme nevyvíjeli něco, co pak nebude funkční a použitelné třeba v zahraničí. A vy už samozřejmě dneska jako se můžete, řidičák už nosit nemusíte, ale ne že by byl v telefonu, ale policista, který kontroluje, jestli máte řidičský průkaz, kouká do centrálního systému.

Projev 3 (*Ivan Bartoš pro ROMEA TV u příležitosti Památného dne romského holokaustu*)

Já nevím, možná tím, že jsem na této akci ještě jako opoziční politik Poslanecké sněmovně vystupoval, a měl jsem možnost v rámci připomínky Nezapomínáme i číst část těch jmen, které jsou součástí této vzpomínkové akce. Stejně tak tady vystupovala moje manželka, ono to asi není v jaké pozici člověk je, ale jak té věci přemýšlí.

Projev 4 (*ISSS 2022, Rozhovor – Ivan Bartoš*)

Tak musíme se dívat na státní správu a její služby jako na služby lidem. Takže hlavní priorita je zlidštit ten eGovernment pro občany tak, aby z telefonu nebo z (jednodu) Portálu občana prostě mohli ovládat ty každodenní činnosti, pokud ten stát od nich něco chce, aby si to pokud možno vyřídil sám. A když chcete využít nějakou službu, aby byla jednoduchá.

Projev 5 (*Bartoš: Kauzy STAN poškozují celou vládu. Za daných podmínek bychom s nimi do voleb znovu nešli*)

Tady v téhle této komunální komunální politika, ale stranu reprezentují konkrétní lidé, a když se někdo chová takto, tak je asi v zájmu každé partaje, aby prostě měla mechanismy, kdy reprezentanti nebudou mít rasistické vtípky a nebudou to vyprávět k pobavení, a což je jedna věc nějakým způsobem vedení politiky, ale pak jsou zde i teda ty věci, které se týkaly pana Hlubučka.

Projev 6 (*Hádka ve studiu: Z toho, co říká pan Bartoš, se lidé nenají, kritizovala Schillerová*)

Hovoří se o navýšení rodičovské. Řešíme opět navýšení slevu na poplatníka, s tím přišel Mikuláš Ferjenčík. Mimo jiné jsme chtěli navyšovat rodičovskou automaticky, když vy jste byli vládní stranou, tak to sněmovnou neprošlo. Jedna otázka, která podle mě je stole, já se k ní asi budu vracet, je podívat se třeba na rakouský nebo britský model, který řeší ty ceny energií.

Monolog

Projev 1 (*Vystoupení předsedy Pirátů Ivana Bartoše*)

Dobré dopoledne všem, pane předsedo, pane premiére, dámy a pánové, kolegyně a kolegové ze sněmovny, ale i z vlády, já bych vám nejdříve chtěl poděkovat za pozvání na váš třicátý, tedy jubilejní kongres a také ještě jednou společně s dalšími poblahopřát k výsledkům ve sněmovních volbách.

Projev 2 (*Ivan Bartoš: Politické hejtíčky #3*)

Jestli to je legrační nebo veselý, já si myslím, že je důležitý myslet na budoucnost. Hele, budoucnost čeká prostě každého z nás, to je zejtra, to je za rok, to je třeba za deset let, a podle mě je hodně důležité, v jaké zemi za tuhle dobu budeme žít. Jestli budeme žít v zemi, která je zadlužená, která pošlapává lidské práva, míří zase někam na východ. To už jsme tady přece měli.

Projev 3 (*Přejeme všem šťastný, úspěšný a zdravý rok 2022*)

Pandemii covid devatenáct se nám bohužel stále nepodařilo porazit, a ta si vybrala svoji daň. Zdravotní, ekonomickou i společenskou. A bohužel zasáhla do života mnoha rodin. Dlouhé lockdowny vedly k vyššímu výskytu duševních problémů, řada podnikatelů a živnostníků přišla o svůj byznys.

Projev 4 (*Bartoš usměrnil Schillerovou*)

Pana Mikuláše Ferjenčíka, který se věnuje politické práci deset let, do Poslanecké sněmovny zvolili lidi pro jeho kvality. Vás, do Poslanecké, Poslaneckou sněmovnou jste neprošla, do vaší pozice ministryně si vás vybral pan premiér Andrej Babiš.

Projev 5 (*Ivan Bartoš: Mám fóbii ze škraloupu a knoflíků | PeepShow | MALL.TV*)

Tak pokud se nám podaří v tý politice uspět, tak v český politice, a v tu dobu třeba ve vládě, a já jsem vystudovanej knihovník, takže stejně mým největším životním snem je mít super knihovnictví knihkupectví s kavárnou, a prostě číst ty knížky, ale to by ten svět kolem musel prostě fungovat tak, aby v něm mohl člověk svobodně žít.

Projev 6 (*Závěrečné slovo Ivana Bartoše*)

Můžeme i po těch volbách spojit tu rozdělenou zemi, a je to i velká výzva, jak řešit ty nejpálčivější problémy, ať jsou to exekuce, ochrana přírody, složitý život v regionech, digitalizace, vzdělávání nebo i tu důchodovou reformu. A my jsme země skutečně šikovných lidí, my, když budeme zvoleni, nebudeme krást, nebudeme lhát a skutečně spolu s vámi vrátíme naši zemi budoucnost.

PŘÍLOHA 4 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ PETRA FIALY

Dialog

Projev 1 (*Petr Fiala: Do koalice s ANO nepůjdeme, ale přísahat je pitomost*)

Pravicový volič, volič, který se pohybuje od středu doprava, má teď ještě jednu výhodu, a to je, že my jsme spojili síly s nám blízkými stranami a udělali jsme koalici Spolu. Takže volič se dnes nemusí obávat, že hlas, jeho hlas, nebude dostatečně silný, nebo že se úplně ztratí, a nemusí přemýšlet nad tím, jestli tuhle stranu nebo jinou.

Projev 2 (*Fiala v Partii: Moje paní mě za projev pochválila. Říct lidem pravdu nebylo jednoduché*)

Moje paní mě za ten projev pochválila, tak to je pro mě velké ocenění. A já dostávám dost pozitivních reakcí. Já samozřejmě nejsem rád, že jsem musel mít první novoroční projev v takové situaci, že jsem musel lidem říct pravdu, že ten letošní rok vůbec nebude jednoduchý, že nás čeká všechny opravdu složitý rok.

Projev 3 (*Petr Fiala – Zastropování cen je nesmysl*)

No a to je úplně nesmysl a jenom prosím všechny, ať tomu nevěří. A nedělá to skoro žádná evropská země, a nedělá to z dobrých důvodů. Tak když zastropujete ceny, tak to někdo musí zaplatit. A kdo to zaplatí? To nezaplatí ten obchodník, kterému to zastropujete, to zaplatí stát. A co je to stát? To zaplatí lidé.

Projev 4 (*Petr Fiala vysvětlil Janu Hamáčkovi, jak funguje rozpočet*)

Jenom aby si aby si lidi představili, co to, co to jsou za nesmysly, co to vykládá pan první místopředseda vlády Hamáček o tom zvyšování na té příjmové stránce, že budu teda zvedat daně. Tak jako víte, kolik je příjem státního, já vás nezkouším, já vám to řeknu, státního rozpočtu z DPH, to je čtyři sta dvacet šest miliard korun.

Projev 5 (*Petr Fiala | Snídaně s Novou | Nova (16. 2. 2022)*)

Tak na jedné straně nemohu říct, že bych byl na tu funkci úplně nepřipraven, už jsem nějaké instituce řídil, třeba Masarykovu Univerzitu nebo ministerstvo, a taky jsem se osm let, dlouhých osm let v opozici na to připravoval, na druhé straně ale, je to velká odpovědnost, a tu funkci jsem převzal v situaci, která vůbec není jednoduchá, to nemusím divákům říkat, čemu tady všemu čelíme.

Projev 6 (*Petr Fiala – Otázky a odpovědi z Kramářovy vily*)

My jsme ty dávky upravili, upravili jsme je tak, aby byly pro tento případ využitelné, a taky jsme spustili, a to je důležité, informační kampaň, aby lidé opravdu věděli, kdo na tu dávku má nárok, jak o ni mohou požádat, co to pro ně znamená.

Monolog

Projev 1 (*Projev předsedy vlády Petra Fialy na demonstraci Milionu chviliek pro demokracii na podporu Ukrajiny*)

Dobré odpoledne, dámy a pánové, já jsem sem přišel především proto, abych vám poděkoval. Děkuji vám za vaši podporu svobodné a nezávislé Ukrajině. Děkuji vám za vaši oddanost demokracii. A děkuji vám za váš odpor vůči imperiálním choutkám Ruska, které ohrožují východní a střední Evropu. Děkuji vám.

Projev 2 (*Předseda vlády Petr Fiala ke Dni země*)

První významný krok už naše vláda udělala, a to zahájením tendru na dostavbu jaderné elektrárny v Dukovanech. To však nestačí. Musíme podniknout další kroky k tomu, abychom bez ruského plynu zvládli další zimu, abychom zajistili alternativní dodávky, a zároveň abychom našim občanům pomohli zvládnout ten obrovský růst cen.

Projev 3 (Projev premiéra: Fiala upozornil na tři nebezpečí, která Česku v roce 2022 hrozí, varoval Fiala)

Budou nás trápit problémy, které přicházejí z venku, ale i problémy, které jsme si zavinili sami. Hlavně tím, že předchozí vláda jen málo dbala na naši budoucnost a doslova žila ze dne na den. Chovala se, jako by Česká republika nepotřebovala akutně řešit nové zdroje energií pro naše domácnosti a náš průmysl.

Projev 4 (Obrovské problémy po Babišovi i Zemanovo zdraví. Nejsilnější výroky Petra Fialy v Partii)

My jsme si dali opravdu, skoro bych řekl šibeniční termín. Dali jsme si termín osmého listopadu, že chceme mít podepsanou koaliční smlouvu. Udělali jsme to, protože vidíme na jedné straně ten silný mandát od voličů a tu vůli, aby tady byla změna. Opravdu vládla tato tato vláda na formátu dvou koalic pěti politických stran a současně vidíme ty obrovské problémy, které po Babišově vládě tady zůstávají.

Projev 5 (Závěrečné slovo předsedy ODS Petra Fialy)

Já jsem ve svém nominačním projevu řekl, že boj o charakter České republiky loňskými volbami neskončil, že se jenom přesunul do další fáze. Už na podzim nás čekají komunální a senátní volby, kde ten boj bude pokračovat. Mysleme, prosím, na to, nepropadněme sebeuspokojení, sebechvále.

Projev 6 (Petr Fiala: Vždy si rád připomenou 17. listopad přímo na Národní)

Já jsem vždycky rád, když si sedmnáctý listopad tady mohu připomenout na Národní třídě. Vidím, co to znamená pro lidi, vidím to nadšení. Dnes slavíme sedmnáctý listopad ve zvláštní situaci, protože poprvé nemáme v Parlamentu komunisty a většinu v Poslanecké sněmovně mají politické strany, které se hlásí k odkazu sedmnáctého listopadu. Myslím si, že to je krásné, radostné, ale taky hodně zavazující.

PŘÍLOHA 5 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ JANY ČERNOCHOVÉ

Dialog

Projev 1 (*Jana Černochová: Neshody s prezidentem ohledně Ukrajiny vnímám trochu jako problém*)

Tak podle těch posledních vyjádření z dnešního dne i ze včerejšího večera, tak podle mého názoru ještě stále existuje naděje k nějakému diplomatickému řešení, všichni v to věříme, všichni v to doufáme, protože skutečně ta situace tam vy eskalovala velice vážně.

Projev 2 (*Na Ukrajině umírají lidé. Nemůžeme jejich krev vykupovat levným ruským plynem, říká Černochová*)

Přijde mi naprosto nelogické, že pokud se něco takového odehrává vlastně v zemi, která patří do stejného civilizačního pásma jako Česká republika nebo i většina zemí Severoatlantické aliance či Evropské unie. Takže vlastně tady neexistuje žádná možnost.

Projev 3 (*Jana Černochová v Prostoru X: Jsem přesvědčená o síle důkazů v kauze výbuchu ve Vrběticích*)

Víte, já se v tom bezpečnostně obranném prostředí pohybuji prakticky od roku dva tisíce deset, kdy jsem se stala poslankyní. Zažila jsem si hodně výborů, hodně různých komisí, hodně prezentací, hodně různých kauz, a vždycky, když nám byla takováhle záležitost tohohle toho typu prezentovaná, tak jsem nějaké otázky v hlavě měla.

Projev 4 (*Jana Černochová: Vydávat 2 % HDP na obranu je náš závazek a závazky se mají plnit*)

Pan Hamáček každou chvíli říká něco jiného. Ještě v roce dva tisíce devatenáct, když tady probíhaly i nějaké výzvy Donalda Trampa, aby členské státy přispívaly ne dvěma dvěma procenty, ale čtyřmi procenty, tak pan Hamáček řekl, že ne, že dvě procenta jsou dostačující.

Projev 5 (*Jana Černochová: Je zapotřebí si vážit válečných veteránů*)

Myslím, že obecně k tomu, že by se do armády mělo investovat více finančních prostředků, tak na tom panuje shoda, stejně tak panuje shoda na tom, že je zapotřebí si vážit válečných veteránů, ať už těch druhoválečných, prvoválečných, nebo i těch novodobých. Není to ale pouze o té zdravotní péči v těch zařízeních.

Projev 6 (*Jana Černochová: Jednodušší proces vysílání vojáků do zahraničí zvyšuje šanci na úspěšnou akci*)

Byli zajati občané České republiky a šance na jejich záchranu, tu mohl snižovat fakt, tu šanci, že pokud bychom chtěli vyslat někam třeba i naše speciální síly, tak se o tom musí rozhodovat tak, že bude rozhodovat jedna komora Parlamentu, její výbor, druhá komora Parlamentu, její výbor.

Monolog

Projev 1 (*Projev ministryně obrany na mimořádné schůzi Senátu ČR*)

Pár set kilometrů od nás drtí bezohledný ruský barbar Putin Ukrajinu, a uvádí při tom naprosto nesmyslné důvody. Ukrajina, podněcována západem, ho prý ohrožuje. On se jen brání a chce ji denacifikovat. Ano, je to absurdní a připomíná to Orwelovo „*Válka je mír, svoboda je otroctví a nevědomost je síla*“.

Projev 2 (*Projev ministryně obrany Jany Černochové*)

Máme dominantní postavení ve vládě, můžeme určovat směřování naší země. Můžeme uplatnit své zkušenosti, a můžeme přidat i to, co populistická hnutí vůdcovského typu neumí. Provést naši zemi skylou a charybdou.

Projev 3 (*Projev ministryně obrany na mimořádné schůzi Sněmovny*)

Nesmíme také dopustit, aby ruská propaganda a interpretace vývoje na Ukrajině ovládla veřejný prostor a překryla skutečnou podstatu, tedy že Rusko Rusko přistoupilo ke kroku, který není ospravedlnitelný žádným argumentem.

Projev 4 (*Vánoční přání ministryně obrany Jany Černochové*)

Armáda je v této situaci v naší zemi oporou, a neumím si představit, jak by bez našeho resortu fungovala hygiena, očkování nebo nemocnice či domovy seniorů. Děkuji i všem, kdo slouží v zahraničních operacích, v Evropě, na středním východě, ale i v Africe.

Projev 5 (*Uvedení ministryně obrany Jany Černochové do funkce*)

Já jsem si ten resort vybrala, vybrala jsem si ho a snažila jsem se na jeho složitosti připravovat poměrně dlouhou dobu. Vy z vás, kteří jste moje výroky v minulosti sledovali, tak víte, že jsem velký podporovatel toho, aby modernizace Armády České republiky tak nabrala rychlejší tempo.

Projev 6 (*Ministryně obrany navštívila 7. mechanizovanou brigádu*)

Chceme nabírat vojáky, a ty chtějí sloužit v armádě jednadvacátého století a chtějí jezdit, používat techniku, která tomu jednadvacátého století odpovídá, takže je pro nás skutečně prioritou to, abychom těžkou brigádu vybavili, aby měli prostě odpovídající techniku a aby měli odpovídající počty lidí.

PŘÍLOHA 6 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ MARKÉTY PEKAROVÉ ADAMOVÉ

Dialog

Projev 1 (*Pekarová ostře k Babišovi: Používá slovník jako Putin. Jste zoufalí, oponovala Schillerová*)

Určitě to znepokojivé je, já si myslím, že je důležité si uvědomit, a to úplně každý z nás a všichni občané, ať už je fandí té či oné straně, že to ničemu nepřispívá a není to nic pozitivního pro nás všechny, a že je důležité, i když projevujeme nesouhlas, tak ho projevovat vždycky slušně v mezích právě nějaké slušnosti.

Projev 2 (*Markéta Pekarová Adamová: Kapra mi nikdy líto nebylo!*)

Zatím mi ho změnila v takových věcech, jako že musím mít ochranku třeba, a ta není úplně jednoduché někdy, ale zároveň jsou to samozřejmě i povinnosti, které dřív nebyly, a i já musím říct, že jsem šla s tím do toho, že jsem si vědoma všech těch úkolů, zodpovědnosti, které to nese, a jsem vlastně v tomhle směru za těch několik týdnů, protože teď už je to přes měsíc, tak celkem na tu funkci už, řekněme, zvyklá.

Projev 3 (*Svetr je připomínka toho, že na úsporách se může podílet každý. Jsme zvyklí přetápět, říká Pekarová*)

Na druhou stranu si myslím, že ten můj výrok, který je často sice vytržený z kontextu pak používán dál, o tom, že svetrem můžeme bojovat proti Putinovi, tak je vlastně připomínkou toho, že každý máme možnost, nebo většina z nás, máme možnost nějakým způsobem se podílet na těch úsporách.

Projev 4 (*My si tykáme? Emoce v Partii. Okamura se utrhl na Pekarovou, ta se ohradila*)

Tak já si myslím, že je férové říci před volbami, s kým bychom byli schopni sestavit koalici, ochotni sestavit koalici a prosazovat programy, protože já prostě nechci, aby pan Okamura byl ministrem vnitra. SPD tady má na svědomí to, že jako jediná strana vygenerovala za těch třicet let.

Projev 5 (*Hádka v Partii: Ať dva miliony za fotky Schillerové zaplatí ANO, ne občané, zlobí se Pekarová*)

Myslím si, že je bezmála čtyřicet milionů není zas tak špatná úspora, zvláště když vezmeme v potaz, že hnutí ANO považuje za běžné a normální, aby se ministryni, členové vlády, platili dva fotografové sto padesát tisíc měsíčně zhruba, doufám, že jste, pane místopředsedo, už požádal svoji kolegyni o to, aby tyto peníze vrátila, daňoví poplatníci to přece nebudou platit za ni, anebo že to uhradí hnutí ANO. Já si myslím, že to je běžná praxe.

Projev 6 (*USA, nebo Rusko? (názor Babiše, Pekarové, Hamáčka, Dolejše, Bartoše, Rakušana...)*)

Já si myslím, že tam nikdo z nás nejezdíme, studovat nebo posílat neposíláme, málokdo posílá své děti na moskevskou univerzitu, právě jenom možná ty, kteří studují ruštinu. A nebo že bysme tam jezdili jako s velkou chutí na dovolené, no tak dá se určitě, ale jako moc takových lidí neznám. A znám spoustu obdivovatelů Ruska, ale přesto tam nikam takhle přesně nepojedou, nepošlou ty děti studovat a ani odtamtud nemají žádné zboží. Proč asi?

Monolog

Projev 1 (*Vystoupení předsedkyně TOP 09 Markéty Pekarové Adamové*)

Zároveň jsem tehdy právě ve svém projevu říkala, že si přeji, abychom spolupracovali, už se tehdy rodila spolupráce v některých senátních obvodech, právě třeba v oblasti Moravskoslezského kraje a děkovala jsem za tady tuto naši spolupráci.

Projev 2 (*Markéta Pekarová Adamová na zahájení horké fáze kampaně*)

Naše vláda řeší životně důležitý úkol. Měníme Česko ze závislé společnosti na samostatnou. Změnili jsme Česko ze země, která se před diktátorem Putinem hrbila, na zemi, která se mu hrdě postavila.

Projev 3 (*Nic jsme nevyřešili, sáhněte si do svědomí. Pekarová ve Sněmovně kárala poslance*)

A nemyslíte si, že právě to je ten, ta příčina toho, proč v těch výborech například i v UPV není té agendy tolik? Opoziční okénko. Věc, na kterou velmi často reagujete. My jsme v opozici zažívali něco jako opoziční okénko tak jednou za půl roku, za rok. Připomeňte mí, přátelé, kolegové, jestli to tak bylo, prostřednictvím paní předsedající.

Projev 4 (*Adamová: Dosavadními symboly vládní pomoci se staly vyhořelý server a nekončící chaos*)

Ty jsou zejména pro mnohé podnikatele, kteří mají dokonce zakázáno podnikat, naprosto devastační. TOP 09 už v minulém roce, konkrétně tedy na konci léta, předložila zákon, takzvaný odškodňovací zákon, který by vnesl do kompenzací, právě pro tyto postižené obory, podnikatele a živnostníky, jasná pravidla.

Projev 5 (*Markéta Pekarová Adamová na online demonstraci Rok změny!*)

Ještě v říjnu toho roku byl Václav Havel zatčen. Zdaleka ne poprvé. Ale už jenom několik málo týdnů poté byl hlavním řečníkem k statisícovému davům, hlavní tváří sametu. Více než čtyřicet let temného období dvacátého století v Československu se završilo.

Projev 6 (*Minuta pro Senát – Markéta Pekarová Adamová*)

Senát je trnem v oku těm, kterým velmi nevyhovuje, že naše demokracie se může opírat právě o něj jako svoji pojistku, tedy že nelze změnit ústavu bez toho, aby i senátoři s tím souhlasili, že má celou řadu dalších nezastupitelných funkcí.

PŘÍLOHA 7 – ORTOGRAFICKÝ PŘEPIS PROJEVŮ ALENY SCHILLEROVÉ

Dialog

Projev 1 (*Pekarová ostře k Babišovi: Používá slovník jako Putin. Jste zoufalí, oponovala Schillerová*)

Mě to trápí velmi, a tady se asi shodneme, teď, když slyším slova paní předsedkyně, nesmí ale zůstat u těch slov, musí prostě politici aktivně se takto vyjadřovat. Víte, já už mám několik let na svém twitrovém účtu tři sta let starý citát, který rezonuje s mojí duší. Ten citát zní: „*Nesouhlasím s tím, co říkáte, ale navždy budu bránit vaše právo to říkat*“.

Projev 2 (**ALENA SCHILLEROVÁ:** „*Referendum o vystoupení z EU je mimo diskuzi.*“ (ROZHOVOR))

Já samozřejmě budu konfrontovaná vždycky už s tím, že budu ministryně financí, která v historicky bude spojena s největšími schodky v historii naší země. To je prostě bez diskuze, a já řeknu to, co jsem řekla, já s tím umím žít. Já bych naopak neuměla žít s tím, že jsme těm lidem nepomohli, že jsme prostě nikomu nic nedali.

Projev 3 (**SCHILLEROVÁ vs. ANGLIČTINA** (bonus z Patreonu))

Já jsem měla normální vstup klasicky, jak z toho Malostranského jely takové ty reportáže, tak mě tam pozvali na odbornou normální vstup. No a jak jsem skončila, tak tam mě čekala sto šedesát osmička. A už mě tam začala prostě jakoby pronásledovat a začal tam někdo na mě mluvit anglicky. Já jsem jako řekla, že (pro) a teď začali za mnou jako běžet a já jsem se omluvila anglicky, že nemám čas.

Projev 4 (*Nejlepší hlášky z vyhocené Partie: Kouzelná babička Schillerová, třesky plesky i nejhorší ministryně*)

Tak teď se mě trochu zklamal, protože vy jste byl právě, já jsem to četla v médiích. Vy jste byl podporovatel toho snížení DPH jako rychlé pomoci. Teď je vidět, že prostě, promiňte mi, teď trochu nezdvořilost, že váš ekonomicky nevzdělaný šéf, a já já jsem věřila, že ho poučíte, že trochu vás zmasakroval, je ten doplatek na bydlení.

Projev 5 (*Rozhovor s ČT (29. 12. 2021)*)

Nemůžu to hodnotit dobře. Protože my jsme navrhli čtrnáct set, navrhli jsme tři a půl procenta učitelům, zdravotníkům, tedy jsme navrhli od osmé třídy osm šest procent a v podstatě jsou teď skupiny, které dostanou policisté, hasiči, celníci, vojáci sedm sedm set korun. Pak učitelé dostanou místo slíbených tři a půl procenta, které ještě ráno jim sliboval ministr školství, dostanou dvě procenta.

Projev 6 (*Hádka ve studiu: Z toho, co říká pan Bartoš, se lidé nenají, kritizovala Schillerová*)

My jsme hlavně navrhovali, leží to v parlamentu, my určitě budeme iniciovat, prostě pokud se k tomu nepřistoupí, nedostane se to na pořad, tak budeme iniciovat zase mimořádnou schůzi. Máme tam čtyři zákony, ale já bych jenom řekla obecně, tady to, co říká pan ministr, toho se fakt ti lidi nenají.

Monolog

Projev 1 (*Schillerová kritizuje Fialův projev: Obrovské zklamání, vláda začala úplně špatně*)

No, řeknu vám úplně upřímně, já jsem ho doposlouchala teď, jak jsem jela na tento vstup, obrovské zklamání, obrovské zklamání, to není to, co sliboval premiér Fiala, že bude spojovat občany této země, a i ty, kteří nevolili pětikoalici, tady skutečně jsem měla pocit, že pokračuje volební kampaň, kde prostě opět jsme slyšeli hesla.

Projev 2 (*Alena Schillerová na dnešní tiskovce*)

Další poslanecký návrh, který máme připravený, a který bude vložen, projednali jsme ho dnes na stínové vládě, je snížení DPH na pohonné hmoty na nulu. Čekali jsme, že k tomuto kroku přistoupí vláda. Čekali jsme, že vláda něco udělá pro lidi. Výsledek je pro lidi nula.

Projev 3 (*Fialův projev? Zklamání. Ať přestane fňukat a chová se jako chlap, zlobí se Schillerová*)

Ať pan premiér přestane fňukat, chová se jako chlap a konečně se k tomu postaví čelem. Tak za prvé, naše vláda potýkala se s obrovskou krizí, zdravotní, ekonomickou, srovnatelnou s touto krizí. Pořád jsme zůstali šestou nejméně zadluženou zemí v Evropské unii. Tato vláda už teď má naplánováno mnohem větší zadlužení, než jsme ho dosáhli my, a to ještě nedala nikomu vůbec nic.

Projev 4 (*Jsem rád, že Alenka zvládá reagovat na ty nesmysly a nepravdy s takovým nadhledem a božským klidem*)

To je střet dvou právních názorů, evropských úředníků a českých úředníků to nevyplácel pan Nekula, to nevyplácel žádný ministr, ty dotace, ty dotace vypláceli po celou dobu úředníci a úředníci jsou vázáni právními předpisy, žádný úředník se nebude chtít dobrovolně nechat zavřít, to znamená, dodržuje právní předpisy.

Projev 5 (*Projev ministryně financí při třetím čtení Zákona o státním rozpočtu 2021 v Poslanecké sněmovně*)

Schodek rozpočtu pro příští rok následuje po nejhlubší celosvětové recesi od konce druhé světové války. Bude realizován v roce, který se velmi pravděpodobně ponese v duchu jen mírného a křehkého oživení.

Projev 6 (*Projev v Senátu ke zmrazení platů politiků 27. 10. 2021*)

Cílem návrhu zákona je zmrazit platovou základnu představitelů státní moci na letošní úrovni po dobu následujících pěti let, tedy pro léta dva tisíce dvacet dva až dva tisíce dvacet šest. Pokud by ke schválení navržené úpravy nedošlo, došlo by ke skokovému navýšení platové základny již v lednu příštího roku.

PŘÍLOHA 8 – PRŮMĚRNÉ HODNOTY FORMANTŮ F1 A F2

		i	í	e	é	a	á	o	u	ú
Andrej Babiš	F1 Hz	410,89	400	512,56	535,12	645,94	605,28	512,29	429,24	451,12
	F2 Hz	1837,77	1865,32	1587,16	1496,36	1328,16	1261,36	994,48	1186,08	1169,76
Ivan Bartoš	F1 Hz	413,73	325,36	578,76	622,8	659,02	767,92	516,39	420,97	444,64
	F2 Hz	1823,3	2132,2	1659,4	1635,8	1379,44	1344,72	1098,34	1104,87	1182,04
Petr Fiala	F1 Hz	373,24	326,68	514,3	528,8	648,31	725,68	505,82	412,45	473,32
	F2 Hz	2117,8	2052,68	1610,41	1561,6	1291,57	1334	1033	989,09	1483,78
Jana Černochová	F1 Hz	461,2	375,88	563,04	663,36	755,32	819,16	542,42	422,8	420,44
	F2 Hz	2060,08	2067,64	1786,28	1761,88	1397,66	1416,4	1004,56	1043,7	1155,92
Markéta Pekarová Adamová	F1 Hz	490,46	407,76	608,82	699,96	775,58	907,56	549,56	436,58	399,8
	F2 Hz	1952,7	2336,8	1695,84	1697,68	1370,7	1488,5	1217,86	1124,76	1149,96
Alena Schillerová	F1 Hz	415,96	378,56	557,1	607,2	789,22	796,96	546,32	540,92	405,28
	F2 Hz	2068,46	2251,56	1791,08	1774,68	1423,54	1499	1192,08	1325,88	1191,68

PŘÍLOHA 9 – VÝSLEDKY REDUKCE RÁZU

Andrej Babiš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	8	4	4
	Projev 2	10	4	6
	Projev 3	1	1	0
	Projev 4	6	3	3
	Projev 5	4	3	1
	Projev 6	7	5	2
Monolog	Projev 1	6	2	4
	Projev 2	7	6	1
	Projev 3	6	3	3
	Projev 4	3	2	1
	Projev 5	2	1	1
	Projev 6	6	5	1
	Dohromady	66	39	27
	Procenta		59,09 %	40,91 %

Ivan Bartoš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	6	4	2
	Projev 2	15	7	8
	Projev 3	9	6	3
	Projev 4	8	2	6
	Projev 5	8	1	7
	Projev 6	6	3	3
Monolog	Projev 1	5	2	3
	Projev 2	1	1	0
	Projev 3	6	4	2
	Projev 4	1	1	0
	Projev 5	6	2	4
	Projev 6	9	7	2
	Dohromady	80	40	40
	Procenta		50 %	50 %

Petr Fiala				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	7	5	2
	Projev 2	3	3	0
	Projev 3	10	6	4
	Projev 4	3	1	2
	Projev 5	9	4	5
	Projev 6	7	7	0
Monolog	Projev 1	11	7	4
	Projev 2	10	7	3
	Projev 3	6	5	1
	Projev 4	7	3	4
	Projev 5	4	3	1
	Projev 6	3	2	1
	Dohromady	80	53	27
	Procenta		66,25 %	33,75 %

Jana Černochová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	4	3	1
	Projev 2	7	6	1
	Projev 3	4	3	1
	Projev 4	3	2	1
	Projev 5	7	7	0
	Projev 6	4	4	0
Monolog	Projev 1	14	12	2
	Projev 2	6	6	0
	Projev 3	8	8	0
	Projev 4	11	11	0
	Projev 5	3	1	2
	Projev 6	10	10	0
	Dohromady	81	73	8
	Procenta		91,03 %	8,97 %

Markéta Pekarová Adamová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	9	5	4
	Projev 2	10	7	3
	Projev 3	2	2	0
	Projev 4	5	5	0
	Projev 5	7	2	5
	Projev 6	10	9	1
Monolog	Projev 1	5	4	1
	Projev 2	1	1	0
	Projev 3	9	9	0
	Projev 4	4	4	0
	Projev 5	2	2	0
	Projev 6	5	5	0
	Dohromady	69	55	14
	Procenta		79,71 %	20,29 %

Alena Schillerová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	6	4	2
	Projev 2	2	2	0
	Projev 3	11	4	7
	Projev 4	2	2	0
	Projev 5	6	4	2
	Projev 6	5	2	3
Monolog	Projev 1	7	5	2
	Projev 2	2	2	0
	Projev 3	8	6	2
	Projev 4	7	7	0
	Projev 5	3	3	0
	Projev 6	3	2	1
	Dohromady	62	43	19
	Procenta		69,35 %	30,65 %

PŘÍLOHA 10 – VÝSLEDKY INTONACE

Andrej Babiš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	8	7	1
	Projev 2	10	6	4
	Projev 3	8	8	0
	Projev 4	9	5	4
	Projev 5	13	11	2
	Projev 6	13	6	7
Monolog	Projev 1	8	8	0
	Projev 2	11	8	3
	Projev 3	8	5	3
	Projev 4	12	11	1
	Projev 5	9	5	4
	Projev 6	9	8	1
Dohromady		118	88	30
Procenta			74,58 %	25,42 %

Ivan Bartoš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	10	7	3
	Projev 2	18	11	7
	Projev 3	8	5	3
	Projev 4	8	4	4
	Projev 5	10	3	7
	Projev 6	11	6	5
Monolog	Projev 1	9	8	1
	Projev 2	15	9	6
	Projev 3	8	7	1
	Projev 4	6	5	1
	Projev 5	8	5	3
	Projev 6	15	9	6
Dohromady		126	79	47
Procenta			62,70 %	37,30 %

Petr Fiala				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	13	9	4
	Projev 2	8	3	5
	Projev 3	12	10	2
	Projev 4	10	7	3
	Projev 5	12	8	4
	Projev 6	10	10	0
Monolog	Projev 1	9	9	0
	Projev 2	7	6	1
	Projev 3	9	8	1
	Projev 4	11	6	5
	Projev 5	8	7	1
	Projev 6	12	5	7
Dohromady		121	88	33
Procenta			72,73 %	27,27 %

Jana Černochová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	5	2	3
	Projev 2	4	3	1
	Projev 3	10	9	1
	Projev 4	8	5	3
	Projev 5	10	8	2
	Projev 6	9	8	1
Monolog	Projev 1	12	10	2
	Projev 2	6	6	0
	Projev 3	6	5	1
	Projev 4	11	10	1
	Projev 5	8	7	1
	Projev 6	9	7	2
Dohromady		98	80	18
Procenta			81,63 %	18,37 %

Markéta Pekarová Adamová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	11	7	4
	Projev 2	15	13	2
	Projev 3	9	9	0
	Projev 4	9	7	2
	Projev 5	16	16	0
	Projev 6	14	11	3
Monolog	Projev 1	6	6	0
	Projev 2	6	6	0
	Projev 3	16	15	1
	Projev 4	11	11	0
	Projev 5	5	5	0
	Projev 6	6	5	1
Dohromady		124	111	13
Procenta			89,52 %	10,48 %

Alena Schillerová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	12	8	4
	Projev 2	10	6	4
	Projev 3	11	6	5
	Projev 4	13	9	4
	Projev 5	13	11	2
	Projev 6	11	7	4
Monolog	Projev 1	14	10	4
	Projev 2	10	8	2
	Projev 3	12	8	4
	Projev 4	11	3	8
	Projev 5	3	3	0
	Projev 6	5	5	0
Dohromady		125	84	41
Procenta			67,20 %	32,80 %

PŘÍLOHA 11 – VÝSLEDKY FRÁZOVÁNÍ

Andrej Babiš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	8	7	1
	Projev 2	10	6	4
	Projev 3	8	8	0
	Projev 4	9	5	4
	Projev 5	13	11	2
	Projev 6	13	6	7
Monolog	Projev 1	8	8	0
	Projev 2	11	8	3
	Projev 3	8	5	3
	Projev 4	12	11	1
	Projev 5	9	5	4
	Projev 6	9	8	1
Dohromady		118	88	30
Procenta			74,58 %	25,42 %

Ivan Bartoš				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	10	7	3
	Projev 2	18	11	7
	Projev 3	8	5	3
	Projev 4	8	4	4
	Projev 5	10	3	7
	Projev 6	11	6	5
Monolog	Projev 1	9	8	1
	Projev 2	15	9	6
	Projev 3	8	7	1
	Projev 4	6	5	1
	Projev 5	8	5	3
	Projev 6	15	9	6
Dohromady		126	79	47
Procenta			62,70 %	37,30 %

Petr Fiala				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	13	9	4
	Projev 2	8	3	5
	Projev 3	12	10	2
	Projev 4	10	7	3
	Projev 5	12	8	4
	Projev 6	10	10	0
Monolog	Projev 1	9	9	0
	Projev 2	7	6	1
	Projev 3	9	8	1
	Projev 4	11	6	5
	Projev 5	8	7	1
	Projev 6	12	5	7
Dohromady		121	88	33
Procenta			72,73 %	27,27 %

Jana Černochová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	5	2	3
	Projev 2	4	3	1
	Projev 3	10	9	1
	Projev 4	8	5	3
	Projev 5	10	8	2
	Projev 6	9	8	1
Monolog	Projev 1	12	10	2
	Projev 2	6	6	0
	Projev 3	6	5	1
	Projev 4	11	10	1
	Projev 5	8	7	1
	Projev 6	9	7	2
Dohromady		98	80	18
Procenta			81,63 %	18,37 %

Markéta Pekarová Adamová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	11	7	4
	Projev 2	15	13	2
	Projev 3	9	9	0
	Projev 4	9	7	2
	Projev 5	16	16	0
	Projev 6	14	11	3
Monolog	Projev 1	6	6	0
	Projev 2	6	6	0
	Projev 3	16	15	1
	Projev 4	11	11	0
	Projev 5	5	5	0
	Projev 6	6	5	1
Dohromady		124	111	13
Procenta			89,52 %	10,48 %

Alena Schillerová				
		Celkem	Správně	Špatně
Dialog	Projev 1	12	8	4
	Projev 2	10	6	4
	Projev 3	11	6	5
	Projev 4	13	9	4
	Projev 5	13	11	2
	Projev 6	11	7	4
Monolog	Projev 1	14	10	4
	Projev 2	10	8	2
	Projev 3	12	8	4
	Projev 4	11	3	8
	Projev 5	3	3	0
	Projev 6	5	5	0
Dohromady		125	84	41
Procenta			67,20 %	32,80 %

PŘÍLOHA 12 – VÝSLEDKY MLUVNÍ TEMPO (hodnoty v sl/s)

Andrej Babiš				Ivan Bartoš			
Dialog		Monolog		Dialog		Monolog	
Projev 1	4,62	Projev 1	3,85	Projev 1	4,31	Projev 1	4,38
Projev 2	4,53	Projev 2	4,61	Projev 2	7,07	Projev 2	5,12
Projev 3	5,08	Projev 3	3,91	Projev 3	5,08	Projev 3	4,69
Projev 4	4,84	Projev 4	4,63	Projev 4	5,94	Projev 4	4,41
Projev 5	3,52	Projev 5	4,04	Projev 5	5,14	Projev 5	4,12
Projev 6	5,17	Projev 6	4,61	Projev 6	5,3	Projev 6	5,59
Průměr:	4,63	Průměr:	4,27	Průměr:	5,47	Průměr:	4,72
Průměr celkem: 4,45				Průměr celkem: 5,1			

Petr Fiala				Jana Černochová			
Dialog		Monolog		Dialog		Monolog	
Projev 1	5,46	Projev 1	3,92	Projev 1	4,03	Projev 1	4,1
Projev 2	4,65	Projev 2	4,63	Projev 2	3,87	Projev 2	3,69
Projev 3	4,96	Projev 3	4,55	Projev 3	4,8	Projev 3	4,11
Projev 4	5,5	Projev 4	5,56	Projev 4	3,95	Projev 4	4,36
Projev 5	5,42	Projev 5	4,39	Projev 5	4,76	Projev 5	3,64
Projev 6	4,18	Projev 6	5,5	Projev 6	4,91	Projev 6	5,32
Průměr:	5,03	Průměr:	4,76	Průměr:	4,39	Průměr:	4,2
Průměr celkem: 4,89				Průměr celkem: 4,3			

Markéta Pekarová Adamová				Alena Schillerová			
Dialog		Monolog		Dialog		Monolog	
Projev 1	6,16	Projev 1	4,01	Projev 1	4,78	Projev 1	4,82
Projev 2	4,82	Projev 2	3,65	Projev 2	5,14	Projev 2	4,54
Projev 3	4,57	Projev 3	4,93	Projev 3	5,32	Projev 3	5,29
Projev 4	5,65	Projev 4	4,49	Projev 4	4,75	Projev 4	5,48
Projev 5	6,51	Projev 5	3,14	Projev 5	5,22	Projev 5	3,89
Projev 6	5,27	Projev 6	4,51	Projev 6	5,78	Projev 6	4,17
Průměr:	5,5	Průměr:	4,12	Průměr:	5,17	Průměr:	4,7
Průměr celkem: 4,82				Průměr celkem: 4,9			